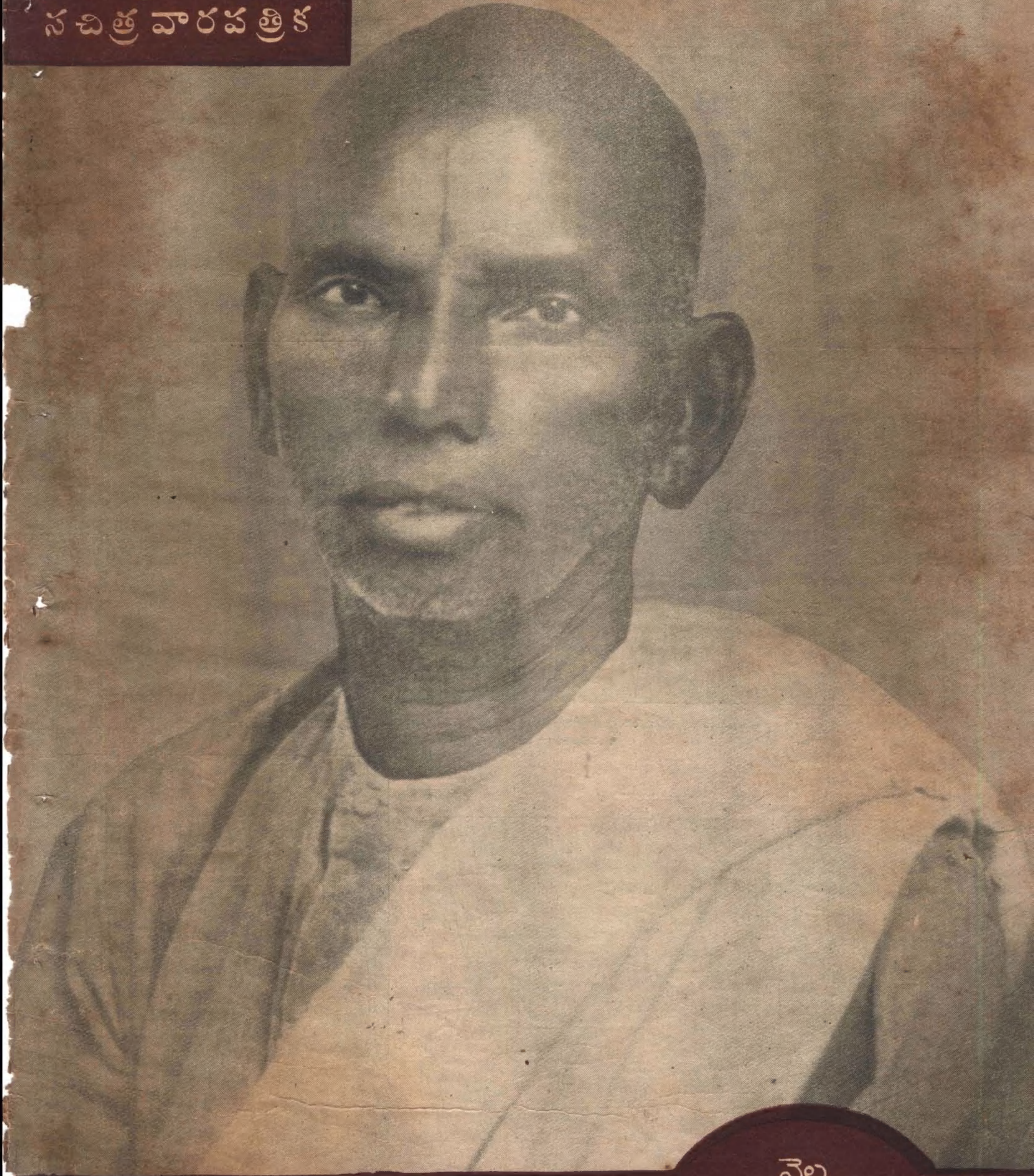

ఆంధ్రపత్రిక

సచిత్ర వారపత్రిక

Saravala (V. belanar)
BETAPALEM

వెల
4 అణాలు

సంపుటము 41

సంచిక 49

ANDHRA PATRIKA
ILLUSTRATED WEEKLY

ఆగస్టు 24 1949

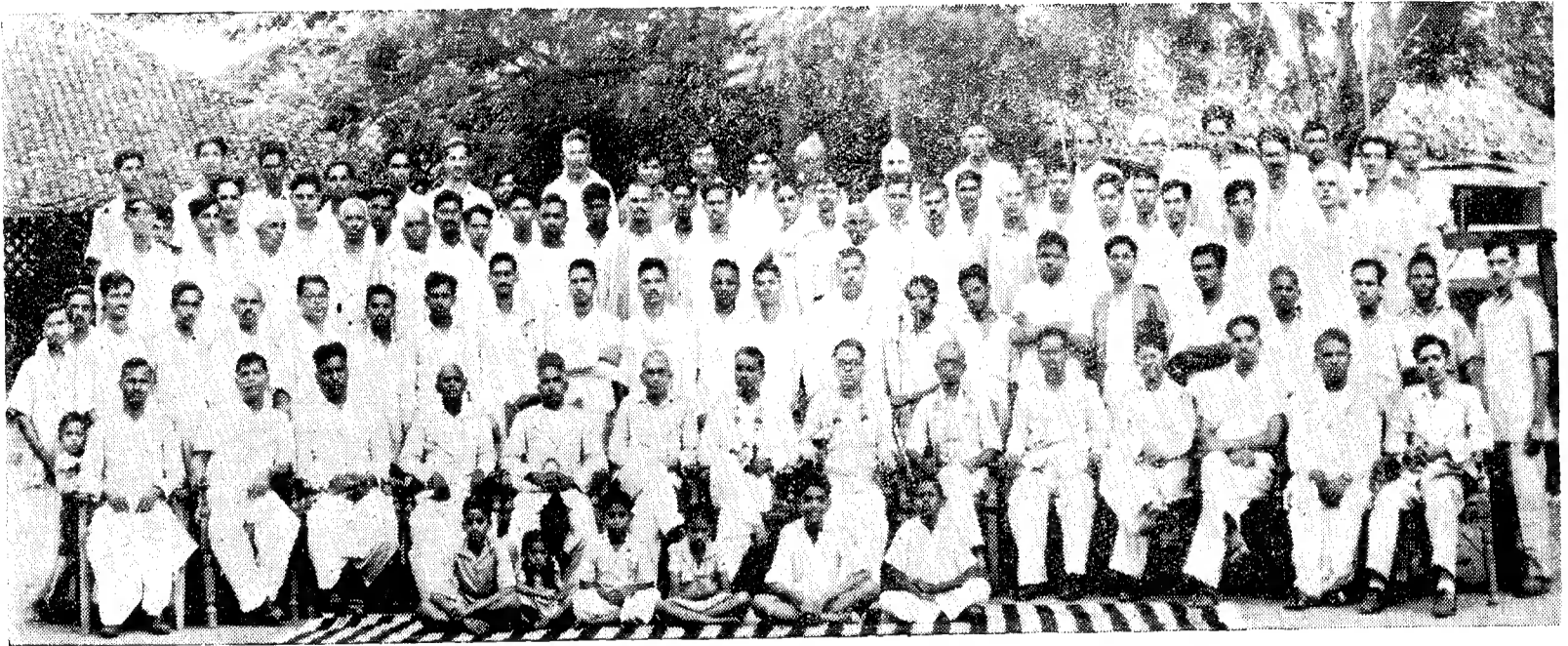
వార్తలు

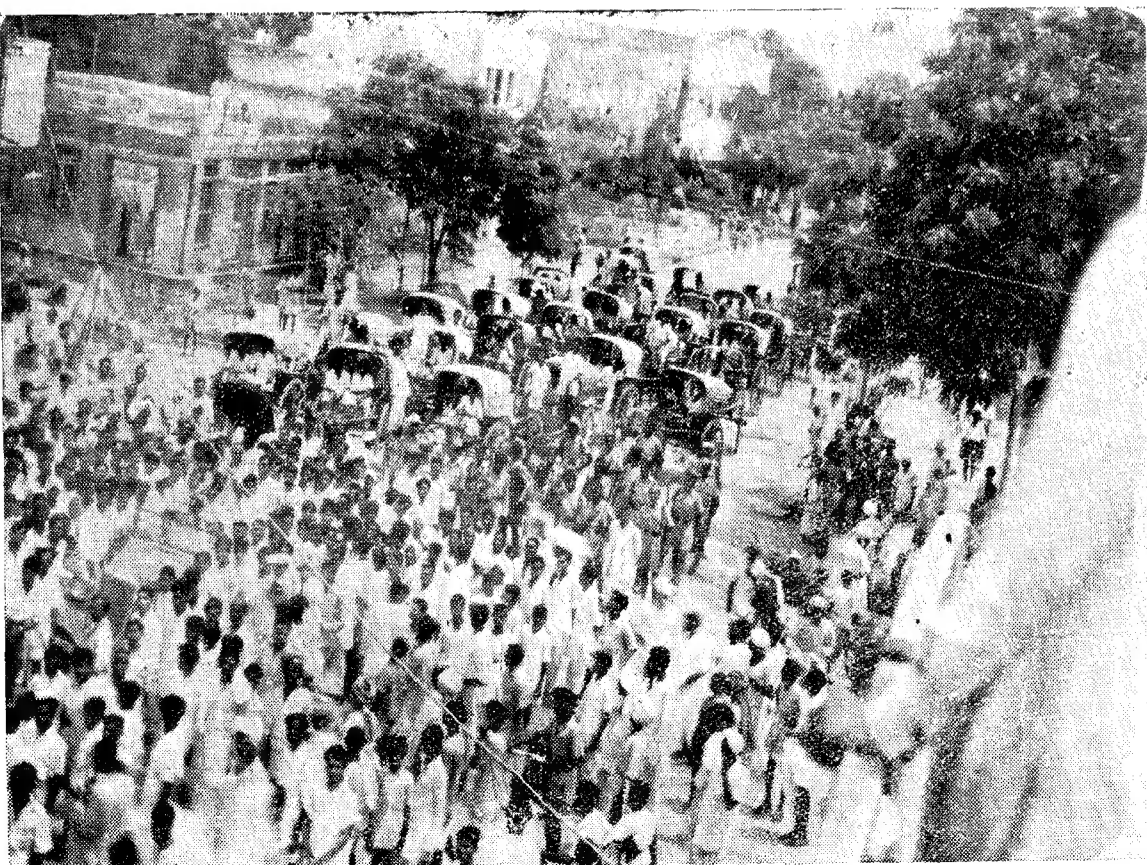
మదనపల్లె మహిళాసమాజపు సప్తమవార్షికోత్సవసందర్భమున తీయబడిన ఛాయాచిత్రము.

డా. మాట్లా, పండిత నెహ్రూ, భారతదేశంలో జన్మించినవారి లాంఛింగుగార్లు.

ఒంగోలు గ్రూపు తంతితపాలా యూనియన్ కసభ జరిగినసందర్భంలో తీయబడిన ఫోటో. శ్రీ యస్. నరసామి, జబ్బార్, యస్. సీతారామయ్యనాయకుగారు మొదటివరుసలో కూర్చోని వున్నారు.

హైద్రాబాద్ సంస్థానకాంగ్రెస్ అగ్యతీరుడు శ్రీ స్వామీరామానుజ తీర్థగారికి యవజనకాంగ్రెసువారి అగ్యర్యన ప్రజలు ఆఖండిపైన స్వాగత మిచ్చారు.

న్యూయార్కునగరంలోని అమెరికా ప్రచారకసంఘంవారి కార్యస్థానం ప్రతి మంగళవారము, ప్రచారక సంఘంకార్యక్రమాలు ఈ మందిరములో రేడియోద్వారా ప్రచారం జరుగుతూ వుంటవి.

శ్రీ సత్యవతి

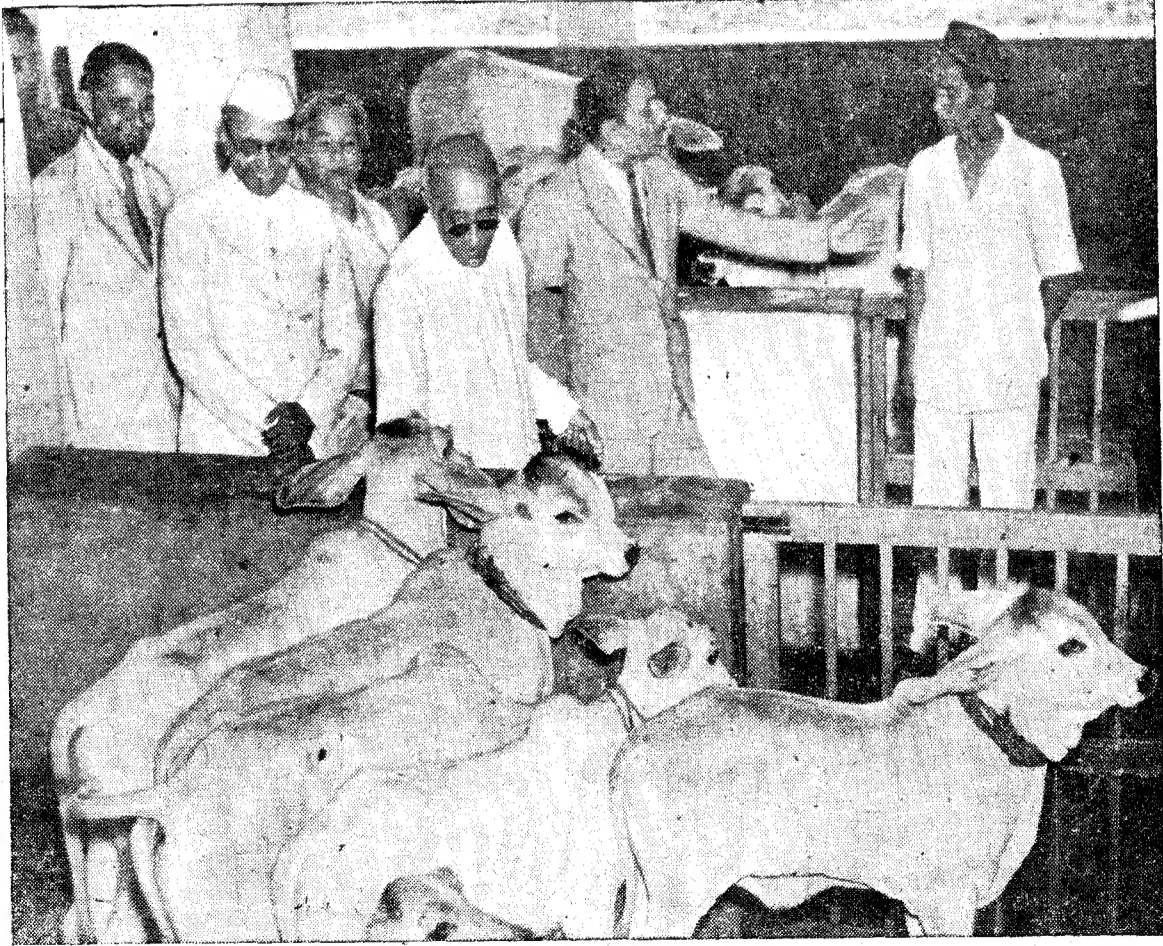
ప్రతిబుధవారమున ప్రకటింపబడును

ఒరు తేయవి యొనరించిన నరవర! యప్రియము తన మనంబున కగుదా
నొరులకు నని సేయకునికి పరాయణము పరమదర్శపథములకెల్లఁ.

—మహాభారతము.

Founder : K. NAGESWARA RAO

విరోధి సంవత్సర శ్రావణ బహుళ అమావాస్య బుధవారము

బాంబాయిలోని “ఆరె-పాల సంఘం”వారి గోశాల, గోవులను, గవర్నరు జనరల్
శ్రీ సి. రాజగోపాలాచారిగారు సందర్శించినప్పటి దృశ్యం.

ఆంధ్ర పత్రిక

1949-వ సం॥ నెల ఆగస్టు 24-వ తేది బుధవారము

దేశభక్తుని నిర్వాణం

భారత స్వాతంత్ర్య దిన వార్షికోత్సవ శుభము హూర్తమున ఆగస్టు 15 తేదీ ప్రాతఃకాలమున 84 సంవత్సరముల పయ్యపున శ్రీ దేశభక్త కొండా వెంకటప్పయ్య పంతులు గారు “ఇక చాలు భవం” బని, ఇహ లోకయాత్ర ముగించిరి. పండిన వృద్ధు. దేశసేవయందు సరిపక్వ మొందిన ధన్యాత్ముడు. ఆంధ్రలోకమునకు అమూల్యాభరణము. పరార్థజీవనమే తన జీవిత పరమార్థముగా చేసికొనిన కర్మయోగపరతంత్రుడు.

గాంధీమహాత్ముడు సహాయనిరాకరణోద్యమమును ఉపక్రమింపక పూర్వమే, కోర్టులను బహిష్కరించవలసినదని కోరక పూర్వమే 1915 సం॥ లోనే వెంకటప్పయ్యగారు ప్రజాసేవాపక్తిచే, తమ న్యాయవాదవృత్తిని విరమించిరి. తమ న్యాయవాదవృత్తిని ఉపక్రమించిన తొలిదినములలోనే, గోష్ఠీ మహాశయుడు ప్రతిష్ఠించిన “నర్సెంట్యు ఆఫ్ ఇండియా సొసైటీ”లో (భారత సేవక సంఘమునందు) చేరుటకు తమ సర్వస్వమును పరిత్యజింప నుద్ద్యక్తులైరి.

కాంగ్రెసు మహాసభా శంఖారావమును విని మాతృదేశారాధనకై నవయాత్రానోత్సాహముతో తొల్టొల్ట మచిలీ పట్టణమునందు కృష్ణామండల కాంగ్రెసుసంఘమునకు నాయకత్వము వహించి, చిట్టచివరకు 1923 సం॥ లో గయా కాంగ్రెసు అనంతరము అఖిల భారతకాంగ్రెసు కార్యవర్గమునకు అధ్యక్షత వహించెను. మొట్టమొదటి ఆంధ్రమహాసభను బాపట్లలో 1913 సం॥ లో ప్రారంభించి ఆంధ్ర రాష్ట్రోద్యమమునందు అంగ్రులకు అక్షరాభ్యాసము చేసిన గురువరేణ్యుడు. ఆంధ్రరాష్ట్రమును కనుచూపుమేరలో చూచి ‘ధన్యోస్మి’యని కన్నుమూసిన పుణ్యసంకల్పుడు.

గాంధీమహాత్ముడు సమ్మనబంటు యీ దేశభక్తుడు. బ్యాంబీ యందు పన్నులనిరాకరణ మహాత్ముని ప్రత్యేకాజ్ఞానుసారము పరిత్యజ్యముగా ప్రారంభించబడినప్పుడు, గుంటూరు మండలములోని పెడనందిపాడులో

మాత్రమే దేశభక్తుని నాయకత్వమున పన్నుల నిరాకరణము ధైర్యముతో సాగింపబడెను. యావద్భారతదేశములో నింకెక్కడను సాగింప సాహసించని యీ యుద్యమమునకు ఆంధ్రదేశమున శ్రీ వెంకటప్పయ్యగారిొక్కరే అకుంత దేశభక్తి ప్రపూరితులై కంకణబద్ధులైరి. వయసు ముదిరిన కొలదియు వారి ఆత్మబలము అత్యధిక మైనది. మహాత్ముని మహాపదేశముల అనుష్ఠానమే వారికి నిత్యకర్మానుష్ఠాన మైనది. తన దేశమునందు యీ అనుష్ఠానలోపము కన్పించినపుడెల్ల వారి హృదయము తపించెను. ప్రాణాపసానసమయమున గూడ ఈ దేశభక్తుడు తన సందేశ వాక్యములనుచ్చరించుచు “మహాత్ముని నాయకత్వమున మనకు సులభముగా లభించిన స్వాతంత్ర్యమును లాఘవము చేయుచున్నాము. సక్రమముగా దాని విలువ నెరుగ జాలకున్నాము. మనకు స్వాతంత్ర్యము సిద్ధించిన యనంతరమేర్పడిన దేశపరిస్థితులు శోచనీయమైనవి. హంతకునిచేతిలో మహాత్ముడు మరణించుటయే అత్యంత విషాదఘట్టము. మహాత్ముడాశించిన రీతిని ప్రజలు ప్రవర్తించ గోరెదను. అట్టిచో భారతదేశము పురోభివృద్ధిగాంచి అఖిల ప్రపంచనాయక మణియై వెలువలదు” అని హెచ్చరించెను. ఇది దేశభక్తుని కట్టకడపటి ఆత్మావేదన.

శ్రీ కొండా వెంకటప్పయ్యగారు కాంగ్రెసువాది యయ్యును, సర్వపక్ష సమన్వయాభిలాషి. కొలది దినముల క్రిందటనే విజయవాడలో ఆంధ్ర రాష్ట్రమునకై అన్ని పక్షముల అంగ్రులను పరిపక్వముగా సమావేశపరచిరి.

అధర్మమును ఖండించుటయందు అందెవేసిన చేయి. మద్రాస్ శాసనసభాసభ్యుడై, ఒకప్పుడు కృష్ణాపత్రికా నిర్వాహకుడై, సత్యాగ్రహోద్యమ ప్రచారకుడై, అనేకసంఖ్యల కథికార పీఠము వహించి ఋజువర్తనుడై స్వల్పభాగాంతావిరహితుడై విశుద్ధజీవిత ధన్యచరితుడయ్యెను. బందరులో జాతీయకళాశాలాస్థాపనకు, గుంటూరులోని శారదానికేతనమునకు

వెంకటప్పయ్యగారు చేసిన సేవాసహాయము సంస్మరణీయము.

వారి ధర్మపీఠమే, వారి ఆత్మబలమే, వారి దేశసేవాసక్తియే, వారికి జరయు మృత్యుయు జయింపగల జీవనసుధ. అట్టివారు మరణించియు తపించియున్నవారే. “ప్రకటజరామరణ జన్మభయ రహితులే.”

దేశభక్తుని ఆత్మ దేనికై ఆవేదన పొంది అస్తమించెనో ఆ సందేశవాక్యములను అఖిలాంధ్రలోకము శిరసావహించి, ఆచరించుటయే ఆ పుణ్యపురుషుని సార్థకముగా సగౌరవముగా సంస్మరించుట యగును. అదియే వారి ఆత్మకు శాంతిసంగం తర్పణము. ఏరి మరణమునకు దురపిల్లెడి స్వీయ కుటుంబమునకును, ఆత్మబంధువర్గమునకును మా సానుభూతి నందజేయుచు దేశభక్తుని యాత్మకు పరమేశ్వరుడు శాంతి నొసంగుగా కయని ప్రార్థించుచున్నాము.

కాశ్మీర్ సంప్రతింపుల వైఫల్యము

యుద్ధవిరమణసరిహద్దుపై ఒప్పందము కుదిరినమీదట సంధిపరతుల విషయమై చర్చించుటకు కమిషన్ పంపిన ఆహ్వానమును ఉభయ అధినివేశ ప్రభుత్వములు అంగీకరించుటతో కాశ్మీర్ ప్రతిష్ఠంభన పరిష్కార మవునను ఆశకు అవకాశ మేర్పడెను. కాని అంతలోనే ఆ ఆశ నిరాశ అయినది. తమ యాజమాన్యమున జరుగవలసిన సమావేశము విరమింపబడిన దని గురువారము సాయంత్రము కమిషను ప్రకటించినది.

సమావేశము ఈ నెల 22-న జరుగవలసి యుండెను. అది జరిగిన అనంతరము భారత పాకిస్తానులకు ఒప్పందము కుదరలేదని అందువల్ల విరమించితిమని కాకుండ అసలు సమావేశ మునునది ఒక పర్యాయముకూడ జరుపకుండగనే విరమించుకొనిరి. దానికి కారణము కూడ కమిషను తమ ప్రకటనలో తెలిపినది. అసలు, సమావేశములో చర్చించవలసిన అంశముల గురించే అంగీకారము కుదరలేదట.

పాకిస్తాను ఆజాద్ కాశ్మీర్ సైన్యముల సమన్వయ చర్యనియాంశములందు చేర్చుటకే అంగీకరింపలేదు. ఈ సైన్యములను రద్దుచేసి నిరాయుధులను చేయుట ప్రధానఅంశముగా భారతదేశము ఆదినుండియు పట్టు పట్టుచున్నది. పాకిస్తాను సేనలు ఉపసంహరింపబడవలె నని షరతును సూచించినది. ఈ షరతులు అంగీకరించి వారి సైన్యములు ఉపసంహరింపబడినగాని పైబిసెటు అనునది సక్రమముగా జరుగజాలదు. యుద్ధవిరమణ, యుద్ధవిరమణ సరిహద్దు వలన కలిగిడి ప్రయోజనము ఉభయల సైన్యములు కొంతదూరము వెనుకకు వెళ్లుట జరుగునుగాని అసలు పరాయి సైన్యముల ఆక్రమణ అనునది

అంతము కాదు. అది అంతము కానంత వరకు నిర్దుష్టమైన పైబిసెటు జరుగుటకు అవకాశము లేదు. అందువల్లనే పాకిస్తాను ప్రభుత్వము తక్షణము పైబిసెటు జరుగవలెనని కోరుచున్నది. అందువల్లనే పాకిస్తాను సేనలు, ఆజాదు సేనలు ప్రప్రథమముగా ఉపసంహరింపబడి శాంతిపరిస్థితులు ఏర్పడినగాని పైబిసెటు అనునది జరుగకూడదని భారత ప్రభుత్వము పట్టు పట్టినది.

ఈ సమన్వయపై కమిషనువైఖరి సుస్పష్టముగానే యున్నది. పాకిస్తాను తన సైన్యములను ఉపసంహరించుటకు అంగీకరించినదని కమిషను తన ఆగస్టు 13-వ తేదీ తీర్మానములో తెలియజేసినది. అంతేకాదు. గత డిశంబరులో కమిషను ఆధ్వర్యమున డాక్టర్ బాబానో భారతప్రధాని నండిత నెహ్రూకు ఆజాద్ సైన్యముల గురించి ఈవిధముగా వ్రాసి యుండెను. “ఆ ప్రాంతీయులైన వారినందరిని ఉపసంహరించుటకు కాకపోయినప్పటికి ఈ సేనలు చాలాభాగం నిరాయుధులను చేయటము కమిషను ఉద్దేశము.” దానివల్ల పాకిస్తాను కమిషనుతీర్మానమును ధిక్కరించినట్లు విశద మవుచున్నది.

సంస్థానములో ఉత్తరప్రాంతము లందలి పరిపాలనను గురించికూడ ఏకాభిప్రాయము కుదరలేదు. పాకిస్తాను, ఆజాదు సైన్యములను ఉపసంహరించినమీదట ఆ ప్రాంతములో పరిపాలన స్థానిక ప్రభుత్వమునకు సంక్రమించవలె నని కమిషనుతీర్మానము సూచించినది. స్థానిక ప్రభుత్వ మనగా ఆజాదు కాశ్మీరు ప్రభుత్వమని పాకిస్తాను వాదము. కాశ్మీరుసంస్థాన ప్రభుత్వమని భారతప్రభుత్వ వాదము. ఈ సందర్భమున పాకిస్తానువాదము ఎంత అసందర్భముగ నున్నదో కేసుగ చెప్ప నవసరము లేదు. ఆజాదుకాశ్మీరును మొదటినుండియు సమితి కూడ గుర్తింప లేదు. అటువంటపుడు వారికిపుడు ప్రభుత్వ అంతస్తును ఇవ్వమనుట ఎట్టి న్యాయమో వారికే బోధపడవలెను. ఆజాద్ కాశ్మీరుప్రభుత్వమును గుర్తించిన వాని ఆక్రమణ క్రింద నున్న ప్రాంతమును వారికి దఖలు పరచినట్లే అవును. అంతే కాదు. వారు దండయాత్రచేసి ఆక్రమించిన ప్రాంతమును వారికి అప్పగించినట్లయి, న్యాయముగా కాశ్మీరుప్రభుత్వమునకు సంస్థానప్రదేశముపై గల అధికారమును తొలగించినట్లవును. అటువంటపుడు భారతప్రభుత్వము కాశ్మీరునకు సహాయము చేసి యుద్ధములో పాల్గొనిన చర్యకు అర్థము లేకుండ పోవును. భారతప్రభుత్వము తన సేనలను ఉపసంహరించ అంగీకరించినది. పరిపాలనాధికారము సంస్థానప్రభుత్వమునకే యుండగలదు. పైబిసెటు అధికారి కార్యక్రమ నిర్వహణకు తగు సదుపాయము లన్నియు, సంస్థానప్రభుత్వము ఏర్పాటు చేయగలదు. కేరళము దుండగిగుల దండయాత్రను అరికట్టు

వసం

నాకాలి

చి.డి. ప్రసాదరావు

౧౦

అనిపిస్తోంది. ఈ నిమిషాలలో నీరుపోతుంది. కాని ఇక్కడ ఏ విధమైనా ప్రమాదం లోనూ ఇరుకున పడటానికి అతనికి ఇచ్చు లేదు. ఆమెస్వభావం అర్థమవుతుంది. బంధులతోకం అంటే పరిపూర్ణవాత్సల్యం కల పల్లెటి అమాయకురాలే కావచ్చును. లేక... ఏమో ఆమె అర్థం కావటం లేదు. విపరీత స్వభావమై, వాతావరణం బలమైతే, తను నిగ్రహించుకొని బైలుపడగలనన్న ధైర్యం తన విషయంలో తనకు లేదు.

కామ తృప్తి, కేవలం జంతు జాలంలో జంతు ధర్మమంతటి బచ్చిక సంఘటనావేశంగా ఉండాలి తప్ప, పూర్వాపర ఫలితాలతో సాంఘికవాతావరణంలో క్లిష్టమయి, ఒక అల్పభుట్యానికి, జీవితాంతపర్యంతమైన బాధ్యతలు పరస్పరం విషయంగా బంధించి, జీవితాలకు కీలకమటం, అధర్మం, అన్యాయం, అని, కొన్ని పాశ్చాత్య విజ్ఞతత్వాలు చదివిన ఫలితంగా, ఒకవైపునుకొన్నాడు. కాని ప్రభావతీతో పరిచయం ఏర్పడక, వాంఛకూడా, అకలంకంగా, అన్యభావరహితంగా, ఏకకాల నిర్లక్ష్యంగా, పూర్వాపర ప్రభావాలు లేకుండా ఉండవని కొంత తెలివితేట వచ్చింది. సంఘ ప్రమేయం లేకుండానే వ్యక్తులలోనే మానసికంగా ఒక తూజాన్ని ఆ తీతజీవితం మాత్రంగానే అవధించి, తదనుగత మనోవాక్కర్మ పారంపర్యానికి అస్తిత్వంలేకుండా చేసుకోటం అసంభవమని అనుభవకృతంగానే తెలిసినప్పటికీ ప్రభావతీతో మైత్రియా పారంపర్యాన్ని బంధీకృతం చేసి, ఆమెతో చేసిన ప్రమాణాల కనుగుణ్యమైన బాంధవ్యము విధాయక మన్నట్లు ఉద్ఘోషిస్తూ, తన అపేక్షలు ఎటున్నాయో కూడా తెలియనీకుండా మనస్సును అలయిస్తోంది.

“మొగమాటమో, లేక మనయిలు మొగం మొత్తం!” అంటూ వికృతవిలాసంతో కళ్లు చికిలించుకొంటూ ఆమె అన్నది.

అతనికి ఆగక తప్పలేదు. కాని ఆగటం, నిష్పత్తికూడా కృతహారమనే అతని మనస్సుకు టకే భారత సైన్యములు కొన్ని ప్రదేశ ములందు ఉండవలె ననినది.

ఈ వాదమును కమిషను అంగీకరించినట్లు వారి తీర్మానమువల్ల భాద పడగలదు. పాకిస్తాను దానిని అంగీకరింపక ధిక్కరించినది. ఆ అంశమును విస్మరించి ఉభయాలకు చర్చనీయాంశముల మీద అంగీకారము కుదరలేదని ప్రకటించుటలో అర్థము కనపడలేదు. సమావేశము భగ్నమవుటకు కారణము పాకిస్తాను వైఖరేనని ప్రకటించవలసి యున్నది. వైబిసెటుకు అవసరమైన పరతు లన్నీ వదలి కేవలము ఆగస్టు 13 వ తేదీ తీర్మానమును చర్చించవలె ననుటలో పాకిస్తాను ఆంతర్యము చెప్పకనే బయటపడుచున్నది.

కాశ్మీరు సమస్య పరిష్కారమైన గాని భారత పాకిస్తాను సంబంధములు చక్కబడవని పాకిస్తాను ప్రధాని గత వారము తెలిపియుండెను. కాని తాము ప్రదర్శించుచున్న వైఖరి అందు కుపకరింపగలదా అను మాట వారికి ముగింపలేదు. భారత స్వతంత్రదినోత్సవమునాడు భారత పతాకమును రాయబారి భవనముపై ఎగురవేయుటను సహింపలేని పాకిస్తాను ప్రజ భారత దేశము ఎడ సహృదయముతో నున్నదని నమ్ముట శక్యము కాదు. పాకిస్తాను ప్రముఖులు ఆ ఉదంతమును బహిరంగముగ ఇంతవరకు ఖండించలేదు. ఇట్టి పరిస్థితిలో కాశ్మీరు వ్యవహారమును వారు శాంతియుతముగ పరిష్కరించుటకు సిద్ధముగ నుండి రని ఆశించుటకు ఏలు లేదు.

అనిపిస్తోంది. ఈ నిమిషాలలో నీరుపోతుంది. కాని ఇక్కడ ఏ విధమైనా ప్రమాదం లోనూ ఇరుకున పడటానికి అతనికి ఇచ్చు లేదు. ఆమెస్వభావం అర్థమవుతుంది. బంధులతోకం అంటే పరిపూర్ణవాత్సల్యం కల పల్లెటి అమాయకురాలే కావచ్చును. లేక... ఏమో ఆమె అర్థం కావటం లేదు. విపరీత స్వభావమై, వాతావరణం బలమైతే, తను నిగ్రహించుకొని బైలుపడగలనన్న ధైర్యం తన విషయంలో తనకు లేదు.

కామ తృప్తి, కేవలం జంతు జాలంలో జంతు ధర్మమంతటి బచ్చిక సంఘటనావేశంగా ఉండాలి తప్ప, పూర్వాపర ఫలితాలతో సాంఘికవాతావరణంలో క్లిష్టమయి, ఒక అల్పభుట్యానికి, జీవితాంతపర్యంతమైన బాధ్యతలు పరస్పరం విషయంగా బంధించి, జీవితాలకు కీలకమటం, అధర్మం, అన్యాయం, అని, కొన్ని పాశ్చాత్య విజ్ఞతత్వాలు చదివిన ఫలితంగా, ఒకవైపునుకొన్నాడు. కాని ప్రభావతీతో పరిచయం ఏర్పడక, వాంఛకూడా, అకలంకంగా, అన్యభావరహితంగా, ఏకకాల నిర్లక్ష్యంగా, పూర్వాపర ప్రభావాలు లేకుండా ఉండవని కొంత తెలివితేట వచ్చింది. సంఘ ప్రమేయం లేకుండానే వ్యక్తులలోనే మానసికంగా ఒక తూజాన్ని ఆ తీతజీవితం మాత్రంగానే అవధించి, తదనుగత మనోవాక్కర్మ పారంపర్యానికి అస్తిత్వంలేకుండా చేసుకోటం అసంభవమని అనుభవకృతంగానే తెలిసినప్పటికీ ప్రభావతీతో మైత్రియా పారంపర్యాన్ని బంధీకృతం చేసి, ఆమెతో చేసిన ప్రమాణాల కనుగుణ్యమైన బాంధవ్యము విధాయక మన్నట్లు ఉద్ఘోషిస్తూ, తన అపేక్షలు ఎటున్నాయో కూడా తెలియనీకుండా మనస్సును అలయిస్తోంది.

పెండ్లి చూపులకు రాకముందు, పెండ్లివద్దని చెప్పగలనను కొన్నంత నిభాయంపు, పెండ్లి చూపులైన తర్వాత, అంత దృఢంగా మనసులో ఉన్నట్లు కనబడటం లేదు.

పెండ్లి కూతురు తన కంటికి అందమైన పిల్లగానే కనపడ్డది. కాని కేవలం పెండ్లికూతురు అందం కాదు, తనలో భావాలలో కదలికలు కలుగజేస్తోంది. ప్రభావతీతో ప్రథమ మోహం గడిచాక, మనస్సులో ఆంతరంగికంగా బాంధవ్యాలు ఏర్పరచుటమూ, అందం ప్రాథమికమైనా, మనస్సు గమకాలకు గీటురాయిగా నిలచేది అందం కాదని అవగతమయింది.

అన్నిటికన్న అతనికి అక్కడ కమవిష్కృతమైంది, ఆ యింటి వాతావరణం. మానవుడు కామాన్ని ఏకనిష్ఠము, పవిత్రము చేసుకుంటే, తత్పరిజ్ఞాను వ్యవస్థగా చూరగొనదలచుకొన్న స్వర్గ మేవో, అది అతనికి ఆ యింటి వాతావరణంలో కనబడేది.

మానవునిలో తృతీయపురుషార్థం తక్కిన పురుషులకు పోషకంగా జీవితాన్ని ధన్యం చేయాలంటే, ఆ గృహమేధి పరిసరాలలో కనబడ వాతావరణంలో మాత్రమే ధన్యం కాగలదని అనిపించింది. ధన్యజీవనానికి ఆదర్శంగా ఆయన కన్పించాడు. జీవితంయొక్క అంతరాన్ని అవగాహనం చేసుకొనేందుకు ఒక నూతనపు వెలుగు ఆ సౌభాగ్యసంపద్యాతావరణంలో అతనికి కనబడినట్లయింది. ఏ రూపంలో, ఎంత తాత్కాలికంగా, వాంఛలు బయలుదేరినా, ఆ వాంఛల పరిపూర్తి ఫలవతరణ, ఆ గృహమేధి వంటి గృహమేధి కాగలగటంలోనే సాధ్యమనిపించింది. ఆ యింటికన్యను వివాహ మాడటంలో, ఆ ఆదర్శముఖంగా పురోగమనం ఆదిలోనే సగం గడిచిన సునాయానత్యముతో ప్రారంభమవుతుంది.

ప్రభావతీతో సహచర్యానికి ఈ అవధి కన్పడటం లేదు. అనుభవవేద్యమైన మోహబంధముతో ప్రభావతీపట్ల మైత్రి బలీయంగానే ఉంది. కాని ప్రస్తుతాన్నికాక భవిష్యత్తును గూర్చి చింతించే స్వభావముమాత్రం, ఆ మైత్రిని, తన ప్రయత్న ప్రయోజకత్వాల ప్రమేయం లేకుండానే, కేవలం సాంఘిక కృతసాధానంగా సమకూర్చుకోవన్న ఆ ఇంటికన్య భర్తగా, తన యింటికి దక్షిణంగా, గడుపుకోగల భావిజీవిత చిత్రం ముందు, పేలవంగా కనిపింపజేస్తోంది.

ఆ భూతభవిష్యాల మహాభ్రమంలో, ఈ రాత్రి ఈ యింటిమజిలీలో కలుగుతున్న చర్చ మానభావసంచలనం, తుద్రత్యంతో, అడుగునపడి అణగారిపోతుంది. కాని ప్రత్యక్షతాగుణవిశేషం వల్ల, ఆ తూజాలలో మాత్రం వాంఛ, జగుప్సల మధ్య అలయస్తూ, కొంతదీర్ఘ కలిగించక పోలేదు. ఆ రాత్రి అల్లాగే గడుపుకోగలిగాడు.

పరిసరాలను, తను కాలజాచేందుకు అనుకూలంగా ఆమె కల్పిస్తూన్నట్లు భ్రమకలిగేది. చిత్రం చలించకపోలేదు. కాని బుద్ధి చలించలేదు. రాత్రంతా ఆపత్కరంగానే గడిచింది. ఆ రాత్రి కొంతసేపు సరసయ్యగా రింబలేదు. వాంఛప్రబలమయి అలయించింది. ఆమె ప్రతి

చేట్ట, తనను ప్రోత్సహిస్తున్నట్లు ఉండేవి నిగ్రహం పేలవమయి కాలు జార పోతోందనుకొన్న తూజాలలో, కాకతాళ న్యాయంగా, ఏ అలికిడో, అలికిడప్రమా, అతిన్ని రక్షించేది. మానసికంగా ఎన్ని వ్యభిచారాలకు లోనైనా, వై హింసగా కల్మషం అయిపోకుండానే రాత్రి గడుపుకోగలిగాడు.

వేకువ రాకతో కృత్యగా నిశ్వాసం వదులుకొని గాఢంగా నిద్రపోగలిగాడు పగలు రాత్రంతగా భేయపెట్టలేదు ఆ ప్రాప్తన్న భోజనం కాగానే, మామతో బయలుదేరి బస్సుకు ప్రయాణం కాగలిగాడు. ఆ మాతన బాంధవితో విరోధంగాని, ఆంతరంగిక సన్నిహిత్యంగాని తెచ్చుకోవలసిన అవసరం లేకుండానే, ఆయింటి గడప దాటి బైట పడగలిగాడు.

కాలవడ్డున ఆత్రోవను, బాగా తీర్ణం కాని కండన రూము మార్కెట్ పంలో తడుస్తూ విడుస్తూన్న చెట్లనీడలలోపోతూ, పత్తిమబ్బుల తెలిసీలీ ఆకాశాన్ని, మారాన మబ్బునీలపు కొండల్ని, పచ్చని పరిసరాలను చూచుకొంటూ పోతూంటే, మొన్నటికన్న కూడా కంటికి శాంతినిస్తూ హాయి చేపూరుస్తున్నట్లుంది.

ఒక ఊరికి పోయే కాలిబాటవెంట, అల్లంత మారాన, మేలిముసుగులాగా ముసుగు ధరించి, ఒక చిన్నమాట చంకను పెట్టుకొని, నడవలేక నడుస్తున్న నడకతో ఒక యువతి తల వాల్చుకొని ఒంటరిగా ఆ ఊరికేసి పోతోంది. ఆ నడక ఎక్కడో పరిచయస్థమైనట్లు ఉంది. ఆ పరిసరాలలో, ఆ నడకలోని, ఆ రూపులోని, విషదం మాత్రం, కొత్తగా ఒక తీణం మనస్సు నేదోగా అలయించింది. కాని తన మనస్సు గతరాత్రి ప్రారంభమైన సంక్షోభంతో అలసిపోయి, ఆ వాతావరణకాంతిలో నేడ దేరుకొంటూ వీధి ఆలోచించగలిగిన స్థితిలో లేదు. ఒక్క తీణం అటు చూస్తూ నిలబడి మళ్ళీ కాలు ముందుకు సాగించాడు. మొన్న అటు వస్తూన్నప్పుడు ఆ బాట పోయే ఊరి పేరు మేనమామ చెప్పాడు. అది జ్ఞాపకం చేసికొనే ఓపికా, తీరుబడి కూడా మనస్సుకు కలగటం లేదు.

బస్సులో ఎక్కించి మేనమామ వెనక్కి తిరిగాడు.

బస్సులో వెళ్తున్నంత సేపూ, ఆ వికాల మయిన ప్రకృతిమధ్యంలో కాలినడకను, దూరపు కొండల కేసి ఒంటరిగా, పోతున్న యువతి—ఆ చిత్రమే ఎందుకో కన్నులకు గట్టుతూంది. యువతి రూపు కాదు. ఆ యువతి గమనంలోని, ఒక నిరాశ, ఒక నిస్పృహ, ఒక నిరాశ్రయత్యము, ఏకాకి త్వమూ, ఆ విడి భావాల సకలసచ్చిత్రమే ఎందుకో మనస్సులో హత్తుకొంటూ వస్తోంది.

తన ఊరు చేరి బస్సు దిగగానే మరేదో ఆలోచనలో మధ్యగా అకస్మాత్తుగా మామ మొన్న చెప్పిన ఆ ఊరి పేరు స్ఫురించింది. ఆస్ఫురణ ఇంకిత తేటవడి, మొదట విన్నప్పుడు కలగని మరొకస్ఫురణను, మెరుపులాగా మనస్సులో మెరపించింది. ప్రభావతీ ఒకప్పుడు చెప్పింది. ప్రభావతీ అమృత్యు గారి ఊరు.

చికాకుతో ఇంటికి చేరాడు.

సావిత్రి ఒక ఉత్తరం తెచ్చి, “అన్నయ్యా మీ శ్రాంతి దేవరో ఉత్తరం వ్రాశాడురా. వారం రోజులయిందట ఉత్తరం వచ్చి. పోస్టుమెం అడ్రస్ తెలియక నిన్న మళ్ళీ తీసుకొనివచ్చిచిన్న న్నయ్యకు ఇచ్చాడు. నాన్న రాత్రి ఉత్తరం వీధి అడిగితే అన్నయ్య ఎక్కడో పెట్టిమర్చి పోయాడు. ఇందాకే మళ్ళీ దొరికింది. కాశీ నుంచే వచ్చింది”

రాఘవరావు ఉత్తరం తీసుకొని, ఏకాంతంగా కూర్చున్న పీలయినప్పుడు తీశాడు. ప్రభావతీ ఉత్తరం వ్రాస్తుంది అనుకోలేదు. కాని ప్రభావతీవద్దనుంచే. అతిగుంభనంగా, కాలేజీ స్నేహితు డెవరో వ్రాసినట్లే వ్రాసింది. “వారం రోజుల్లోగా నేను ఒంటరిగా మా ఊరు వెళ్తున్నాను. నాయందు పూర్వపు అభిమానం ఉంటే, నీ పీలునుబట్టి ఒకసారి కనబడు. తక్కిన విషయాలు నీకే తెలియగలవు. ఇప్పుడు నేను వ్రాయగలిగి దేమీ లేదు.”

ఆ పొలాల్లో నిస్పృహయై నీరవయై ఏకాకియై వెళ్తున్న యువతి రూపం, ప్రభావతీ రూపంలో ఐక్యమైంది. నిశ్చేష్టుడై ఆలోచిస్తూ కూర్చున్నాడు.

ఈ ఆగస్టు 14 న మద్రాసు ప్రభుత్వ ఆస్థానకవిసన్నుదులు పొందిన కవులు. క్రమంలో: నారాయణమిశన్ (మళ్ళీయాళం) శ్రీ యం గోవిందపాయి (కన్నడం) మహామహావాద్యాయ కె. యస్. కృష్ణమూర్తి శాస్త్రి (సంస్కృతం) శ్రీ నమక్కల్ వి. రామలింగ పిత్తే (తమిళం)

నిరక్షరాస్యతా నిర్మూలనానికి

జాతీయప్రభుత్వకృషి

జాతీయ ప్రభుత్వం అధికారాన్ని చేపట్టిన వెంటనే అనేక సమస్యలను యెదుర్కోవలసి వచ్చింది. వాటిలో, ప్రజా బాహుళ్యం లో పరివ్యాప్తమై వున్న నిరక్షరాస్యతను నిర్మూలించటం, తక్షణం పరిష్కరించవలసిన ప్రధాన సమస్యగా అతిపీనస్థితిలో కనుపించింది. దేశం, నూటికి 15 మంది మాత్రం అక్షరాస్యులుగా లేని దుస్థితిలో వుంది. దీనికి తోడుగా అత్యంతవారిద్రవ్యం. ప్రజల పరిస్థితియేమాత్రం చక్కదిద్దాలన్నా, ముందు వారిలో పరివ్యాప్తమై యున్న అజ్ఞానాన్ని నిర్మూలించవలసిన అవసరం వుండటంతో, ఈ సమస్యను పరిష్కరించటానికి ప్రభుత్వం వెంటనే పూనుకుంది. బడికిపోయే వయస్సులో వున్న బిడ్డలందరికీ నిర్బంధ విద్యాసౌకర్యాలను కల్పించేయాలని ఆలోచించింది. దీనితోపాటు వయోజన విద్యావాప్తి కూడా అత్యవసరంగా గ్రహించి చేపట్టింది. దేశంయొక్క భవిష్యత్తుకు ఈ నాటి బాల బాలికలకు విద్య చేర్చించటం అవసరమైతే, వయోజన విద్యావాప్తి అత్యంత బాల్యదశలో వున్న ఈ ప్రజాస్వామికం అస్తిత్వానికి అత్యంత అవసరంగా తోచింది.

రాష్ట్రాలలోనూ, కేంద్రంలోనూ వున్న విద్యాశాఖ మంత్రివర్గాలూ విద్యాశాఖలోని ఇతర ప్రధానాధికారాలూ ఒక సంవత్సరముతా తీవ్రంగా కృషిచేసి దేశం యొక్క భవిష్యత్ విద్యావిధానాన్ని రూపొందించటానికి ప్రణాళికలు తయారు చేశారు. సాంఘిక, సాంకేతిక, ప్రాతిపదిక, ఉన్నత విద్యలకూ విద్యాశాఖల నాడు ప్రణాళికలైతే తయారుచేశారు గాని వీటికిన్నిటికీ డబ్బు కొరత వుంది. ప్రాతిపదిక విద్యాప్రణాళిక అమలు జరపటానికాను, ధనాన్ని సేకరించే విషయమై సలహా చేయవలసిందిగా ఆదేశమిచ్చి బొంబాయి ప్రధాని బి. జి. షేర్ గారి ఆధ్వర్యాన ఒకసంఘాన్ని నియమించటం జరిగింది. ఆసంఘంవారు గెండు పంచవర్ష ప్రణాళికలు ఒక వత్సర ప్రణాళికగా, మొత్తం 16 సంవత్సరాలలో నిర్బంధ ప్రాతిపదికవిద్యను దేశం స్వత్రా అమలు జరపాలని సూచించారు. ఇందుకు ఆయ్యే ఖర్చులో నూటికి 70 వంతులు రాష్ట్రాలూ, 30 వంతులు కేంద్రభరించాలన్నారు. 1949 జనవరిలో కేంద్ర విద్యా సలహాసంఘం ఈ సూచనలను కొద్ది మార్పుతో అంగీకరించింది.

వయోజనవిద్యను పరివ్యాప్తం చేసే విషయంలో ఆలోచించటానికిగాను, మోహన్లాల్ కాక్సేనాగారి అధ్యక్షతను మరొక సంఘాన్ని నియమించారు. వారి నివేదికలో, ఒక 5 సంవత్సరాల ఆవధిలో, దేశంలో 12-40 సంవత్సరాలకు మధ్య వయస్సులోవున్న వయోజనలో నూటికి 50 మందిని అక్షరాస్యులను చేయాలనీ, మొత్తం ఖర్చులో రాష్ట్రాలూ, కేంద్ర, చెరగంగా భరించాలనీ సూచించారు. ఈ నివేదికనుకూడా కొలది మార్పులతో ప్రభుత్వం అంగీకరించింది. ఈ విధంగా 1949 అందానికి ప్రణాళికలు సిద్ధమయ్యేవి. కాని 1948 కడపటి అర్ధసంవత్సరంలో, హతాత్తుగా దేశం యొక్క ఆర్థికపరిస్థితి అఖాతంగా త్రుంగిపోయింది. ఆ కారణంగా ఈ విద్యాప్రణాళికలలో చాలా భాగం తాత్కాలికంగా ఆపుచేయవలసి వచ్చింది. ఆయినప్పటికీ ప్రభుత్వం విద్యాశాల క్రింది ఖర్చుకు పూర్వంకంటే చాలా ఎక్కువగానే కేటాయించింది. పూర్వపు పరిస్థితినుబట్టిమానే, దేశపు విద్యాభివృద్ధిగమనార్హమైన పురోగమనంలో వున్న

దశ చేపువచ్చును. స్వాతంత్ర్యానికి పూర్వం కేంద్రప్రభుత్వం విద్యాశాఖ క్రింద 2 కోట్ల రూపాయలకంటే ఖర్చు జేయలేదు. ఇప్పుడు, 1949-50 సంవత్సరానికి 5 కోట్ల 15 లక్షలు కేటాయించాం. రాష్ట్రాలకూడా చాలా పెద్ద మొత్తాలే ఖర్చు చేసిస్తా.

రాష్ట్రాలలోనూ, కేంద్రంలోనూ వెంటపొందిన ఆర్థిక దుస్థితి కారణంగా, షేర్ కాక్సేనాల్ ప్రణాళికలను కొంత మార్పు చేయవలసి వచ్చినమాట వాస్తవమే. కాని మొత్తంగా అమలుజరపటం సాధ్యం కాక పోయినా ఈ ప్రణాళికలను కొంత కరతైనా ప్రారంభించాలని ప్రయత్నం జరిగింది. అందుచేత, ప్రాతిపదిక విద్యకు, ఉపాధ్యాయులకు శిక్షణనిచ్చే నిమిత్తం, కేంద్రప్రభుత్వం రాష్ట్రాలకు 50 లక్షల రూపాయలు మంజూరు చేసింది. సాంఘిక విద్యా ప్రణాళికను ప్రారంభించటానికి మరో కోటి రూపాయలు మంజూరు చేసింది. ఇదిగాక షేర్ కాక్సే నివేదికను ప్రారంభించటానికి ఈ రాష్ట్రమైనా పూనుకోగలిగితే, ఆ రాష్ట్రానికి ఆర్థికసహాయం అందిస్తేనే విషయం ఆలోచించటానికి కొంత సావకాశం కూడా వుండారు. మాలానా అబుల్ కలాం ఆజాద్ గారి అధ్యక్షతను, ఫిబ్రవరిలో విద్యామంత్రిలు సమావేశమై తక్షణం అమలు జరపవలసిన కార్యక్రమాన్ని గురించి నిర్ణయించారు.

ఈ సంవత్సరంలో, దేశం స్వత్రా ప్రాతిపదిక, సాంఘిక విద్యాశాఖల్లో మంచి అభివృద్ధి వున్నదనటానికి సందేహం లేదు.

కేంద్రాధికార ప్రాంతాలు

ధిల్లీ రాష్ట్రంలో, 1948 నూత్ర మొదలుగా, 129 ప్రాతిపదిక విద్యా కేంద్రాలను స్థాపించారు. ఇంకా ఈ గ్రామీణ ప్రాంతాలలోవున్న 150 పాఠశాలలను ప్రాతిపదిక విద్యాకేంద్రాలుగా మార్చటానికి ప్రయత్నాలు జరుగుతున్నాయి. ఆయితే చాలమంది శిక్షణ పొందిన ఉపాధ్యాయులు కొరత వస్తున్నారు. ఆ సమస్యను పరిష్కరించటానికిగాను, పశ్చిమ పంజాబ్ నుంచి వచ్చిన శిక్షణపొందివున్న ఉపాధ్యాయ కొందరికులను సేకరించి, వారికి జమియా మిలియాలో అల్పకాలం ప్రత్యేక శిక్షణ నేర్పాటుచేశారు. ధిల్లీలో స్త్రీలకూ, అజ్మీర్ లో పురుషులకు గెండు ఉపాధ్యాయ శిక్షణ కేంద్రాలను కూడా స్థాపించారు. సంవత్సరాంతంలోగా ధిల్లీ రాష్ట్రం స్వత్రా ప్రాతిపదిక విద్యా కేంద్రాలు యేర్పడటానికి సావకాశముంది.

అజ్మీర్ రాష్ట్రం, కూర్గు, అంజుమా నికోబర్ దీవులలోకూడా ఈ ప్రాతిపదిక విద్యావాప్తికి ప్రయత్నాలు జరుగుతున్నాయి.

ధిల్లీ రాష్ట్రంలో సాంఘిక విద్యా వ్యాప్తి కూడా ప్రారంభమైంది. కొందరికులనుంచి, విద్యార్థులనుంచి వచ్చిన స్వచ్ఛంద సేవకులను ఒక 52 మందికి శిక్షణ నిచ్చి, గ్రామానికి యిద్దరు చొప్పున 25 గ్రామాలకు పంపించారు. వీరు ఒక్కొక్క గ్రామంలో 3,4 మాసాలపాటు పనిచేసి తదుపరి మరో గ్రామానికి తరలుతూ వుంటారు. ఈ మూడు నాలుగు మాసాలలోనూ, తదుప్య

కార్యక్రమాన్ని నిర్వహించటానికి స్థానికంగా ఉపాధ్యాయులను తయారుచేస్తారు. ఈ విధంగా ఒక 4,5 సంవత్సరాల ఆవధిలో ధిల్లీ రాష్ట్రంలోని 800 గ్రామాలనూ పూర్తిచేయటానికి ప్రయత్నాలు జరుగుతున్నాయి.

ఈ సాంఘిక విద్యా కేంద్రాలు కేరళం చిన్న పిల్లలకు విద్యగరచే కేంద్రాలుగానే కాక గ్రామీణ సంయుక్త జీవితాని కంటా ప్రాతిపదికలుగా పాఠ్యక్రమాలు నిర్వహించబడినై. ఈ విషయంలో, ప్రచారశాఖ, ఆరోగ్యశాఖ, కృషి సాయ, కార్మికశాఖల మంత్రివర్గాల సహకారం కూడా తీసుకున్నారు. గ్రామీణ పౌరులకు బౌద్ధుత్వాన్ని కలిగించటానికి గాను ఎడనెడా విద్యాప్రదర్శనాలకూడా యేర్పాటు చేస్తున్నారు. గ్రామీణ పౌరులు స్వంతంగా తామే నాటకంపె. నీలు తయారు చేసుకుంటున్నారు. చేతి మీద తయారైన గ్రకరకాల వస్తువులను ప్రదర్శనాలకు అందజేస్తున్నారు.

అస్సాం రాష్ట్రం

అస్సాం రాష్ట్రంలో 1947 నిర్బంధ ప్రాథమిక విద్యాశాసనాన్ని అమలు పరచారు. ఇప్పటికే రాష్ట్రంలో 5 వంతు భాగం ఈ విధానం క్రిందికి తెచ్చారు. రాష్ట్రంలోని 1150 పాఠశాలలలో ఈ విధానం అమల్లోకి వచ్చింది.

మరో విచిత్రమైన విషయం. ఇక్కడి ఈశాన్య కొండప్రాంతాల భావలకు లిపి యేర్పలేదు. అందుచేత అసామీస్ లిపి సేవే ప్రవేశపెట్టబడింది. ప్రాతిపదిక విద్యా ప్రణాళికను యీ ప్రాంతానికి అనుగుణంగా కొద్దిమార్పులచేసి ప్రవేశపెడుతున్నారు. ఈ సంవత్సరంలో ఈ ప్రాంతంలో 50 ప్రాతిపదిక విద్యాకేంద్రాలు స్థాపించటానికి ప్రయత్నాలు జరుగుతున్నాయి.

1948 నవంబరు నుంచి యిప్పటికి, 6 శిక్షణ కేంద్రాలను స్థాపించి ప్రాతిపదిక విద్యావిధానంలో ఉపాధ్యాయులను (స్త్రీ పురుషులను) తయారుచేస్తున్నారు. కొండ జాతులకు విద్య గరపటానికి నాగపర్వతా లలో ప్రత్యేక శిక్షణకేంద్రాన్ని స్థాపించుతున్నారు. నిర్బంధ విద్య అమలుపరచబడిన 15 ఫిర్కాలలోనూ, 15 ఉపాధ్యాయ శిక్షణకేంద్రాలను ఫిబ్రవరిలో స్థాపించారు. ఈ శిక్షణ కేంద్రానికి ఉపాధ్యాయులను తయారుచేసే నిమిత్తం గోహాతిలో ఒక కాలేజీ స్థాపించుతున్నారు.

బీహారు

బృందావన ప్రాంతంలోని చాంప్రాన్ జిల్లాలో 35 గ్రామాలలో నిర్బంధ విద్యను అమలు పరచారు. 1948-49 లో 590 ప్రాథమిక పాఠశాలలను క్రొత్తగా స్థాపించారు.

పూర్వమున్న ఉపాధ్యాయ శిక్షణ కేంద్రాలు 3 కాక 1948 లో మరి మూడు ప్రాతిపదిక విద్యాశిక్షణ కేంద్రాలను స్థాపించారు. మొత్తం 467 మంది ఉపాధ్యాయులు తరఫీరు పొందారు. ఒక ప్రాతిపదిక విద్యా ఉపాధ్యాయ శిక్షణ కళాశాలను స్థాపించటానికి యేర్పాట్లు చేస్తున్నారు. పూర్వమున్న ఉపాధ్యాయ శిక్షణ కేంద్రాలను టిసి సంస్కరించి ప్రాతిపదిక విద్యా ఉపాధ్యాయుల శిక్షణ

కేంద్రాలకు మార్చటానికి ప్రయత్నాలు జరుగుతున్నాయి.

బొంబాయి

కడపిన ఏప్రిల్ లో, బొంబాయి రాష్ట్రంలోనూ పరిసరాలలోనూ నిర్బంధ విద్యావిధానాన్ని అమలు జరిపారు. రాష్ట్రంలోవున్న పాఠశాలల్లో ఇప్పటికి 88 ప్రాతిపదిక విద్యాకేంద్రాలుగా మార్చి వేయబడినై. తక్కిన 32,000 పాఠశాలలనూ గూడా మార్చివేయటానికి ప్రయత్నాలు జరుగుతున్నాయి. ఈ ఆర్థిక బాధ్యతనంతా రాష్ట్రమే భరించటానికి అంగీకరించింది. ఈ నిర్బంధ విద్యావిధానం ఈ రాష్ట్రంలో పూర్తిగా అమలు జరపటానికి ఇంకా 6,000 కొత్త పాఠశాలలూ 25,000 మంది ఉపాధ్యాయులూ కొరత వుంటారు.

లోగడవున్నవి కాక ఉపాధ్యాయ శిక్షణ కళాశాలలను 7 స్థాపించారు నూలు వడకటం, నెయ్యటం ఊటి చేతి వృత్తులలో, ఉపాధ్యాయులకు శిక్షణ నివ్వటానికి అన్ని జిల్లాలలోనూ శిక్షణకేంద్రాలు స్థాపించారు.

నగరంలో వున్నవికాక, గ్రామీణ ప్రాంతాలలో 80 సాంఘిక విద్యాకేంద్రాలను స్థాపించారు. అహమ్మదాబాద్, మేలాపూర్, కాంబేష్, ముల్షిలో కార్మిక సహాయకేంద్రాలను కొన్నిటిని స్థాపించారు.

(22-వ పేజీ చూడండి)

ఉబ్బసపు రాగము నకు

శాస్త్రయుక్తమైన బకిత్వ

ఉబ్బసపురాగము చిట్టకలలోనూ మంత్రములతోనూ తదితర విషములైన బావధములతోనూ అప్పటికప్పుడు తగ్గినట్లు రుచిపించినా ఈ ముందులవలన అది దీర్ఘకాలముగా మారుచు తప్ప విషయం తాగుము చేదు.

పురోహిత శ్వసనవారి అనేక సంవత్సరములుగా వైద్య శాస్త్రమునకు తెలిసినది ఉబ్బసమునకు సరియైన శాస్త్రయుక్తమైన మందు యిదే అని. అందరికీ తెలిసినదే చక్కగా డిస్టం అవుతుంది. క్రమక్రమంగా ఆరోగ్యం చేకూరుతుంది. ఊడిరిట్టలు బలపడుతవి. ఉబ్బసం శాస్త్రజ్ఞగ నివారణ మగునుమంచి తెమిష్టు లందరివద్ద 3 డా. 6. డా. 12. డా. 18. పీసాలలో రు. 3/8 రు. 6/- 10/- లకు దొరకును. లేదా డా. పురోహిత పార్కుస్ కొల్లాపూర్, యస్. యమ్. సి. గారికి డెయిదు

పురోహిత శ్వసనవారి

మద్రాసు స్థాకిస్తులు : అప్పా అండ్ కో, చెనా బజారు (2) జే. బాలాచారి అండ్ కో, 260 చెనా బజారులో, (3) దాదా అండ్ కంపెనీ, నైనియప్ప నాయకపేడి; రాజమండ్రి, ఈశ్వర్ దాస్ అండ్ కో, బెజవాడ, బెజవాడ మెడికల్ స్టోర్లు; విశాఖపట్నం, వెజాగ్ మెడికల్ స్టోర్లు; సికింద్రాబాద్, పంథలిక్ అండ్ కో, సుబ్బికోపేడి; నెల్లూరు, సి. ఆర్. గోపాల్ బ్రదర్లు, బ్రంకురోడు; ఒంగోలు, ధన్వంతరి మెడికల్ స్టోర్లు గుంటూరు, మెడికల్ అండ్ ఆప్టికల్ ఎంపోరియం; గుడివాడ, గుడివాడ మెడికల్ స్టోర్లు; ఏలూరు, రావు మెడికల్ స్టోర్లు, కాకినాడ, లక్ష్మీవారాయ్ అండ్ కో, మచిలీపట్నం, మెడికల్ స్టోర్లు.

ఆసియా . చతుర్వర్గవ్యాపారం 3

సామ్రాజ్యపాలక వర్గం

ఆంధ్రపాఠ్

గడిచిన సంవత్సరం ఆసియాలోని సామ్రాజ్య పాలకవర్గదేశాలు ఆరిక, రాజకీయ ప్రతిఘటనల కత్తుల్ని జయించి బ్రిటిష్ నాయకత్వం కింద బలమైనవర్గంగా చేరాయి. ఇప్పుడు దేశాలు ఆసియాలోని కమ్యూనిస్టు, జాతీయవాద్యమాలనే కాకుండా, అమెరికా ఒత్తిడినికూడా నిరోధించి నిలవ గలుగుతున్నాయి.

యుద్ధంనాటి బ్రిటిష్ దేశానికి ఇంగ్లండ్, ఫ్రాన్స్, హాలండ్ ఆరికంగా తోడ్పడిపోయింది. వలసదేశాలన్నిటినూ స్వాతంత్ర్యోద్యమం తలెత్తించింది. ఆసియాలోని తమ వలసల్లో చలాయుక్తున్న రాజకీయాధికారాన్ని బట్టి వాని వారి ఆరిక బలసంపదల్లోనూ, ప్రపంచ వ్యవహారాలలో వాని ప్రభావంలోనూ తర తరమ భేదాలు ఏర్పడుతూ వచ్చాయి. హాలండ్ జాతీయవాదంలో నూరింట 16 వంతులు ఇండోనేసియాలోని సహజ సంపదను కొల్లగొట్టు కోడంగల్ల లభించేది. బ్రిటన్ కి డాలర్ నిలవల్సి సంపాదించిపెట్టినవానిలో మలయా రబ్బరు, తగరం ప్రధానమైనవి. ఆసియాలోని ఇతర వలసల్లో వాణిజ్యరక్షణాది కార్యక్రమాల వల్ల కూడా చాలా లభించేది. ఫ్రాన్స్ కు ఇండోచీనా సహజ సంపద అపారలాభాలు గడించిపెట్టేది.

ఆసియాలోని వలసదేశాల్లో యుద్ధానంతర స్వాతంత్ర్యోద్యమాల ప్రాబల్యాన్ని ఇంగ్లీషు జ్ఞానం గల బ్రిటన్ గ్రహించి, ఆరికరంగంలో సాధ్యమైనంత పరపతిని నిలబెట్టుకోడానికి గాను రాజకీయ రంగంలో వెనక్కి తగ్గింది. బ్రిటన్ ఈ మారదృష్టిని ప్రదర్శించడానికి ఎన్నికల్లో కార్మికపక్ష విజయం పోతు వుండేది. ఫ్రాన్స్ లోనూ, హాలండ్ లోనూ మిశ్రమమంత్రివర్గా లేర్పడినందువల్ల వలసరాజ్యాలకు సంబంధించిన విధానంలో వ్యత్యాసం వచ్చింది. ఫ్రెంచి డచ్చివాయకులు బ్రిటిష్ విధానాన్ని ద్రోహుని దూషించారు.

ఒకనైపున ఇండోనేసియన్లను సఖ్యత కుదుర్చుకోవాలని డచ్చి వారిపై ఒత్తిడి తెస్తూ, మరొక నైపున సింగపూర్ ద్వారా ఇండోనేసియన్లను సమస్యగా చాటుగా రవానా చేసి 1945 మొదలు 48 వరకూ ఇండోనేసియా

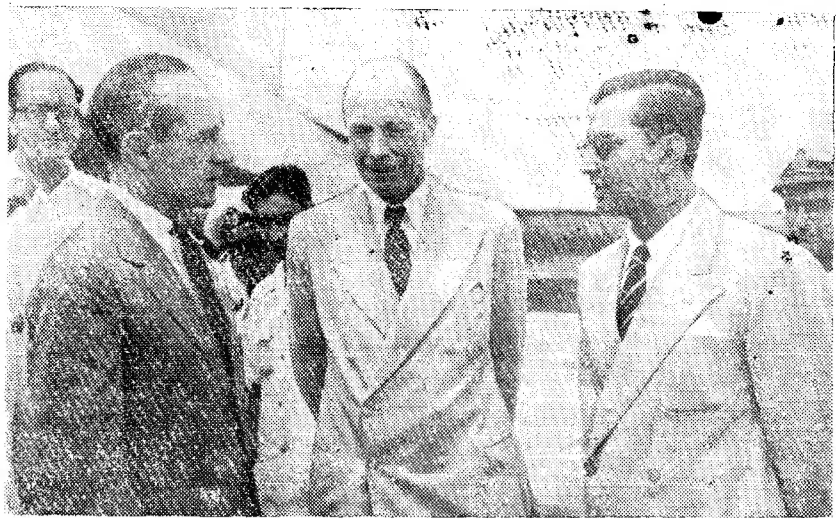
వ్యాపారాన్ని సీత్యసినందుకు బ్రిటన్ పై డచ్చి వారికి శ్రోధం అధికమయింది. వలసరాజ్యాల్లో వాస్తవసీతినీ కానకుండా ప్రవర్తిస్తున్నందుకు బ్రిటిష్ వారికి ఫ్రెంచివారిపై వా డచ్చి వారి పైనా శ్రోధం వచ్చింది.

ముగ్గుర్ని కాదని వారి ఆరిక ప్రాబల్యంగల వలసప్రాంతాల్లో వారి సౌకర్యాల్ని ఎగర గొట్టున్న అమెరికాపై ముగ్గుర్ని శ్రోధం వచ్చింది. అందువల్ల అమెరికా వ్యాపారం ఇంక ఆట్టే దండెత్తకుండా దక్షిణాసియాలో కఠినద్రవ్యప్రమాణాలు విధించి నిరోధించవలసి వచ్చింది.

కిందటి సంవత్సరం ఈ వలస సామ్రాజ్య పాలకవర్గాలబలం పెరిగింది. పశ్చిమయూరప్ లో దేశాల, అమెరికా కలిసి, ఆరిక రాజకీయ, నేతృత్వ వ్యవహారాల్లో పరస్పర సహాయపడి తేనే సశ్చిమ యూరప్ ను కాపాడానికి వీలవుతుందనే విశ్వాసం నిరపక్షం ఓని కొక కారణం. యూరప్ దేశాలమధ్య సఖ్యత మొదట దక్షిణాసియాలో గోచించింది. ముందు తిబెట్ వైఖరితో కొద్దిమైత్రి కనపర్చిన బ్రిటన్ 1948 లో ఇండోనేసియాకి ఎదురుతిరిగింది. 1947 లో సింగపూర్ లో ఉచిత రాజమర్యాదల్లో సత్కరించిన సుల్తాన్ మరీను బ్రిటిష్ పాలకులు 1948 లో పలకరించినా లేదు. డచ్చివారి దిగ్బంధాన్ని రహస్యంగా గడిచి సింగపూర్ ద్వారాచేసే వ్యాపారానికి తోడ్పడిన బ్రిటిష్ వారు క్రమంగా ఇండోనేసియన్లని తిప్పులుపెట్టడం ప్రారంభించారు.

అసలు ఈ దేశాలమధ్య సఖ్యత చేకూర్చినది 1948 నాటి ఆగ్నేయాసియాలో ప్రారంభమైన కమ్యూనిస్టు విప్లవాలు చీనాలో కమ్యూనిస్టు విజయాలతో. ఈ సమస్య సామ్రాజ్యవాదులకు జీవన్మరణ సమస్యగా పరిణమించింది. కమ్యూనిస్టులు సోవియట్ సామ్రాజ్యపక్షాన, సామ్రాజ్య పాలకవర్గాలు అమెరికా పక్షాన ఉన్నంత వరకూ, కమ్యూనిస్టు పక్షపాతంగల జాతీయవాద్యమకారల్లో సమాధానం అసంభవమని నిశ్చయించుకున్నారు.

ఈ మార్పుల ఫలితంగా బ్రిటన్ ఫ్రెంచి డచ్చి దృక్పథానికి సన్నిహితంగా వచ్చింది.

ఇండోనేసియా సరి సంప్రదింపులలో పాల్గొన్న డచ్ ప్రతినిధులు డాక్టర్ నానరోయెన్ ప్రభుత్వలకు ఢిల్లీ విమాన కేంద్రంలో ఢిల్లీలోని డచ్ రాయబారి ఎ.టి. డౌన్. లాంసింగ్ న్యాయ మిస్తున్నారు.

ఏ జాతీయవాద్యమంకాని, ఏరాజకీయవిప్లవంకాని కమ్యూనిస్టులకు సంబంధించిన దేశానికి అభిప్రాయంతో ఏకీభవిస్తున్నారు.

1948 సంవత్సరాంతాన బ్రిటిష్ వారు దక్షిణాసియా రాజ్యకూటాన్ని గురించి మోచించడం మొదలెట్టారు. ఈ కూటానికి వలసరాజ్యపాలకులైన సామ్రాజ్యవాదుల కూటం ప్రాతిపదిక. డిసెంబరు మాసారంభంలో దూర ప్రాచ్య రాజకీయ నిపుణు డోకడు లండన్ నుంచి పారిస్ వెళ్లారు. ఇండోచీనా పరిస్థితిని ఫ్రెంచి హైకమిషనరు లియూవైవాతో ఫున రాబోచించారు. ఈ సంప్రదింపుల నాస్తవ హేతువు ఏమిటంటే, ఆగ్నేయాసియాలో కమ్యూనిస్టు ప్రతిఘటనలవల్ల పోలీసు, గూఢచారి శాఖలమధ్య సహకారం సాధించాలని బ్రిటిష్ వారు చేసిన ఎత్తు.

సయామ్ లో పూర్వం జపాన్ తో సఖ్యత నెరపిన ఫిజుల్ సంగ్రామను బలపరచడానికి బ్రిటన్, ఫ్రాన్స్, హాలండ్ దేశాలు నిశ్చయించుకున్నాయి. కారణం అతను కమ్యూనిస్టువిరోధి.

ఇండోనేసియాలో డచ్చివారు గత డిసెంబరులో యుద్ధం ప్రారంభించగానే బ్రిటిష్ వారి వర్గ పూర్వహానికి భంగం వచ్చింది. డచ్చివారి చ్య అవివేకమని, అవసరమనీ, దీనివల్ల వలస పాలక వర్గనిర్మాణానికి ప్రమాదకరమనీ బ్రిటిష్ వారి అభిప్రాయం. మతివాద జాతీయవర్గంతో (సామ్రాజ్యవర్గం) చేరి కమ్యూనిస్టుల్ని అణచాలనే పన్నుగడ ఆసియావాసుల శ్రోధానికి గురై భగ్నమైపోతుందనీ వారి భయం.

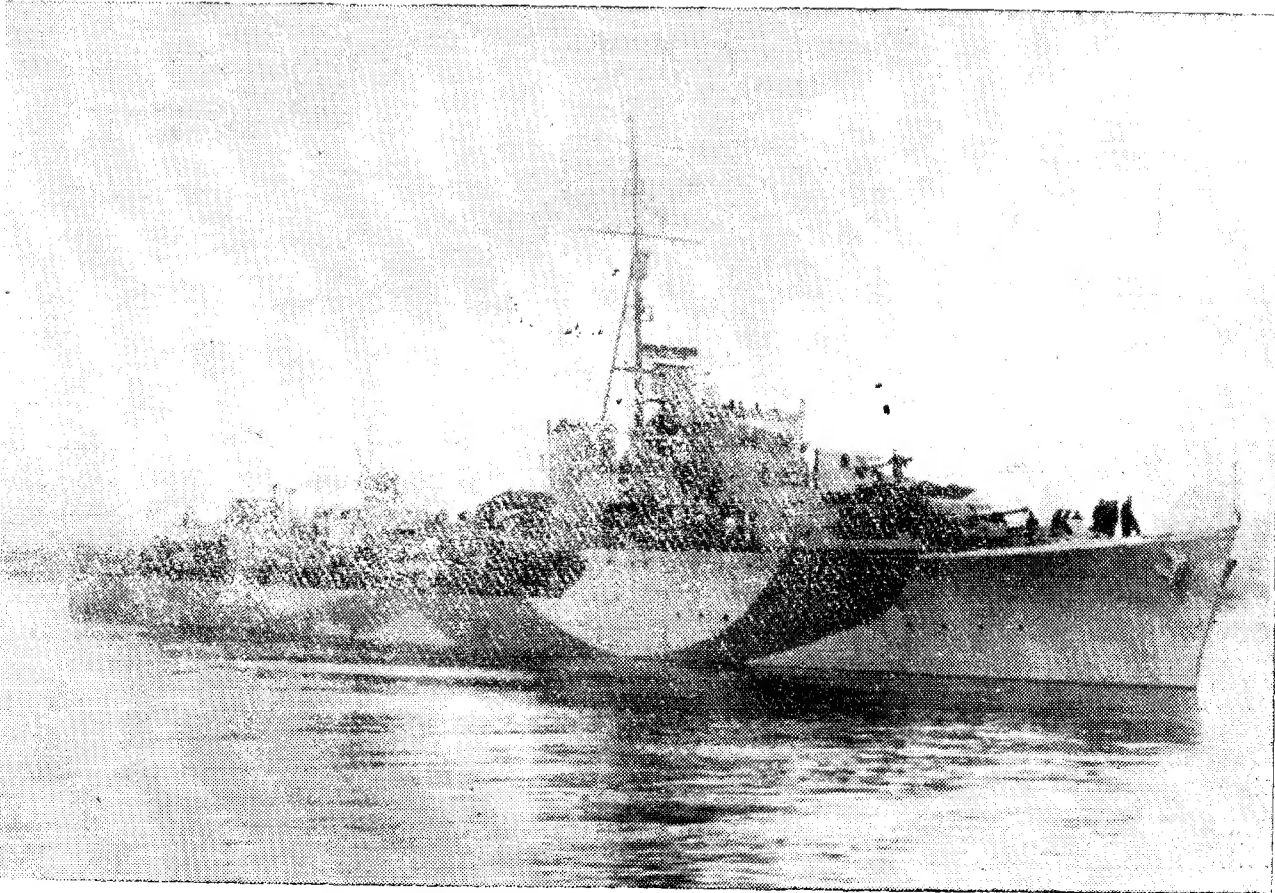
కాని బ్రిటన్ నాస్తరమైత్రి సామ్రాజ్యవాదుల్లోనే కాబట్టి, ఈ కోవాన్ని దిగమింగి, ఇండోనేసియాలో తిరిగి తన ప్రాబల్యం

సాపించుకొన యత్నిస్తున్న డచ్చివారికి యథోచితంగా తోడ్పడ్డారు. జనవరిలో హాలండ్ మిలిటరీ ఫురోగమనం చురుగా ఉండేసరికి చివరికి ఫ్రెంచి డచ్చి విధానమే తమ సానునయ విధానంకంటే మేలని బ్రిటన్ భావించింది. తమ విధానంవల్లనే బర్మాలో కమ్యూనిస్టులు చెలరేగుతున్నారనీ, కమ్యూనిస్టు ముప్పుకు లోబడిన వలసదేశాల్లో బల ప్రయోగ మే అవునైనదనీ భావించారు. డచ్చివారిపట్ల పక్షపాతంగల బ్రిటిష్ అధికారులు హాలండ్ పట్ల అమెరికా ఆస్ట్రేలియన్ విమర్శలు అనవసరమన్నారు.

వికారాజ్య సమితిలో బ్రిటిష్ ప్రతినిధి పూర్తిగా డచ్చిపక్షానే వాదించాడు. డచ్చివారు వ్యవధికాలాని కోరినప్పుడల్లా వారి పక్షానే పోటు చేశాడు. స్వంతపరతులపైనే ఇండోనేసియన్లతో సమాధానం కుదుర్చుకోవాలని డచ్చివారు యత్నించినప్పుడు బ్రిటిష్ వారు తోడ్పడ్డారు. హాలండ్ కు చెందిన కె. యల్. యం. విమానాలు తమ దేశాలమీదుగా పోరాదని ఇండియా, పాకిస్తాన్, సింహళాలు నిషేధించినప్పుడు వానిని మారిషస్ లో దిగవచ్చునని బ్రిటన్ అనుమతించింది.

వలసరాజ్య పాలకవర్గం పట్ల బ్రిటన్ శ్రద్ధాసక్తులు, ఈ వర్గంలోని సభ్యులమధ్య సహకారమైత్రి బలాలు ఇండోనేసియా వ్యవహారంలో నిరూపించబడినాయి. కొంత ఇండోనేసియన్ల పక్షాన అమెరికాని ఎదిరించి నిలిచింది బ్రిటన్. ఒక సీటిలో అమెరికాలో ఈ నిరోధంపట్ల కొందరికి చింత అధికమై, హాలండ్ కి ఆరిక సహాయం మానివెయ్యాలని కొందరు నెకేటర్లు నూచించారు. ఇటువంటి చర్య తీసుకునే పక్షంలో, బ్రిటన్, ఫ్రాన్స్, హాలండ్, బెల్జియం, లక్షంబర్గ్ దేశాలు అమెరికాని ఎదిర్చి నిలవాలని ఆయాదేశాల విదేశాంగ మంత్రులు జనవరి 29 వ తేదీని రహస్యంగా సమావేశమై తీర్మానించారు.

ఆయుధాల సరైవిషయమై అమెరికా హాలండ్ పై ఒత్తిడి తేవాలని యత్నిస్తే ఈ సామ్రాజ్యవర్గం నిరోధించింది. ఉత్తర అట్లాంటిక్ ఒడంబడిక మూలంగా హాలండ్ కి ఆయుధసామగ్రి సరైచేస్తే అవి ఓషల్లో ఇండోనేసియా వెడతాయేమోనని అమెరికాలో భయం పుట్టింది. ఈ భయంవల్ల హాలండ్ పైన అమెరికా మరతు లేవనా విధిస్తుందనే సందేహంతో పశ్చిమ యూరప్ దేశాలన్నీ తమ దేశాలకు ఆయుధసామగ్రిని ఒకే బంగిలో పంపాలని మరతు పెట్టాయి. ఇలా పంపినవానిని యూరప్ లో పంచుకోవాలని యత్నించాయి. కాని డిక్ ఆఫిసర్ ఒప్పుకోలేదు. డచ్చివారికే దాదాపు అంతాసుముఖంగా ఉండేట్లు ఇండోనేసియాలో కుదిరిన తాత్కాలిక సరి, కామన్వెల్త్ దేశాల సహాయంతోసంబర్క ప్రార్థన ఈ సామ్రాజ్యవర్గకూటానికి విజయాలు. వీనితో ఆసియాలో కమ్యూనిజాన్ని చుట్టుముట్టి నిరోధించే విధానానికి విజయం లభించింది. అయితే ఈ వ్యూహం ఎంతవరకూ స్థిరంగా ఉండగలదనేది సందేహమే. ఇండోనేసియన్ రిపబ్లికన్లు, బర్మా ప్రభుత్వంకూడా సామ్రాజ్యవాదుల చేతుల్లో లొంగిపోయినాయని ప్రచారం చెయ్యడానికి కమ్యూనిస్టులకు మంచి అవకాశం వచ్చింది.

ఈ మధ్యభారత ప్రభుత్వము బ్రిటనునుండి మూడు డెస్ట్రోయర్లను కొనినది. వాటికి రాజపుట్ రాజా, రంజిత్ అని నామకరణం చేసినది. చిత్రములో నిది రాజా

మన రాష్ట్రం, మన దేశం:

★ స్వాతంత్ర్యోత్సవదినం:

★ దేశభక్తుని నిర్వాణం:

★ హిందీభాష:

తృతీయవార్షికోత్సవ సమయంలో కాంగ్రెస్ ప్రభుత్వం తమ కార్యకలాపాల్ని సమీక్షలోకి తీసుకున్నాయి. నాయకులు కొందరు ఆత్మపరీక్ష చేసుకున్నారు.

ఇల్లు కూలిపోగా చెత్తాచెదారం ఏరివేసారు. తిరిగి కట్టడం ఆరంభించలేదు. కట్టడంలేనివారు కూచుని ఒకరి నొకరు దూషించుకుంటూ ఉరుకున్నట్లుగా ఉంది పరిస్థితి.

గడిచిన గంటలు సామాన్యమైనవి కావు. విపరీత ప్రమాదాలకుంచి దేశం రక్షించుకుంది. సంసారాల రవాణాసంస్కరణలు సాధించినవి అల్పమైనవి కావు. కానీ ప్రజల ఆర్థికస్థితి మాత్రం మేలుగా లేదు. ప్రజల జీవనం యాత నామయంగానే ఉంది. రాజ్యాంగ పరిపత్తిభ రాజ్యాంగ నిర్వాణం ఇంకా పూర్తి కాలేదు.

అంటే రాజనీతిజ్ఞత, కార్యదక్షత చూపితే సాధ్యమయే కార్యాలలో భారతప్రభుత్వం పూర్తి విజయాన్ని సాధించిందన్నమాట. ప్రజల సహకారం, సర్వరాజకీయపక్షాల తోడ్పాటుతో కొనసాగవలసిన కార్యాలు సెరవేరలేదు.

పరిపాలనాధికారం స్వాధీనం కావడంతో దేశ నాయకులకు, ప్రజలకు దేశహితానికి పాటుపడే అవకాశం మాత్రమే లభించింది. స్వాతంత్ర్యం అంటే సర్వోగ్రాహిణి అని భావించినవారికి ఆశాభంగం కలగడం సహజమే. పున్నీర్వాహకార్యంలో ప్రజలు ప్రభుత్వానికి తోడ్పడేటాని, కాంగ్రెస్ ప్రభుత్వమే కాదు, "పార్టీ ప్రభుత్వమైనా పరిపాలనలో పనిచేసే అందుకునే గాంధీజీ బోధించిన కర్తవ్య పాలన ఇప్పుడు ప్రజలకూ నాయకులకూ అనుభవంలో తెలిసికపోయింది.

కాంగ్రెస్ అవినీతి ఒక్కటే ప్రస్తుత ప్రజల దుస్థితికి హేతుకని వాదించడం తప్పు. బోస్ ప్రభృతులు, సోషలిస్టులు మామూలే దుప్పి చారానికి దిగుతున్నారు.

కమ్యూనిస్టుల దుప్పిచారంమాట వేరే చెప్పవచ్చు. అది నిరాధారమని వారి వాదాన్ని బట్టి, వారి అసంగత ప్రవర్తనబట్టి తెలుసుకోవచ్చును. సోషలిస్టులు ఇటువంటి ప్రచారం చేస్తున్నారంటే అది అన్యాయమే కాదు. అది వారికే ముప్పు. బ్రిటిష్ పాలకులు తొలగిపోతే చాలు దేశానికి దారిద్ర్యం తీరిపోతుందని ప్రచారంచేసిన కాంగ్రెస్ వారి వాదంలో కొంత కాకపోతే కొంతైనా అర్థం కనిపిస్తుంది. సోషలిస్టుల ప్రచారంలో అది లోపిస్తుంది. ఈనాడు కాంగ్రెస్ ప్రభుత్వంపోతే సోషలిస్టుల ప్రభుత్వాన్ని స్వాధీనపర్చుకొంటే, కాంగ్రెస్ వారికి ప్రత్యక్షమైన సమస్యలే వారికి ప్రత్యక్షమౌతాయి. ప్రజల సహకారం వారి కధికంగా లభిస్తుందనే హామీ లేదు. సరికదా అన్యదేశాల మైత్రీ సహాయాలకూడా లోపిస్తాయి. ఆర్థిక సంస్కరణలు దుస్సాధ్యమౌతాయి. ఈ పరిస్థితుల్లో కాంగ్రెస్ ప్రభుత్వాలు సంవత్సరాలు పోలించి వీరిపోతే సోషలిస్టుప్రభుత్వాలు కొద్ది తోజల్లో భగ్గుమౌతాయి.

వామపక్షాలమధ్య సఖ్యతా సహకారాలు సాధించాలని శ్రీ శరత్ బోస్ చేస్తున్న యత్నాలు అధికారసాధనే ప్రధానాశయంగా కలగనందువల్ల అవి కొనసాగవని ముందే తెలిసి పోయింది. బలమైన ప్రతిపక్షపక్షం లేకపోవడం వల్ల కాంగ్రెస్ ఈ స్థితిలో పడిపోతున్నదని తొందరంటున్నారు. ప్రతిపక్షపక్షం బలమైనది లేకపోతే వచ్చే ప్రమాదమల్లా ఒక్కటే. అధికారంలో ఉన్న పార్టీ నిరంకుశంగా ప్రవర్తించడం. కాంగ్రెస్ ప్రభుత్వాలు నిరంకు

శంగా ప్రవర్తిస్తున్న ఘట్టాలు లేకపోలేదు. కాని అప్పుడు కాంగ్రెస్ లోని ప్రతిపక్ష పక్షాలే కాంగ్రెస్ వారిని ఎదిరిస్తున్నందువల్ల ఆ ప్రమాదం అధికంగా లేదు. సోషలిస్టుపార్టీ ఆలోపం తీర్చగలదని చాలామంది భావిస్తున్నారు. కాని ఇప్పుడు పార్టీకి ఆ బలం లేదు. గండేళ్ళకూడా సోషలిస్టుపార్టీ కార్యోద్యమంలోగాని, కష్టకోద్యమంలోగాని వెనుకపడే ఉంది. కమ్యూనిస్టులదే ప్రయోగంగా ఉంది. అందువల్లనే కాంగ్రెస్ వారు ప్రభుత్వంలో ఉంటేనే మంచిది. లేదా దేశంలో కట్టలం తప్పు అని (కమ్యూనిస్టుల మూలంగా) పండిట్ నెహ్రూ చెప్పారు.

దేశభక్తుడు:

దేశం స్వాతంత్ర్యోత్సవంలో ముగిసి ఉండగా గాంధీమహాత్ముని పుణ్యదర్శనలను సంస్కరించి, పుత్రికలకు విద్యోగాలు చెప్పి, రామనామస్మరణ చేసి సుఖంగా ప్రాణాలు విడిచారు సమాధి మాడబడి దేశభక్త కొండ వెంకటప్పయ్య పంతులుగారు. ఢిల్లీనివలె పుణ్యభూమియొక్క పంచుకుండి వ్యవస్థాదమరణం పొందారని చెప్పుకున్నారు. వ్యవస్థాదమరణభాగ్యం సంగతి వారి ఆత్మకే తెలియాలిగాని వారు తుది దినాల్లో అంపకయ్యమీద కేయనించినట్లు బాధ పడినవిషయం ఆంధ్రదేశానికి తెలుసును. కాంగ్రెస్ వారుల్లో ప్రజలపై అవినీతికి వగచి గాంధీమహాత్మునితో మొరబెట్టుకున్నారు. "వృద్ధుడు, రాజకీయకర్తల్లో జోకయ్యం చేసుకుని మామూలు సురికావడంకంటే దూరంగా ఉండడం మంచిది" అని కొందరు యువక నాయకులు (వీరు నాలుగో పదిలో పడినవారే) ఆయనకు చెప్పి ఆయన హృదయాన్ని గాయపరచారు. వృద్ధుని ఆచుభిసృార్యమైన సగుప దేశాలు వారి తలకెక్కలేదు. ప్రతిఫలంగా వారికే అవినీతివాదాన్ని ఆపాదించబూనారు. అయితే ఆపాదించబూనిన వారి పని అవివేకమే అయింది. పంతులుగారి స్వార్థరహిత ప్రవృత్తిని లోకం మరిచిపోలేదు.

ఆంధ్రరాష్ట్రోద్యమానికి పితామహులైన వెంకటప్పయ్యగారు తుదివరకూ ఉద్యమంనుంచి విరమించలేదు. ఇప్పుడు వారి ఆశయాన్ని సాధించవలసిన భారం వారి అనుయాయులపైన పడింది. కార్యదక్షత చూపి ఆంధ్రరాష్ట్రాన్ని సాధించడం కంటే వారి పవిత్రస్మృతిని శరస్థాయి చేయడానికి మేలైన కార్యంలేదు.

విభాష?

దీర్ఘచర్చల అనంతరం భారతదేశంలో దేశవాగిరితీసి హిందీని జాతీయభాషగా నాయకులు నిరారణ చేశారు. మతవివక్షణ కూడదని నివాదాలుచేసి చాదస్తానికి పోయే పెద్దలు హిందూస్తానీ భాషని దేశంపైన రుద్దడానికి ప్రయత్నించారు. వాస్తవానికి హిందీకి, హిందూస్తానీకి ఎంత తేడాఉందో, అన్నీ హిందూస్తానీకి (నెహ్రూ వాడేభాష) స్థిరా హిందూస్తానీకి అంత తేడా ఉంది.

లక్నోవాళ్ళు తాము మాట్లాడేది హిందూస్తానీ అనీ (అంటే వారి అర్థం హిందీ ఉర్దూల కలగా పులగం) స్థిరాలో వాడేది ఉర్దూ అనీ అంటారు. స్థిరావాళ్ళు లాహూరులో వాడేది ఉర్దూ అనీ తాము మాట్లాడేది హిందూస్తానీ అనీ అంటారు. కాని అసలు విషయమేమిటంటే హిందూస్తానీయే ఉర్దూ, ఉర్దూ అంటే అర్థం

అన్నోకొక డిక్షనరీలో "మొగల్ పానుషుల కాలంలో పారసీ అరబిక్ భాషలతో హిందీ చేరిన మిశ్రభాష" అని ఉంది. ఉర్దూ మిశ్రభాష అని ఒప్పుకుంటే (అసలు ఉర్దూ అనే మాటకీ పారసీభాషలో 'బహారీభాష' అని, అర్థం) 'హిందూస్తానీ'లో 'ఉర్దూ' ఎంత అల్పంగా ఉండి హిందీ ఎంత అధికంగా ఉన్నప్పటికీ, అది ఉర్దూయేనని అంగీకరించవలసి ఉంటుంది. (నెహ్రూ మాతృభాష ఉర్దూ అవుతుంది.) పరోక్షంగా ఈ ఉర్దూని (దేశవాగిరి తిపిలోనే కాని వ్యంధి) జాతీయభాషగా చేర్చుకొని ప్రయత్నించారు.

హిందీ అని చెప్పినంతమాత్రాన అదికూడా స్వచ్ఛమైన భాషకాదు. అందులో కూడా కొంతపాలు పారసీ అరబిక్ పదజాలం చేరిఉంది. హిందీకి హిందూస్తానీకి మధ్యమైన వ్యత్యాసం ఏమిటంటే మొదటిది సంస్కృతం నుంచి పుట్టింది హిందీ స్థిరంగా కొన్ని శతాబ్దాలుగా తేరదాని నాడుకలో ఉన్న తరువాత పారసీ అరబిక్ భాషలతో ఏకమై ఉర్దూ అయింది. క్రమంగా ఆర్యావర్తంలో రాజకీయ పరిణామాలతోపాటు ఉర్దూ హిందీ సన్నిహితం కావడం ప్రారంభించాయి. గెండు ఢిల్లీలో కలిసిన భాషని హిందూస్తానీ అంటున్నారు. అందువల్ల హిందూస్తానీకి మూలం ఫలానా అని ఎవరూ చెప్పలేరు. ఇప్పుడీ రెండింటిలో ఏది జాతీయ భాష కావాలి అనేది ప్రశ్న.

ఇప్పుడు జాతీయభాషను నిర్ణయించడానికి అసరాతేవో చూడాలి. పరిపాలనా సౌకర్యం, సంస్కృతి, సాంకేతిజ్ఞానశాస్త్రాల వృద్ధి, విద్యా ప్రచారం ముఖ్యవిషయాలు. పాశ్చాత్యదేశాలలో సాంకేతిజ్ఞానశాస్త్రం, వాఙ్మూలాల వృద్ధికి అనుగుణంగా పాశ్చాత్య భాషలు అభివృద్ధిచెందాయి. నూతన పదజాలం చాలా అనవరతమొచ్చింది. గ్రీక్, లాటిన్ భాషల ఆధారంతో యూరోపియన్ భాషలు తదనుగుణంగా విస్తరించాయి. ఆవిధంగానే మనదేశంలోని మాండలిక భాషలూ. జాతీయభాషా వృద్ధి చెందాలంటే మనకు సంస్కృతం ఒక్కటే ఆధారం. బెంగాలీ భాషలోనూ నూతన పదజం పోసిన పండితాధిపతీ రామర సంస్కృతంనుంచి ఎంతో పదజాలాన్ని చేదుకున్నాడు. సంస్కృతం మృతభాష అని నివాదాలు చేసినంతమాత్రాన మన సమస్య పరిష్కారం కాదు.

ఇంగ్లీషు సంపర్కంకూడా మనదేశభాషల్లో నెప్పని తెచ్చి పెట్టలేకపోయింది. నెప్పనిచదవాలంటే ఇంగ్లీషు తప్పనిసరి అవుతోంది. మన హైస్కూల్లో ఇప్పుడు తెలుగులోనే గణితం, మెయిన్ టెరా అన్నీ బోధిస్తున్నారు. కాని ఏ నైపువుకం తీసినా అదేవో పక్షుల భాష జంతువుల భాష విద్యాపంతులకు ఉపాధ్యాయులకే అర్థంకాదు. విద్యార్థి తమ చదువు తున్నారో, పరీక్ష ఎలా ఇస్తున్నారో అయోమయంగాఉంది. ఇదంతమాత్రం మనదేశంలో నైపు అభివృద్ధికి తోడ్పడదు సరికదా విద్యంతా వృద్ధిమాతుంది. అభివృద్ధి నున్న అవుతుంది.

సంస్కృతాన్ని ఆధారంగా తీసుకుంటే హిందీభాష వృద్ధికావడమే కాకుండా మాండలిక భాషల్లో (తెలుగు, బెంగాలీ, మరాఠీ, వగైరా) తమిళం సహా) సాన్నిహిత్యం ఏర్పడుతుంది. సంస్కృతాధారమైన హిందీ ఒక్క భాషే జీవభాష. సంస్కృతాన్ని విస్మరిస్తే సంస్కృతమే కాదు, మన భాషలన్నీ కూడా

మృతభాషలే అవుతాయి. హిందీవల్లనే జాతీయోక్త్యాభావం సాక్ష్యం వువుకుంది.

ఉప్పు, పంచదార:

ఈమధ్య ఉప్పు, పంచదార వార్తాపత్రికల్లో గడచిపోయాయి. గాంధీ మహాత్ముడు ఉప్పును మంత్రించి బ్రిటిష్ ప్రభుత్వంపైన ప్రయోగించి వాళ్ళని వెళ్ళగొట్టారన్నారు పండిట్ నెహ్రూ. అటువంటి ఉప్పుమీద పన్నువేసే అవకాశ మివ్వడం ద్రోహమన్నారు రాజ్యాంగ పరిపత్తి భావజ్ఞులు డా|| రాజేంద్రప్రసాద్. "ఉప్పుపైన పన్ను విధించరాదు" అని రాజ్యాంగం ప్రతిలో ఒక నిబంధనఉంది. దాన్ని తొలగించాలని మహాత్మా త్యాగి పరిపత్తిభలో సవరణేచ్చారు డా|| అంగేద్కర్ అంగీకరించారు.

ఇది అక్రమమని చెప్తూ సవరణను త్రోసి వున్నావని అభ్యుక్తులుసభ్యులకు ఆదేశ మిచ్చారు. పండిట్ నెహ్రూ తమ అభిప్రాయం చెప్తూ పన్ను విధించాలనే తలపుతో ఆ నిబంధనను తొలగించడం కాదనీ, వాణిజ్యపరిసేతుల్ని బట్టి సెస్స్ పైనా ఏదైనా చర్య తీసుకోవలసి వస్తే, ఇటువంటి నిబంధనవల్ల అటంకం కలుగుతుందనీ అందువల్ల నిషేధం విధించే నిబంధన ఉండరాదనీ చెప్పారు. అదిగాక పన్నులవిషయమై నిరారణలను పార్లమెంటుకే వదలాలిగాని రాజ్యాంగం నిర్బంధాలు విధించరా దన్నారు. పండిట్ నెహ్రూ విజ్ఞప్తికి అంగీకరించి పరిపత్తి ఆ నిబంధన తొలగింపుకు సమ్మతించింది.

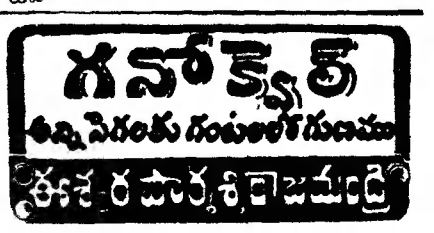
పంచదార ఖరీదెక్కువైంది. కంట్రోల్ తీసేస్తే ధర పెరక్కుండా చూడ గలమని ప్రిజిడి కేట్ హామీ ఇచ్చి, ఇప్పుడు ధర పెంచడంతో ప్రభుత్వం పరిస్థితిని ఆలోచిస్తోంది. చెరకు పంట, పంచదార ఫ్యాక్టరీలకు సంబంధించిన శాసనవల్ల చెక్కుల్లాస్తున్నాయని పంచదార ఉత్పత్తిదారు ఇప్పుడు చెప్పవచ్చును. కాని రాష్ట్ర ప్రభుత్వం (ఈ శాసనాలు యు. ప. లోనూ, బీహార్ లోనూ అమలులో ఉన్నాయి. చెన్నరాష్ట్రంలో ఇంకా అమలు కాలేదు.) శాసనాలలో ఈ విషయమై తగు జాగ్రత్త వహించాయి. అదివరలో వ్యాపారులూ, పారిశ్రామికదారులూ గైల్స్ రవాణాశాఖని దుష్పెత్తి పోస్తున్నప్పుడు పంచదార వ్యాపారులకూ శాసనాసౌకర్యం లేక తమ నిలవలు పాడై పోతున్నాయన్నారు. ఆ మిగిలిపోతున్న నిలవలన్ని ఒక్కసారి ఎలా ఏ గిడ్డంగుల్లోకి మాయమయ్యాయో తెలియదు. ఇప్పుడు కరువు కల్పించి ధరలు పెంచి లాభిప్రమాణాలు వృద్ధి చేసుకుంటున్నారు.

ప్రభుత్వాన్ని, ప్రజాభిప్రాయాన్ని ఢిక్కరించి ప్రజల్ని నీకించి వారి కష్టాల్ని ధనంతో ఈ విధంగా పొట్టి పోసుకుంటున్నది పంచదార వ్యాపారులొక్కరే కాదు. కాఫీ వ్యాపారులు, వస్త్ర వ్యాపారులు మొదలైనవారు అందరూ అవినీతికి పాల్పడి వాగానభంగం చేసి దేశానికి అపచారం చేస్తున్నారు. లాభాలు పెంచుకోవడమేగాని ఆధనాన్ని ఉత్పత్తివృద్ధికి నా సక్యంగా వినియోగించక ప్రభుత్వ కార్యక్రమాల్ని భంగపర్చుతున్నారు. కర్తవ్యాపారులంటే మోసగాళ్ళనే అభిప్రాయం దేశంలో ఏర్పడానికి ఈ పెద్దతే కారణం.

[నీతారం]

కు మ్మ * బొ ల్లి

లక్నో మేహమచ్చలు, నెగ, సవాయివాగ్గెడు జీకు, గాగ్గరిటీచీకెత్తు. కాగ్గరిలాగుఉచితం. వ. వి. రెడ్డి, ప్రాప్రయటరు. బి. రెడ్డి & కో. (రిజిస్టర్డ్) గోపాలపురం, తూ||గో||జిల్లా.

మనం నివసిస్తున్న కాలాలు, సర్వ విధాలా దిగజారిపోయి పాడయిన కాలాలని నిందిస్తుండగానే లోకంలో పరిపాటిగా వస్తుంది. కాని నా అనుభవంలో, పూర్వాయుద్ధాయం క్రింద జనుకు వచ్చే నాయా దైవైష్ట్యే అనుభవంగానూ, ఒక తరం కన్నా ఒకతరం, ఉన్నతంగా పెరుగుతూ రావటమే కనబడుతుంది. ఇప్పుడు పెరుగుతున్న తరంవారు, గడచినతరం వారి కన్నా సర్వవిధాలా ఉత్కృష్టులుగానే ఉన్నారు. ప్రజానాయకులూ, పితృమూల పుచ్చుకొన్న ప్రభుత్వోద్యోగులూ వృద్ధులయ్యా కూడా పరిపూర్ణాయుష్కులుగా ఉంటున్నారంటే ఎవరూ విచారించవలసిన పనేమీ లేదు. కాకపోతే వాళ్ళల్లో కొందరికి, పితృమూల వరుమానాలు ఇయ్యవలసి వచ్చినవారు కొంత కంటగించుకో వచ్చునేమో!

ప్రియతముడు, వృద్ధు, గౌరవనీయుడు, మనలను విడిచి చచ్చి వెంకటప్పయ్య పంతులును చచ్చి మననం చేసికొంటూనే, అధునిక పన్నెండు గురైనా నా ప్రావీణ్యతలు, 75 ఎళ్ళు పూరిచేసుకొన్నవారు, కొందరు 88 దాకా కూడా బ్రతికినవారు, బ్రతికినవాళ్ళూ, తమ తమ స్వల్పపరిధులలోనే ప్రజాసేవలో జీవితం గడిపినవారు జ్ఞప్తికి వస్తున్నారు.

1836 లో, ఎఫ్. ఏ. (ఇంటర్మీడియట్ ఇప్పటికే) క్లాసులో చేరటానికి నేను బందరు వెళ్ళిన రోజుల్లో ప్రప్రథమంగా కొండ వెంకటప్పయ్య పంతులుగారిని చూసాను. కుండ నపు మేనిచాయతో, ఉజ్జ్వలమైన మొగంతో, ఆనాటి ఆయన రూపం నాకు స్ఫురణకు వస్తోంది.

సెడించి హనుమంతరావు పంతులు గారితో కలిసి ఆయన "జాయింట్ ప్రాక్టీసు" పెట్టాడు. ఇద్దరూ కొత్తగా స్టేజీ పట్టాలుపొంది అప్పటి వృత్తిలో ప్రవేశించినవారు. న్యాయవాదవృత్తి, నైతిక శిష్టత్యాన్ని కోల్పోయి కేవలం వ్యాపారంగా దిగజారిపోతున్న కాలంలో తమ నైతిక శక్తి సంపదనల్ల, న్యాయవాదవృత్తిలో నియమ నిష్ఠలను ఏర్పాటుచేశారు. ఆ తర్వాత అప్పటి ఏకజిల్లాను కృష్ణా గుంటూరు జిల్లాలుగా విభజించిన తర్వాత, ఈ సింహాంశం. తర్వాత జిల్లా పంచుకొన్నాయి. ఏమాత్రం తమ నడవడిలో పాలురానికుండా, నైతికాదర్శాలు తు. చ. తప్పనియకుండా, వృత్తిలోనూ జీవితంలోనూ ఒకే విధమైన శిష్ట చరిత్రను ప్రదర్శిస్తూ, వృత్తి తోబాటు, ప్రజాసేవారంగానూ కూడా, ప్రసిద్ధంగా కృషి సల్పుతో, బోధుగా వైకివచ్చారు. చిట్కాలో, ఆ సేతు శీతపర్వతం కలుగుతున్న

దేశభక్తుని స్మృతి

నూతన ఉష్ణేజితంతో కాలక్రమాగతంగా వస్తున్న ఉష్ణతాలనన్నిటిని ఎదుర్కొంటూ నిలచారు. బెంగాల్ విభజనతో, చాయి. శ్రీ హనుమంతరావుగారు, గవర్నమెంటు స్టేజీరుగాను పబ్లిక్ ప్రాసిక్యూటరుగానూ ఉంటూనే, "జాతి ఆత్మగౌరవమనే"

శ్రీ భోగరాజు పట్టాభిసేతారామయ్య

ఈ ఇద్దరిలో నూ ఉన్న "జీ శ భక్తి" శోధిని చేతబుచ్చుకొని ఉద్యమముఖాన్ని నిలచాడు. వెంకటప్పయ్యగారు, నిశ్శబ్దంగా నిరాడంబరంగా మెల్లి మెల్లిగా, స్వాతంత్ర్యజ్వాలను

మండించేందుకు సమిధను సమకూరుస్తున్నాడు. ఆ రీతిగా 1903 నాటికే, కృష్ణాపత్రికకు సంపాదకుడుగా పని ప్రారంభించాడు. ఈ నల్లభై యాళ్ళూ ఆ పత్రిక అనవరతంగా సాగిపోతూంది. వారం వారం ఆ పత్రికలోని వ్రాతలు పల్లెలలోనూ పట్టణాలలోనూ, యువకులలో భారతస్వాతంత్ర్య భావవివేకాన్ని ఉష్ణేజితం చేస్తూ వచ్చింది.

1911 డిసెంబరు 12 న బెంగాల్ విభజన రద్దుచేయబడింది. అప్పటికే వెంకటప్పయ్యగారు స్వస్మృతిమంచి వేరొకటా వస్తాంది. బెంగాల్ విభజనను డిద్దుకోవటం చీల్చిన రెండు భాగాలను ఆతకటం కాకుండా, మొదటి రెండును మూడుగాచేసి, భాషాప్రయుక్తంగా, బీహార్, అస్సాంలను, విశిరాష్ట్రాలుగా ఏర్పరచబడుయింది. ఆంధ్రులు తమ దీర్ఘ నిద్రనుంచి మేల్కొన్నారు. తమ పూర్వయువులను, కవులను, గాయకులను, శిల్పులను చిత్రకారులను అందరినీ ఒక్కసారిగా తలుచుకొన్నారు. త్యాగరాజు వాళ్ళ గాయకసారస్వభాముడు. అజాంతా ఎంగోరాలు వాళ్ళ శిల్పుల చెక్కడాలు. తిక్కన నన్నయ్య పోతనలు, వాళ్ళ కవిమూర్తులు. పరాశర కాండిన్యలు వాళ్ళ ఋషులే. గోవానరకృష్ణలు వాళ్ళ నదులు. శ్రీశైల, ద్రాక్షారామ, అమరావతులు వాళ్ళ దేవాలయాలు. విష్ణువర్ధన, కృష్ణ దేవరాయలు, వారి రాజులే. విజయనగర, ఓరుగల్లు సామ్రాజ్యాలు వాళ్ళ వే. మగధనుంచి, ఆరు శతాబ్దాలపాటు ఆంధ్రసామ్రాజ్యాన్ని ఆంధ్రరాజులేలే లేదా? ఆంధ్రరాష్ట్రం, ఆంధ్రరాష్ట్ర కాంగ్రెస్ సంఘము, ఆంధ్రమహాసభ, ఆంధ్ర బ్యాంకు, ఆంధ్ర ఇన్సూరెన్సు కంపెనీ, ఆంధ్ర ట్రైసిక్ కంపెనీ, ఆంధ్ర సీమెంటు ఫ్యాక్టరీ, ఆంధ్రజాతీయ కళాశాల, ఆంధ్ర శారదానికే తన, - ఈ విధమైన భావాలతో, ఆంధ్రుల మనస్సులు ఉద్విగ్నమయి, ఆంధ్ర ఉద్యమాన్నిటికే అగ్రాన్ని కొండ వెంకటప్పయ్య పంతులుగారు నిలచాడు.

1918 లో, ప్రథమ ఆంధ్ర మహాసభ బాపట్లలో శ్రీ బి. ఎన్. శర్మగారి అధ్యక్షతన జరిగింది. కాని సభకు జీవము కొండాజేయే. ఆయనే ప్రోత్సాహకుడు. ఆసభకు రూపు రేఖలు దిద్దినవాడు. మే 1918 లో, ఆసభా తీర్మానాలు లిఖించిన హస్తము, 1949 ఆగస్టు 15 ఉదయం దాకా అంతవైతస్యంతోనూ వ్యవహరిస్తూనే వచ్చింది. ముప్పయి ఆరేండ్లగా, తన ఆంధ్రరాష్ట్రస్వప్నం (21-వ వేజీ చూడుడు)

గుంటూరు పురపీఠంలో "జీ శ భక్తి" కొండావెంకటప్పయ్యగారి దేహాన్ని అంత్యక్రియలకై ఊరేగిస్తూ తీసుకెళ్తున్నదృశ్యం.

భారతదేశపు వ్రాతసిరా పరిశ్రమ

సిరా పరిశ్రమ మనదేశములో చాలా పూర్వం నుంచి ముందుకు సాగినదని చెప్పవచ్చును. రాతి శాసనాలు, తాబుకు గ్రంథాలు, ఇనుప ఘంటల పాయము తరువాత మన దేశంలో చేకూరితం, వ్రాతసిరా, ఈక, వెలుకలాలు వాడుకలోకి వచ్చినవి. మునుపు పల్లెలలో బడిపంతుల్లే ఆ యూరి వ్రాతకోతల కనకరమైన సిరాను వారే స్వయముగా తయారు చేసుకొనేవారు. ఆరోజు లలో చిన్న పిల్లలు గూడ బచ్చలి పండ్లను పిండి ఊదారంగు వ్రాతద్రవాన్ని తయారుచేసి వ్రాసే వాళ్లు. వారు చిరువేళ్లతో ఎత్తరంగు, నీలి మందుతో నీలరంగు సిరాలను కూడా పొందే వాళ్లు. ఆకాలన కరక్కాయ, మాచికాయ, అన్నభేదివంటి వ్రాత సిరాతయారీకి అతి ముఖ్యమైన ముడి సరకులు ప్రతిపల్లెకు అందుబాటులో నుండేవి.

మన పూర్వీకులలో నాగార్జునాచార్యుడు మంచి కవిగనినది చిన్న "రసవాద వేత్త" అని మనము వింటున్నాము. ఇంతే గాకుండా ఈయన గొప్పరసాయనిక శాస్త్ర వేత్తయని, ఖనిజ శాస్త్ర పండితుడని కూడ నిరూపిస్తూంటారు. గుంటూరు జిల్లాలోని నాగార్జున కొండపై దీని నివసించే వారనీ, అచట పీఠ జరిపిన రసాయనిక పరిశోధనలు జగత్ప్రసిద్ధాలనీ గూడ చెబుతారు. రస విష, గంధకాదివైద్యంలో ఈయన పేటింది పేరు. ఈతని "రసరత్నాకరం" ప్రపంచములో మంచి కీర్తి గడించుకొంది. దీని ప్రతిభ వైవావంతి ప్రాచీన కేశాలకు గూడ ప్రాశస్త్య నిబర్ణమైంది. మన పూర్వీకులలో నాగార్జున, వేమన యోగులకు మాత్రమే చెటిలో "పరసవేది" (ఏది పట్టుకుంటే దానిని బంగారముగా మార్చే శక్తి) గలదని కూడ వింటున్నాం.

మొన్న మొన్నటికరకూ పాశ్చాత్య దేశముల లోని శాస్త్రజ్ఞులు మనకంటికి కనపించే జగత్తు అంతా 86 మూలద్రవ్యాల యొక్క సంయోగ వియోగాలవల్ల ఏర్పడిందని వాదిస్తూ వచ్చారు. ఈ 86 మూలపదార్థాలలో పాదరసం, బంగారాలు గూడ వేరువేరు మూలద్రవ్యాలుగా వారు చెప్పారు. అందుచే ప్రత్యేకంగా నొక మూల ద్రవ్యమైన పాదరసాన్ని 2000 రసములలోనికి మార్చడానికి పిలువేదని వాదిస్తూ వచ్చారు కాని, యీ పరమాణుశక్తి యుగంలో వారు తమ సిద్ధాంతాన్ని మార్చుకొనవలసి వచ్చింది. నేడు ప్రపంచములో జరుగుచున్న పరమాణుశక్తి పరిశోధనలవలన మూలపదార్థపు పరమాణువులను ఇంకా విభజించి చీల్చవచ్చుననీ, ప్రతి పరమాణువులోనూ ఇంకా అతి సూక్ష్మణువులుగా ఎలక్ట్రాన్లు, ప్రోటాన్లు, న్యూట్రాన్లుంటు వని గూడ కేలింది. ఇంతేగాకుండా ఒక పదార్థపు పరమాణువులో నుండే ఎలక్ట్రాన్లు సంఖ్యను హెచ్చించడంగాని తగ్గించడంగాని జరిగితే ఆ పదార్థపు అమరిక, తత్వము, గుణముమరి అది వేరొక పదార్థంగా తయారవుతుంటుందని కూడ సిద్ధాంతీకరించబడింది. దీనినే "మూల పదార్థములలోని రేడియో ప్రవర్తన వికారము" అని పిలుస్తారు. భూమిలో ఆపరాధముగా దొరికేయులేనియం, టోరియంలవంటి భాతుపరమాణువులను చీల్చి విభజించడం జరిగితే ఈ పరమాణువులలోనుండియూ పల్లెజగత్తునూభస్మిపలం చేసే సామర్థ్యంగల ఒక అద్భుతశక్తి ఉద్భవిస్తుందని గూడ నేడు శాస్త్రవేత్తలు కనిపెట్టి ఆటంబాబువంటి మారణసాధనోపాయాన్ని కనుగొన్నారు. వారివుడి పరమాణుశక్తి నేవిధంగా మానవ సంహారమునకు బదులు మానవాభ్యుదయ కరమగు కార్యకలాపాలలో వినియోగించవచ్చునా యని గూడ ఆలోచిస్తున్నారు.

ఈ యాధునిక పాశ్చాత్య శాస్త్రవేత్తలేదో క్రొత్తగా నేడు కనిపెట్టినా మనుకుంటున్న ఈ సిద్ధాంతముమీదనే మన నాగార్జునాచార్యుల నాడు "రసతత్వ శాస్త్రమును" సృష్టించి గలిగాడు. ఆకాలంలో నాగార్జునుడు "స్వర్గ యోగా"ని సిద్ధాంతీకరించడమేగాక, సాధించి గలిగాడని గూడ చరిత్రలు చెబుతున్నాయి. ఇంత

శ్రీ బ్రహ్మాండం అంజనేయులు

నరకూ నేటి శాస్త్రవేత్తలు సాధించలేని స్వర్గ యోగాన్ని ఏనాడో కృష్ణావదీతీరాన సాధించి గలిగిన రసవాదవేత్త ఈ నాగార్జునాచార్యుడు. బౌద్ధమత సంఘారామాన్ని ఈ నాగార్జున కొండపై దీని నిర్మాణం జరిపే ఆ రోజుల్లో రాజు గారి కోశాగారం నిండుకుంటే, సిద్ధహస్తుడైన నాగార్జునాచార్యుడు తన రసవాద పాండిత్యముతో బంగారాన్ని సృష్టించి ఆ కార్యాన్ని నిర్వహించి కొనసాగించాడని గూడ కథలు చెబుతారు.

ఈ యాంధ్రపుత్రుడే ఆరోజుల్లో మొట్టమొదటగా అన్నభేది రసాయనపు తయారీని కనిపెట్టాడని కూడ చెబుతారు. జగద్యిక్ష్వాతి పొందిన యీ రసాయనిక శాస్త్రవేత్త శుష్కపట్టి కెడిబోయిన ఇనపకేకుల్ని ముక్కల్ని రబరుగాచేసి దానిని గంధకపు పొడితో కలిపి పుర్రువేసి కరగిస్తే ఆ గంధు ద్రవ్యాలు రసాయనిక సంయోగం చెందుతాయని కనుగొన్నాడు. ఈ సంయోగ ఫలితంగా లోహగంధిద్రవ్యవంటి యొక క్రొత్తరసాయనం నల్లరంగులో పెళుసు దనముతో నేర్పడుతుందని ఆయన గ్రహించాడు. ఇంతేగాక ఆయన గంధకాన్ని గాలిలో బాగా వేడిచేసి కరగిపెట్టితే ఈ గంధకం గాలిలోని ప్రాణవాయువుతో రసాయనిక సంయోగాన్ని పొందుతుందని గూడ కనుగొన్నాడు. దీని ఫలితంగా నీటికరకు స్వభావంతో కోరు వాసనలతో నొక క్రొత్తవాయుపదార్థ మేర్పడుతుందని ఈయన గ్రహించాడు. గంధక ప్రాణవాయువుల సంయోగంవల్ల ఏర్పడే వాయువుల్ని నేటి ఆధునికరసాయనపు పరిభాషలో గంధకద్వి ఆక్సజనిద్రవ్య, త్రయూక్సజనిద్రవ్య అని పిలుస్తారు. ఈ వాయువులు నీటిలో అతి తేలిక కరుగు తవి. అందుచే నీగంధక వాయుపదార్థపు అణువు నొక దానిని స్వచ్ఛమైన ఒకనీటియణువుతో కలిపిన గంధకద్వితీ యేర్పడుతుందని గూడ ఈ శాస్త్రపరిశోధకుడు కనుగొన్నాడు.

నల్లనిపెళు సైన లోహ గంధకీద్రవ్యముకలదు లఘుగంధక స్ఫటికాల జేర్చుటలన సంభవించు రసాయనికక్రియా సమయమున అందునుంచి కుళినకోడిగడ్డువాసనతో మరియొక వాయు పదార్థమేర్పడి బయటకు వస్తుందిని గూడ యీయనకనుగొన్నాడు. కరిగిన తరువాత లేత ఆకుపచ్చరంగుగా మారిననీటిని ఆవిరిమీద ఇసుక పెట్టి యొకపాళములో ఆనీటిని కడపక నీలుర యించిన అడుగుభాగాన లేత ఆకుపచ్చరంగులో అన్నభేది స్ఫటికాలేర్పడుతుందని గూడ ఈయనే ప్ర ప్రథమంగా తెలిసికొన్నాడు. ఈ మహానుభావునిగురించి యీ రోజుల్లో మనం చాలా చాలా వింటున్నాం ఈయన ఆకాలపు బౌద్ధ మత ప్రచారకుల్లో నతిముఖ్యుడని, ఈయన్నే ఆకాలంలో ఉత్తరదేశములోనుండే నలండా, తక్షశిలావిశ్వవిద్యాలయాలకు, అచటి బౌద్ధమత సిరానికి అధిపతిగా చేశారని కూడ మనము వింటుంటాము.

పూర్వకాలములో సిరాతయారీ విధానము

వ్రాతసిరాతయారీకి అన్నభేది, కరక్కాయలు చాలా ముఖ్యమైన సరకులని మన పూర్వీకులు గ్రహించారు. వీరన్నభేదినీటిని కరక్కాయలకుపాయంతో కలిపినట్ల సిరానుతయారు చేసేవారు. తయారు చేసి వెంటనే యీసిరాతో వ్రాస్తే నీళ్లుమాదిరి రంగులేకుండా వ్రాస్తవి. కాని క్రమముగా ఆరుదలమీద నలుపుకు తిరుగు తవి. అందుచే నీసిరావ్రాతలు వ్రాసిన వెంటనే స్ఫుటముగా కనపించవు. ఈ సిరావ్రాతలు వ్రాయునపుడే నల్లగా కనపించుటకు తయారైన సిరా ద్రవాన్ని మట్టిబాసల్లో సగంవరకు నింపి, గాలివారకుండా మూత బిగించి దానిని పూర్తిగా నీలలో పూడ్చిపెట్టేవారు. ఈలా కొన్ని నెలలపాటి వ్రాత ద్రవాన్ని భూస్థాపితం చేసి నీలువయించినమీద నది చక్కగా మారి

కట్టచెత్తి వంటిసేంద్రియకల్పన పదార్థాన్ని అడుక్కు చేరుస్తుంది. ఇంతే గాక మళ్ళీ సమయంలోనే యీ సిరాక్రమక్రమంగా బాసల్లోని కాళీప్రదేశములో వన్న గాలితో మారి తనలో కొంతభాగం నల్లరంగుపదార్థాన్ని (ఫెర్రోగాలేటు) కూడ కల్పించుకొంటుంది అందుచేతనే బాగా భూమిలో మారినసిరాలు వ్రాయునపుడు గూడ నల్లగానే వ్రాస్తవి. మాగపెట్టే పద్ధతీలని నిర్మలమైన శీట సిరాపైకి తేరి వారికి లభించేది. ఈపద్ధతి నవలంబించి మనపూర్వీకులు వారి వ్రాతపనల కనువైన సిరాద్రవాన్ని పొందే వారు. ఈసిరా ద్రవములో నెమలి, హంస ఈక కలాలనీ రెలు కలాలనీ మంచి అప్పటిలో దొరకే కొండపట్ల కాగితము మీద వ్రాస్తూండే వారు.

నేటి వ్రాతసిరా పరిశ్రమ

మనము ఖాంబేజి కలాలకు, పాళీ కలాలకు సాధారణముగా వాడే నీల - కృష్ణ సిరాలను సాంకేతిక పరిభాషలో "గాలోటానేటు ఆఫ్ అయిరన్ ఇంపు" అని చెబుతారు. మనపూర్వీకులు వాడిన వ్రాతసిరాలకు నేటి యీ సిరాలకు ప్రధాన విషయంలో ఆటే తేడా కనపించదు. వారు తయారుచేసిన సిరాలలో గూడా నేటి సిరాలలోనైన ముఖ్య పదార్థములైన కరక్కాయ అన్నభేదినే వాడినారు. నేటి నేటి సిరాలు, ఇనుము, గాలిక్, టూనిక్ ఆమ్లపుమిశ్రమ లవణ పదార్థమైన "గాలోటానేటు ఆఫ్ ఐరన్" (ఫెర్రోగాలేటు) కంటే రసాయనిక పదార్థము తోనే తయారవుచున్నవి. నీల - కృష్ణ వ్రాత సిరాల తయారీకి ముఖ్యంగా గాలిక్, టూనిక్ అమ్లాలు, నీటికరకే యేదైనా యొక లోహ లవణం అవసరం. సిరా సాంకేతిక నిపుణులు పరిశోధించి నీటికరుగు లోహ లవణములన్నిటిలోను అన్నభేదియొక్కటే వ్రాతసిరా తయారీకనుకన పదార్థమని కేటగి. ప్రతిలిటరు (1000 సి. సిలు) ప్రమాణంగల వ్రాతసిరా ద్రవములోనూ 8 గ్రాములకు తక్కువకాదా లెక్కకుతేలిన లోహ భాతువు ఉండాలని కూడ నిర్ణయించారు. నీల - కృష్ణ సిరా వ్రాతలు మొదలు నీలంగా వ్రాసి ఆరుదలమీద క్రమంగా నీల కరుగుని నల్లరంగుగా మారుతూంటాయి. వ్రాతద్రవంలో నీటి కరకే సితితోనన్న "ఫెట్రో" లోహభాతు పదార్థము ధివ్రాతలు ఆరే సమయంలో గాలియందలి ప్రాణ వాయువుతో సంయోగము చెంది నీటి కరుగుని "ఫెట్రో" లోహపు రంగుగా మారుతుందని సిరా శాస్త్ర నిపుణులంటారు. అందువల్లనే ఈ నీల - కృష్ణ సిరావ్రాతలు నీటికి చెరుగవు. దీనిరంగు వెలుతురుకు గూడ వెలుగుదు. ఈ సిరాలతో శాశ్వతముగనుండే రిజిస్టర్ల దస్తావేజులను, బ్యాంకుచెక్కులను, ఖాతా పుస్తకాలను, కవుళ్లు, కబోలి మతులను వ్రాస్తూంటారు. ఈ ఫెర్రోగాలేటు వ్రాతసిరాలను మంచి వ్రాసే ఉక్కుపాళీ కలములతోను, బంగారపు పాళీగల ఖాంబేజి కలములతోను ఉపయోగిస్తూ ఉంటారు. ఖాంబేజి పెన్ను సిరాలను 50% చిక్కదనములో మాత్రమే తయారు చేస్తూంటారు. ముంగివ్రాసే కలములకు అటువైన సిరాలను మాత్రము 100% చిక్కదనములో తయారు చేస్తూంటారు.

"ఫెర్రోగాలేటు" వ్రాతసిరా ద్రవాలలో నీ దిగువ చెప్పబడిన ముడిసరుకులు జేరుతూ ఉంటవి.

1. వర్ణవాహకము :—నీరు, సిరాతయారీలో నేర్పదన జలమును గాని, వాన నీటినిగాని వాడవచ్చును. మురికినీరుగాని, ఔరములున్న నీటిని గాని కరీరజలమునుగాని ఈ వ్రాత సిరా తయారీకి వాడరాదు.
2. శాశ్వత వర్ణ పదార్థము :—"ఫెర్రోగాలేటు" ఈ ఫెర్రోగాలేటునంటి శాశ్వతవర్ణ సిరా రసాయనముగలద్రవమును తల్లి ద్రవము అని పిలుస్తారు. అన్నభేది కరక్కాయనీళ్లను కలిపి ఈ తల్లి సిరాద్రవమును తయారుచేస్తారు. తయారైన సిరాలో ప్రతి ఒక్కొక్క లీటరులోను లెక్కకు 8 గ్రాములు తక్కువకాదా లోహభాతువుండేట్లుగా ఈ అన్నభేది కరక్కాయల పాళ్లను నిర్ణయిస్తూంటారు. ఈ తల్లి సిరాద్రవము, నీటివలె

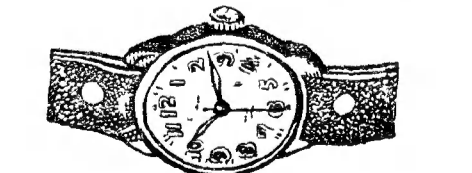
దీరంగులేకుండా మొదటవ్రాసి, నెమ్మదిగా నలుపుకు తిరుగుతూ ఉంటుంది. ఈ వ్రాతలు నల్లని పురు తిరిగిన తరువాత నీటిలో కరుగక సునిశ్చముగా నిలబడియుంటాయి.

3. సిరకారి :—లఘుఉదజ పారికామము—వ్రాత సిరాద్రవములోనికే రసాయనమును జేర్చుట వలన దీనిలోచేరిన పదార్థమునంతటిని నీరంతటిలోను సరిసమానముగ వ్యాపింపజేసి వానిని అడుగునకు చేరకుండా తేల్చియుంచ కలిగియుంటుంది. అంటే సిరాలోని ఘనపదార్థముంతా ఈ సిరకారి సహాయముతో సిరాద్రవ మంతటిలోను సమానముగ తేలుతూంటుందన్నమాట. దీని సహాయముచేతనే సిరాద్రవమునుండి సిరాపదార్థాలు నల్లని నెడివెంటు రూపంలో సిరా అడుగుకు అతిగా చేరుట కకకాశములేదు. సిరాద్రవము యొక్క లోహమాళికను ఈ ఆమ్ల సంబంధమైన సిరకారియే ఎల్లపుడు నీటికరకే స్థితిలోనుంచి, దీనిని సిరాద్రవమునుండి అవక్షేపించబడకుండా చేస్తూ వుంటుంది.

4. తాత్కాలిక వర్ణము :—నీటికరకే నీలి మందు—సిరాలోని ఫెర్రోగాలేటు రసాయనముయొక్క ఆమ్ల స్వభావమునకు వికటించని తీరుగా ఈ నీటికరకు నీలి-ర పదార్థాన్ని సిరా యొక్క తాత్కాలిక వర్ణంగా నేర్పవచ్చు. ఫెర్రోగాలేటువంటి సేంద్రియరసాయనముగల తల్లి సిరాద్రవము వ్రాసిన మొదట్లో రంగు లేకుండా వ్రాస్తూంటుంది. ఆ వ్రాతలు వ్రాసేటపుడు సరిగా అనుసరించవు. అందుచేతనే ఈ తల్లి సిరాద్రవానికి ఏదోఒక తాత్కాలికవర్ణము అవసరము. సిరాలోని తాత్కాలిక వర్ణము వ్రాతవ్రాసిన వెంటనే మనకు కనపిస్తూంటుంది. వ్రాతలు ఆరేసమయంలో తల్లి సిరాలోని ఫెర్రోగాలేటు సిరా పదార్థము నల్లగామారి, సిరా వ్రాతముగ్గు మొదటన్న తాత్కాలిక వర్ణాన్ని తరువాతి దీర్ఘకాల ఈ కారవలపు ముగి వేస్తూంటుంది. ఆరే తరువాత ఈ కారవలపు సిరావ్రాతలు నీటికిగాని, వెలుతురుకు గాని చెలించవు.

ఇతర రంగు సిరాలు :—కోల్ తారుకు సంబంధించిన నీటికరకే కృత్రిమవర్ణ పదార్థములతో ఎరుపు, నీలము, ఆకుపచ్చ, ఉదాలవంటి ఇతర రంగు సిరాలను గూడ తయారుచేస్తుంటారు. ఈ రంగుసిరా లన్నిటిలోను ఒక్క రంగు పదార్థము మాత్రమే నీటిలో కరిగించబడి ఉంటుంది. ఆయారంగుపదార్థాలను వాన నీటిలో కరిగించి సులరకములైన రంగువాయువుల ఖాంబేజి పెన్లకు అనుకూలముగా సిరాలను తయారు చేస్తూంటారు. కాని ఈ రంగు సిరావ్రాతలు నీటికి కరగిపోతుంటే. ఈ సిరాలలో నల్లగా మారే ఫెర్రోగాలేటువంటి నిశ్చలైన సిరా పదార్థము యోగించబడుచేత ఈసిరావ్రాతలు (17-వ పేజీ చూడుడు)

రు 25/- రిస్టు వాచి ఉచితం

అందమైనది. చాలాకాలం మనసు, కై నీరిగా చూపును. స్విస్ తయారు. 5 ఏళ్లు గ్యారంటీ.
505 నికీరేషన్ రు 15/- నెంబర్ నెకండ్ రు 17/-
605 రు 18/- నెంబర్ నెకండ్ రు 20/-
మిరాక్ షే 4 రాక్ష రు 20/8 గోల్డెన్ రు 25/-
7 రాక్ష నెంబర్ నెకండ్ రు 27/- గోల్డెన్ రు 30/-
15 రాక్ష రు 50/- రోల్లగోల్డెన్ రు 60/-
వాలర్ ప్రాఫ్, హెక్ ప్రాఫ్, రేడియం దయల్ నెంబర్ నెకండ్
15 రాక్ష రు 85/- రోల్లగోల్డెన్ రు 105/-
రెక్టాంగులర్ కర్యులేటా టూమ్స్.
5 రాక్ష రు 32/- రోల్లగోల్డెన్ రు 40/-
7 .. .. రు 35/- .. .. రు 45/-
15 .. .. రు 60/- .. .. రు 70/-
టీంకు 15 రాక్ష రు 55/- రోల్లగోల్డెన్ రు 65/-
అలారం క్రైంపీసు రు 15/- మెదరకం రు 18/-
పోస్టేజీ వేరు
ఒకసారి ఏ మూడు వాచీలు కొన్నా రు 25/-ల ఒక చేతిగడియారం ఉచితము.
H. DAVID Co.,
Post Box No. 11424, Calcutta.

కథానిక :

ఉద్యోగధర్మం

శ్రీ మంతల శ్రీరామకృష్ణ

“అదికాదు సుఖీ! నేను చెప్పేది నువ్వు చివరంటా వినకుండానే ఏదో ఉపన్యాసం సాగిస్తున్నావు,” అన్నాడు సుబ్రహ్మణ్యం.

“ముందుగా నన్నుండడం చేసి, తీరా ఏదో నాకు తోచినమాట చెప్పే, ఉపన్యాసం అనడం ఎందుకు? నా అంతటా నేను మీ ఉద్యోగవిషయాలగురించి మాట్లాడేవాణ్ణి?”

“నువ్వలా మాట్లాడలేదనే నాకు విచారంగా ఉంది. మునుపు నువ్వు ఎంతో ఉత్సాహంగా అన్ని సంగతులూ చిర్చిస్తూఉంటే, నాకు ఏ పని చేయడానికయినా ఎంతో సరదాగా ఉండేది. ఇప్పుడసలు నీవంటిలే నీ లోక మయిపోయింది.”

“ఒక్కనంటింగ్లోనే కదలకుండా కూర్చోని నేను కుఖపడిపోతున్నా నేమో న నీ మీకు ఈర్ష్యగాఉంది కాబోలు; మీ ముగ్గురు పిల్లలకి సంరక్షణ చేయడానికి ఈ ఇరవై నాలుగు కౌడు, నలభై నాలుగు గంటలున్నా చాలవేమో— చిట్టి పిల్లని ఎత్తుకొందికి మనిషిని పెట్టకుండా, వంట ముడి కావాలనకుండా, పెద్దపిల్లలకి ప్రైవేటు మాస్టర్ కర్నర లేకుండా చదివి చుకొని వస్తూంటే, ఇంతలా మీకు కనబడదు. ఏదో వోయిగా నాలుగుఊళ్ళూ తిరిగివచ్చి, ఈ స్కూలు బాగుండలేదు, అస్కూలులో మాస్టర్ ఉన్నారగాని పిల్లలలేదు ఇంకొకస్కూలు అసలు కనబడనే కనబడదు అని రాయడమే కదూ మీరుపడే మహాకష్టము—”

“కష్టమో కుఖమో నాలుగుఊళ్ళూ చేస్తే తెలిసిస్తాయి ఇండులో సాధక బాధకాలు.”

“అదే నేనంటున్నదీని. ఏపనిలో ఉండే కష్టసుఖాలయినా తెలుసుకోవాలంటే, ఆ పని చెయ్యనయినా చెయ్యాలి, లేదా దానిమీద పూర్తిగా మనస్సుంచి ఊహించవ నయినా ఊహించాలి. అలాక్కాకుండా నేనొక్కడినే తప్పు తక్కినవారెళ్ళూ సరిగ్గా పనిచేయలే దనకోడం అందరికీ మామూలే. నేనూ ఇంట్లో ఊరికినే కూర్చున్నా ననుకోకండి.”

“సరే, సరే, సరే, నిజమే, అయితేమాత్రం మన కిది అంటూ ఒకటిఉండన్న మాట మరిచిపోయి కాలేషన్ చేసేవాళ్ళు లేరంటావా?”

“ఉంటే ఉండొచ్చు ఎక్కడో. కాని, అందరూ, ఎలాగోలాగు పని మానెయ్యాలని చూస్తారనే అనకోలేం. వాళ్ళ పరిస్థితులెలా ఉన్నాయో పాపం.”

“ఇలా మనం చర్చపెట్టుకుంటే లేలేదేమిటి? నాకు అక్కడించి తిరిగివచ్చిన దగ్గరనుంచీ ఈ వెంకటేశ్వర్లు స్కూలు సంగతే బుట్టని పట్టుకు వీడివున్నది. మరి డొంక తిరుగుడు లేకుండా నీసలుగా చెప్పి, ఎలాచేస్తే బాగుంటుందా?”

“నేను మొదటినుంచీ నీసలుగానే చెప్తున్నాను. అసలు మీకీ సందర్భంలో అనుమానం ఎందుకొచ్చిందో నా కాళ్ళర్యంగా ఉంది. మీరూ ఆయనా అప్పుడు అంతస్నేహంగా ఉండేవారు. ఆయన అప్పుడు కాంగ్రెసు పాడా విడులో జైలులో పడబట్టి గాని, లేకపోతే ఆయనా ఈ సరికి ఏదోమంచి ఉద్యోగంలో ఉండి ఉండేవారు. ఆగోజులో ఆయన్ని తలుచుకొని మీరెంత విచారించేవారు! మన పెళ్ళి అయిన కొత్తలో ఎంతోగొప్పగా చెప్పేవారు కదూ ఆయన తెలివితేటలగురించి—”

“అంతలా నిజమే కావచ్చును. అయితే మాత్రం మన ఉద్యోగధర్మాన్ని మనం నిర్వర్తించకపోదానిక వేరీ కారణాలు కాలేవు కదూ?”

“అబ్బ, మహాగొప్ప ఉద్యోగధర్మమండీ, అంతా ఆక్షరాలా తు, వ తిప్పకుండా జరిగి పోతున్నట్టు మాట్లాడతారు. పోనీ, ఒక్కరు మీలాటివాళ్ళు భయంకరమో మగోకారణంచేతో తమరు నమ్మినదే చేయవచ్చును. అంత మాత్రంలో తక్కినవాళ్ళంతా అలాగే చేస్తున్నారా? ఎవడో వైవాధి పడిపోతిగా వుచ్చు

కొని అతిలేటికగా చేసేపనిని మీరు మీస్నేసా తుడికి చెయ్యలేరా? ఇండులో మీకేం నష్టం లేదుకదా!”

“నష్టం అంటే రూపాయిలు అణాలు పైసలు వీటిలో లేకపోవచ్చు ను. కాని, అలాగని పూర్తిగా అబద్ధం రాయడానికి మనస్సు ఒప్పుకోవద్దా? స్నేహితుడుగా నన్ను ఎప్పటిలాగ ‘ఒరే’ అని చనవుగా పిలవడం, నన్ను హాస్యం చెయ్యడం, అవీ అక్కడ పల్లెటూరి ప్రజల ముందు అంతమంచిది కాదనకో, ఆయనా వాటికి నేను ఏమీ పట్టించుకోవడంలేదు. అధమం ఆమనిషి, ఏరో సమాధానంగా ఇప్పటికీ పొర పాటయిపోయింది, మళ్ళీ మాటుకి అంతా తయారగా ఉంటామన్న మాటయినా అంటే, కొంత బాధ లేకపోవున. అబ్బే, అసలు ఆమని షికి స్కూలు అని ఒకటి ఉందనీ, దానిలో తను ప్రధానాధ్యాపకతనం నిర్వహిస్తున్నాననీ అస్పృతే ఉన్నట్టులేదు. ఏమిటి చెయ్యడం?”

“మితక్కిన స్కూల్ స్నే మహా సన్యంగా ఉన్నాయటండి? వాళ్ళయితే ఏదో మీకు వచ్చే లేదీ ముందుగానే తెలుసుకొని ఆతళ్ళకి ఊళ్ళో పిల్లలని పోగుచేసుకొని, కూర్చుంటారు; మీకు నాలుగు సదుపాయాలూ చేసే, చిత్తంచిత్రం అంటూ కంగివంగి నమస్కారాలు చేస్తారు. ఆయనా మీరూ కలిసి చదువుకొన్నా రుగనక, అప్పుట్లో అంత స్నేహంగా ఉండే వారుగనక అలాటివన్నీ మీకు అలవాటయి నంతబాగా చేయ్యలేకపోయి ఉండొచ్చును. అంతమాత్రంలో...”

సుబ్రహ్మణ్యునికి ఈచివరిమాట కాస్త చురుక్కుమని తగిలింది.

“అంటేనే ఉద్దేశం ఏమిటి? నాకు గౌరవ మర్యాదలు తక్కువ అయ్యేయి గనక వాడిమీద కక్ష తీర్చుకొందికి ఇలా చేస్తున్నానని నీ ఉద్దేశమా?”

“నాకే ఉద్దేశమా లేదు. అలా మాట్లాడుతూ ఉంటే ఏదో నోటికివచ్చిన మాటన్నాను.”

ఇంతలేటికగా సుఖీల మాట్లాడడం సుబ్రహ్మణ్యునికి బాగా చిరా కనిపించింది.

“మహా తెలివయిన పని చేసే వు కదూ. ఇప్పుడు మనస్సెలా ఉందో నీకేమయినా తెలిస్తేనా? ఒక వైపు నెలా అయినా సరికల్లా జీతం, భత్యం వుచ్చేసుకొంటున్నామ కదా! మనవిధి మనం సక్రమంగా నిర్వర్తించవద్దా అనే ఉద్యోగధర్మం, గండవైపు పాతస్నేహితుడు, అదీ అంత మంచి పరిస్థితులలో లేడు, వాడికి ఉపకారం చెయ్యడానికి బదులు అపకారం చెయ్యడమా అన్న సంకోచం ఇంకొకవైపు ఏమీ ఒక నిర్భయానికి రాబడకుండా ఉంది.”

అప్పటికి కొంత సద్గుణాలుగా సుఖీలంది. “ఇప్పుడ దం తా మ రి చి పో యి పడు కొండురూ, పదిన్నరయింది. వోయిగా నిద్ర పోతే రేపుదయానికి మనస్సు దానంతటదే ఒక నిశ్చయానికి వస్తుంది.”

“నీకు నిద్ర వస్తున్నాదని చెప్పకూడదూ నన్ను పడుకోమనకపోతే— నాకింకా మరొకగంట, గంటన్నరవరకూ నిద్రరాదు, నేను చనవు కొంటావలే” అన్నాడు సుబ్రహ్మణ్యం కాస్త విసుగ్గా—

సుఖీలకి కాస్త చిరకోపం వచ్చిందేమో— ఆమె కిటికీనక తిరిగిపోయింది; కొద్దిసేపటి లోనే ఆమె నిద్రపట్టిపోయింది.

సుబ్రహ్మణ్యం జైలుదగ్గర కుర్చీ లో బుద్ధిగా కూర్చున్నాడేగాని, చదివినది అట్టే లేదు. అలా కొంతసేపు అతని కళ్ళు పుస్తకం లోని మాటలను గమనించుకొంటూ సాగడమూ కొన్ని కాగితాలు తిరగడమూ జరిగిందిగాని, వ నన్నకుమాత్రం ఇదేమీ పట్టినట్టు లేదు—తన ఇనస్పెక్టరు విజిటూ, అనకోకుండా వెంకటేశ్వర్లు ఇంట్లో మాడురోజు లుండిపోవడం, వాళ్ళ అమ్మాయి సంగీతమూ, వాడిభార్య—ఆవిడ బలవంతంగా తనచేత మామూలుగా భోంచేసే

కంటే ఎక్కువగా చేయించడమూ, వెంకటేశ్వర్లుకి ఎంతసేలూ తన పత్రికలూ, వ్యాసాలూ, తప్పి కే ఊళ్ళో రాజకీయాలూ వీటిలో ఉండే అసక్తిలో శతాంశమయినా స్కూలు విషయంలో లేకపోవడం, పోనీ తానున్న మాడురోజులలో ఒక్కరోజయినా నటనకోసమయినా స్కూలు నడిపితే తరవాత ఎలాగున్నా తన మనస్సుకి కాస్త తృప్తిగా ఉండును. అబ్బే అటువంటి ప్రశ్నల్న లేక మయినా లేదు. వైగా “ఒరే మణ్ణం! చూసేవు కదూ, ఇక్కడ మనం చెప్పవలసింది పిల్లలకి కంటే పెద్దవాళ్ళకే ఎక్కువ. మనం ఇక్కడ పిల్లలను ఎంతబలవంతంపెట్టి చదివించినా, ఈ లేక్కలూ ఈ పుస్తకాలూ మాటలు భట్టియం వేయడం వీళ్ళకి సుతలానూ ఉపయోగించవు. ఏమంటే, రేపొద్దున్న ఈ మాడునాలుకేళ్ళూ అయిపోయితరవాత, వీళ్ళ మళ్ళీ వీళ్ళ తాతల తాతలనాటి పద్ధతులనే నిత్యజీవితంలోనూ కృత సాయంలోనూ అవలంబిస్తారు. గనుక ఇక్కడ మనం ఏం చెప్పినా పెద్దవాళ్ళకే చెప్పవలసిఉంది. అదీ ఎంతవరకు వాళ్ళకు నిత్యజీవితంలో బాగా ప్రయోజనం ఉంటుందో, అంత రకే చెప్పాలి గాని, మనలాగే అతిగాచదివి, కబుర్లకితప్ప మరెందుకు పనికిరానిమాటల పోలంగా తయారు చెయ్యకూడదు అసలు మనం, ఏం చెప్పదల చినా, ఒక్కనాడు ఎక్కడనించో ఊపిండ్లు వచ్చి, ఏమేమో అంతా మారపోవాలని ఉపన్యాసాలు దంచి లాభంలేదు. ముందు మనం వాళ్ళతో బాగా కలిసిపోవాలి. అప్పుడుగాని మనం ప్రయోజనకరమయిన సంస్కరణ ఏదీ చేయలేము..... .. ఇదీ వాడి భోరణి ఒక మారు ఆరంభం అయితే అంతే, మరి అంతే కనబడదు. సరే, తన యిష్టం వచ్చిన అభిప్రాయాలు తన కుండ వచ్చు ను. వాటిని పత్రికలలోనూ, ఉపన్యాసమాలంగానూ తన చిత్తంచచ్చిన్నట్టు ప్రచారం చెయ్యవచ్చుగాని స్కూలు అని చెప్పి గవర్నమెంటు గ్రాంటు తీసికొంటున్నప్పుడు, ఆపని ఒకమాదిరిగా అయినా సాగించకుండా ఉండడం ధర్మమా? తను ఆపనిలో ఉన్నానెట్లా ఉండకపోతే, మరెవళ్ళో కేవలం అదంటేనే ఉత్సాహం ఉన్నవాళ్ళు సిద్ధపడగలరూ పిల్లల బాగుపడు తారు...తనకు ఇష్టంలేక, అసలు ప్రధానోద్దేశ కాలలోనే భేదంఉంటూ, ఈ ఇచ్చేగ్రాంటు ఎలాగూ చాలదంటున్న మనిషి ఇది పూర్తిగా విడిచిపెట్టి తన పత్రికలూ ఉపన్యాసాలూ ఆ లోకంలోనే ఉండకూడదా? అలాఅయితే ఎవరికీ చిక్కులేదు. స్నేహం స్నేహమే అయితే ఉద్యోగధర్మం మాత్రం కక్కుల కల్లం లాంటిది కాదూ..?”

* * *

నైకిలమీద అతి తొందరగా ఊసలాగ వెళ్లి పోతున్న సుబ్రహ్మణ్యునికి అడ్డుగా ముషి రావడం చాలా చికాకనిపించింది. క్లింగ్, క్లింగ్ క్లింగ్.. అబ్బే, తానెటులిప్పితే అటే వచ్చేలాగున్నాడు హుం ఎవడిమరిషి, ఆ వెంకటేశ్వర్లు, ఎంతలామారిపోయేడు—ఏవిటివికారం, తనని బలవంతంగా నిలబెట్టి, తన చేతిలో నైకిలు లాక్కొని మురుగుకాలవలోకి తోసేసేడు మని షితోపాటు గొంతుకూడా మారిపోయింది. అంత శ్రావ్యంగాఉండే గొంతు సింహగర్జన మైపోయింది. “ఏమిరోయి, నన్ను గుర్తుట్టనే లేదా? పట్టినా, మలాటివాళ్ళతో మాట్లాడానికి నైకిలు దిగితే పరువు తక్కువే?”

సుబ్రహ్మణ్యునికి ఈ ప్రవర్తన చాలా అసహ్యంగాతోచి, ఏమీ మాట్లాడా లనిపించ లేదు. అయినా నోరు అప్రయత్నంగానే తన పని తాను చేసేసింది. నావ్వు వెంకటేశ్వర్లుని కాదుట్రా, నీ కోర్కెపం వస్తే నామీద రావాలి గాని నైకిలుమీ దెండుకు నీపాదం చివరయినా మట్టలేదే?”—ఈ మాటలంటూనే అతని కన్ను కాళ్ళూ నైకిలువేపు తిరిగేయి—

“ఇదుగో, ఒరేయి, ఆ నైకిలుగాని ఇప్పుడు తీసేవంటే చూసుకో, గ్రంథం చాలావరకూ వెళుంది. ఇక్కడి నడికోడుమీదెండుకు, ముందు కాఫీ హోటలుకి పడ. ఊరే, ఆమనానిస్తావేం, మరెం నీ వెళ్ళవ హోదాకి తక్కువ రాదులే.”

సుబ్రహ్మణ్యునికి భయంతో ఒళ్లంతా శేళ్ళూ జైలులూ పాకినట్టుయింది. వీడికి ఆమధ్యని పిచ్చె తిందని ఎవళ్ళోఅంటే తాను నమ్మకం. నిజమే కాబోలును. ఎలాగ తప్పించుకోవడం.

ఆరే, ఇదేసమయం, వాడెటు చూస్తున్నాడు, మెల్లిగా నైకిలుండుకుంటే ఎలాగయినా పారిపో వచ్చును.

అబ్బే పిచ్చి అని తెలివికోటలేం తగ్గినట్టు లేదు. “ఒరేయి, నేను చూసూనే ఉన్నాను బాగర్. ముందెలాగదూ” అని దండదగ్గర జైలు కొని పరుగెత్తినంత తొందరగా లాక్కొని పోతున్నాడు. హుం వీడి జోడుతగలడం ఎంత పెద్దదుందో, దాని కిందకాలు పడితే మరడ గక్కరలేదు. ఒక కారు కంటే ఎక్కువ ధూళి రేగుతున్నది రోడ్డుమీద వీడు నడుస్తూఉంటే—నిజంగా పిచ్చే, ఈ ధూళిలో ఇలా ఈస్టవడుతూ తాను ఎవళ్ళకంటయినా పడితే పగువు ఏమయినా నిలుస్తుందా? అయినా ఈ ధూళిలో గుర్తించడమూ కష్టమే కావచ్చును. అబ్బ, ఎంతట్టిగా నొక్కేస్తున్నాడు దండ—ఈ తొండెర, ఈ బలం ఎలా వచ్చెయో, పిచ్చివాళ్ళకి బలం ఎక్కువ ఉంటుందంటే తానిదివరకు నమ్మలేదు. గాని, నిజమే అనిపిస్తోంది

సుబ్రహ్మణ్యునికి భయంచేత కాళ్ళు మరి తొట్టుపడుతున్నాయి. నేరక చిక్కామరా వీడి చేతికి, వోయిగా ఇంటికి వెళ్లి పెళ్ళాం పిల్లల మొగం చూసే యోగ్యత ఉండోలేదో, వీడికి కాదని నిలబడడానికి తనకి ఎలాగూ శక్తిలేదు, దారిలో ఏవచ్చువెళయినా కనబడజేం సాయానికి ఊరికినే అరిస్తే అసలు ఇక్కడే తండాడేమో.

అమ్మయ్య, ప్రాణాలు కుదుటపడాయి; కాఫీకబ్బుకీ తీసుకొనివచ్చేడు. ఇక నాట్టే భయంలేదు. అకారణంగా పట్టుకొని తండా ఉంటే తక్కినవాళ్ళు చూస్తూ ఊగుతారు.

ఈ పరిస్థితిలో ఎక్కయినా తెలిసినవాళ్ళు తారసపడతారేమో; ఎంత సిగ్గు! ఏమయినా మరి కప్పేదిదూ ఏమో వాడు చెయ్యవదిలీసి తనలో తానేదో పాడుకొంటూ ముందు నడుస్తున్నాడు. చల్లగా జారిపోడానికి ఇంతకన్న మంచి సమయంలేదు.

“ఏం, చల్లగా జారిపోవాలని చూస్తున్నావేమిటి? ముందు కాఫీ కానీ, అప్పుడు నీ గిర్యాణం వదలగొడతాను. “పద, ఊరే, ఆమూలను బుదగ్గరికి పద.”

ఆహా, ఏమి కంఠస్వని, చిన్నప్పుడు చిన్నయ నూరిగారి మిత్రలాభంలో సంతోషమనే ఎద్దు అరణ్యం అంతా మారుమోగిపోయేలాగ రంక వేసిందని తాను చదివేడు. కంకెలాగుంది వీడి అరుపు—అయితే చిత్రం, ఒక్కడూ విని పించుకోజేం, ఇంత హోటల్లోనూ, ఇందరికీ ఒక్కమారే చెవుడు వచ్చిందా? లేక వాడు మెల్లిగా మాట్లాడినా తనకి అలాగ విని పిస్తున్నాడా?

అబ్బేలేదు, పిచ్చివాడా లేదు కాబోలు. సర్వగుతో ఎంత ఆవ్యాధంగా అభిమానంగా మాట్లాడుతున్నాడో, కేవలం తనమీదనే పగ పట్టేడు కాబోలు.

తనకపోతే ఏమి ప్రమాదమో అని సుబ్రహ్మణ్యం తింటున్నాడేగాని, తన మనస్సంతా నైకిలుమీదే ఉంది ఇంతసేపు అక్కడే ఉంటుందా రోడ్డుప్రక్కని మురుగుకాలవలో. ఎవళ్ళో ఈపాటికి సంగ్రహించి ఉంటారు, వీడెంటూ వదిలే, వెళ్లిచూసే అక్కడ లేకపోతే పోలీసువేషంలో రిపోర్టు చెయ్యాలి. వీడి నీ పాపం ఇలా విడిచిపెట్టి లాభంలేదు, ఎలాగో ఏర్పాటుచేసి పిచ్చివాళ్ళ హాస్పిటలులో ప్రవేశ పెట్టాలి పిచ్చిఅయినా కాకపోయినా తనకు మరి పూచీ ఉండదు.

(16-వ పేజీ చూడుము)

నారసింహలేహ్యము

బంగారు చేర్చబడినది. మేహము. నిక్కా క. నిస్సక్తవ శుక్తనష్టమును హరించి విలమును కాంతిని వీర్చవచ్చని కలిగించు వరప్రసాదము—

కుండవీరు. 3-4-0 పోస్టేజీ 10 అ. పి. సి. వీ. థియేటర్. పెరిడేసి-నెల్లూరు జిల్లా బ్రాంచి: 7 సీటు మొదటిపిప్పి. సుదాసు.

అన్నాం
కర్తగలిగి త్రేహబలమతో ధైర్యవంతుని
సంతోషమైన జీవితమును దాల్చి,
మదనమంజరి పాత్రను
184 ప్రవాహుబారి, చుట్టాను.

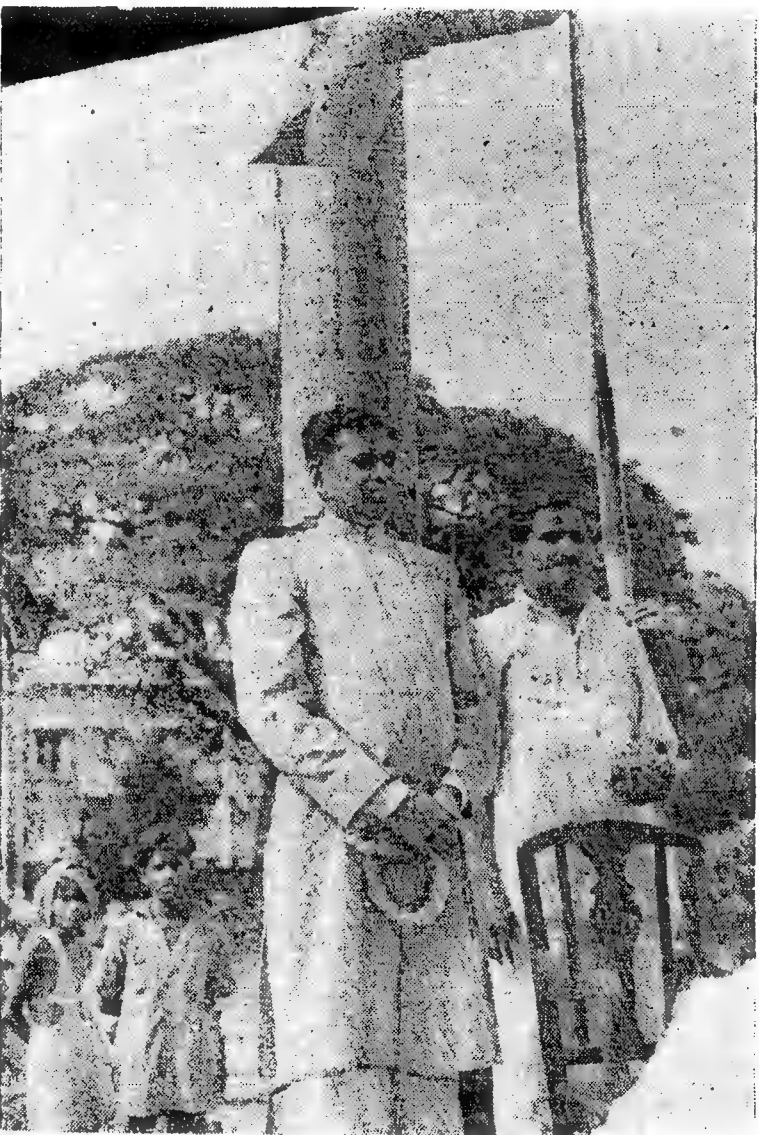

మద్రాసు గవర్నర్ శ్రీ భావనగర్ మహారాజా, అంగరక్షకుల సైనిక ప్రహారాన్ని ప్రారంభించుతున్న దృశ్యం.

భారత సర్వసేనాని జనరల్ కరీం

మద్రాసు ఢిల్లీ నగరాలలో

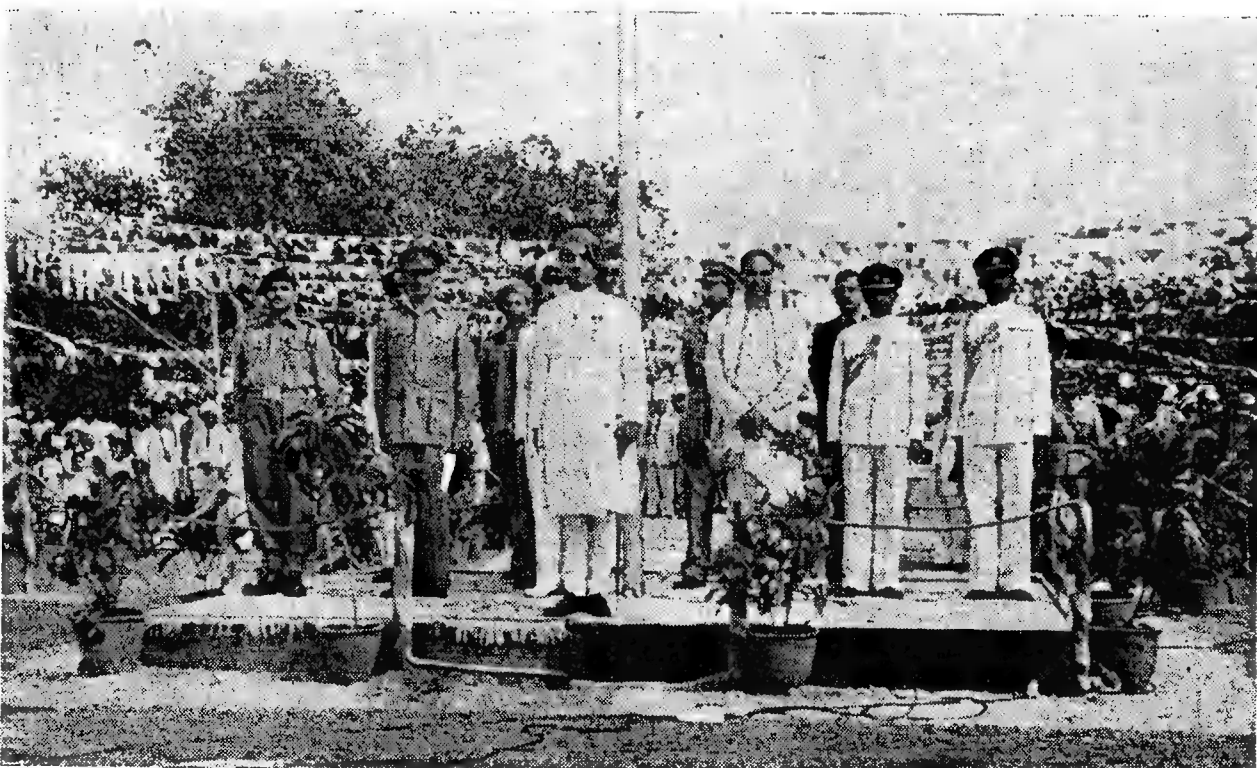

స్వాతంత్ర్య

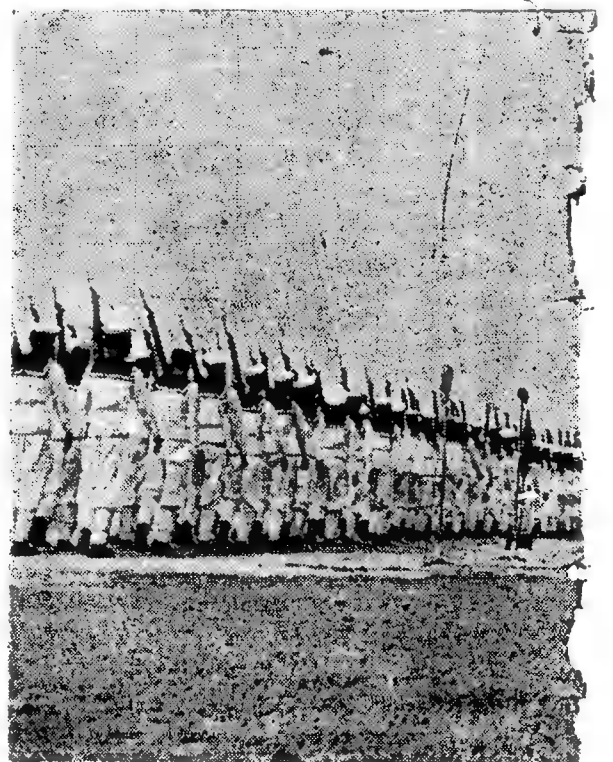
జెన్న పురి ఆంధ్రకాంగ్రెసు యజమాన్యాల విజ్ఞాపిత పబ్లికేషన్ ఆసరలో, స్వతంత్ర దినోత్సవం వాడు మద్రాసు ప్రభుత్వ ఆర్థికమంత్రి తెజవాది గోపాలకృష్ణగారు పతాక ప్రతిష్ఠ చేసిన దృశ్యం.

స్వాతంత్ర్య దినోత్సవ సమయంలో భారతప్రధాని నెహ్రూ లాల్ బిల్లాపై జా

మద్రాసు గవర్నరుగారు, ప్రధాని, జలెండుగ్రాంపులో సైనికుల కవాతును తిలకించుచున్నారు.

మదరాసుగవర్నరుసమక్షమున నావికా

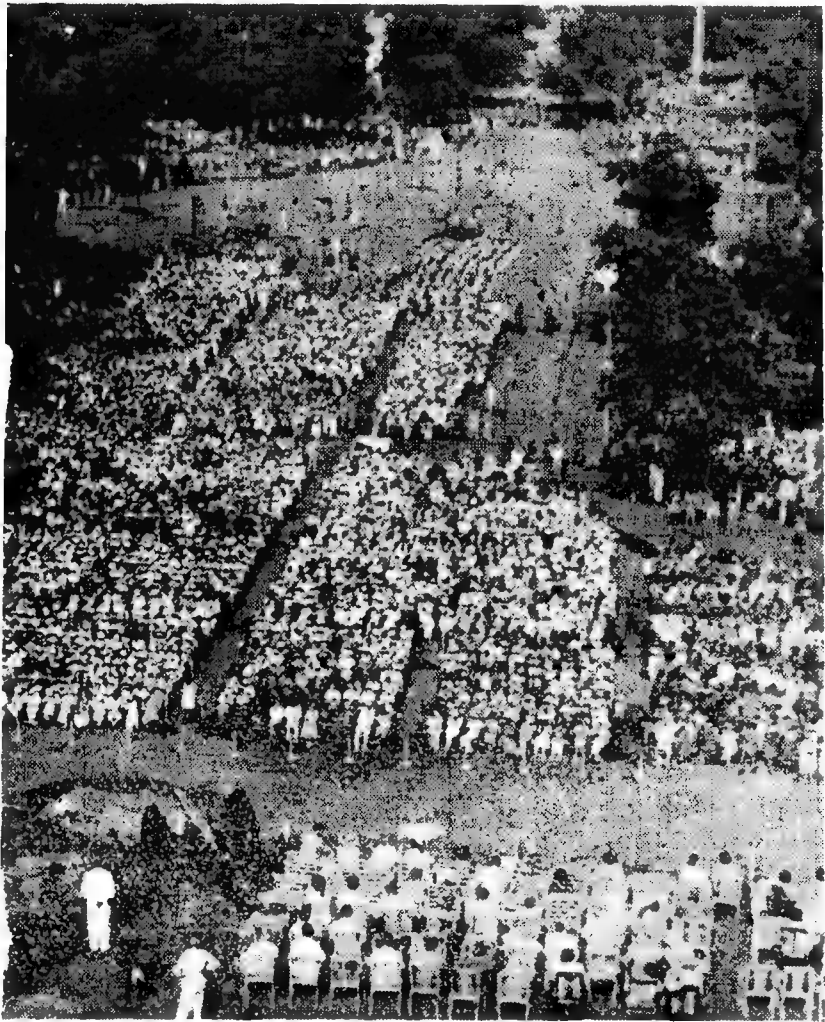

వేయరు రామ స్వామి
వాయుకుమారు కౌన్సి
రేషను ఆవరణలో చెట్టు
వాటుచున్నాను.

ప్రత్యేక
దృశ్యాలు

రాజఘాట్ లో మహాత్మాని సమాధివద్ద పుష్పమాలనర్పించి ఆనకు జోతున్న దృశ్యం.

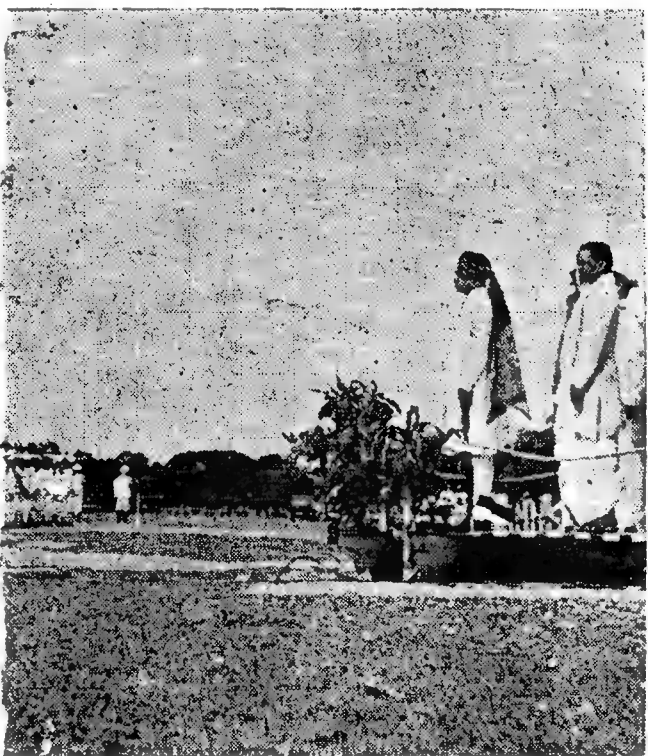

ద్వి
తీర్థ
వాత్స
వం

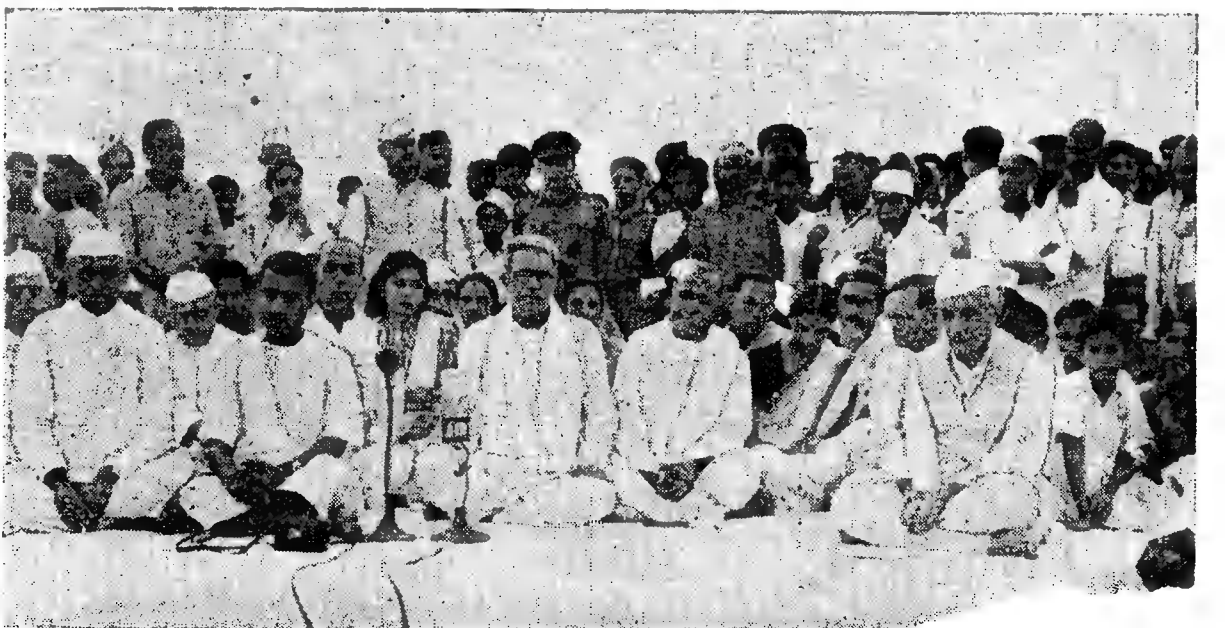
యవతా కొవిష్కరణ జరిపినప్పుడు అక్కడ చేరినంతలాది ప్రజాసమూహం.

అగస్టు 15 వ తేదీ స్వాతంత్ర్య దినోత్సవ సందర్భములో ప్రఖ్యాత నైహా
పుత్ర స్థాపనావారాన్ని ప్రారంభించుతున్న దృశ్యం.

వార కవాతు చేయుచున్న దృశ్యం.

స్వాతంత్ర్య దినోత్సవ సందర్భంలో రాజఘాట్ లోని మహాత్మాని సమ

పిల్లలకథ :

బాలానందం

కోకిలమ్మ పెళ్లి

చి. పొణుగుపాటి సుబ్బారావు

అనగనగా ఒక పూర్వో ఒక రాజు. ఆ రాజుపేరు సత్యదేవుడు. అతనికి ఇద్దరు భార్యలు. పెద్ద భార్యపేరు లీలావతి. ఆమెకు ఒక కుమారుడు. ఆ కుమారుని పేరు వీరవర్మ. లీలావతి, వీరవర్మ చాల మంచివారు. ఉత్తములు. చిన్న భార్యపేరు కేకసీ. ఆమె కొడుకుపేరు భయదత్తుడు. ఈ కేకసీ, భయదత్తుడూ చాలా దుర్మార్గులు. వీరిద్దరికీ పెద్దభార్య అన్నా, వీరవర్మ అన్నా కిట్టడం. సత్యదేవ మహారాజుకి చిన్న భార్య కేకసీ అంటే చాలప్రేమ. అందువల్ల ఆమె చెప్పిన మాట ప్రకారం నడుచుకొనేవాడు.

వీరవర్మనీ, భయదత్తుణ్ణి చదువులో పెట్టేరు, వీరవర్మ విద్యం, గురుభక్తి, కలిగి సమస్త విద్యలూ, యధం సాము వగయిరాలన్నీ నేర్చుకొని గొప్ప యోధుడైనాడు. భయదత్తుడు చదువు మాని అల్లరి తిరుగులు తిరిగి గురువులను కొట్టి తిట్టేవాడు. . . . .

వీరమతి అనే చక్కని రాజకుమార్తెను వీరవర్మ కిచ్చి అతివైభవంగా పెళ్ళిచేసేరు. ప్రజలందరి కోరిక వైనా పెద్ద కుమారుడైన వీరవర్మకి పట్టాభిషేకం చేదామని రాజు నిశ్చయించాడు. అందుకు తగిన సన్నాహం చేయిస్తున్నాడు కూడా. ఇలా ఉండగా వీరమతి గర్భవతి అయింది. తొమ్మిది నెలలు నిండేయి. ఈ సమయంలో అర్జునుని రావలసిందని ఢిల్లీ చక్రవర్తి రాజుగారికి కబురు పంపడం వల్ల రాజు పెద్ద కుమారుడైన వీరవర్మని చిన్న భార్య చెప్పినట్లు చెయ్యమని చెప్పి రాజ్య భారం వప్పచెప్పి పెళ్ళిపోయేడు.

వీరవర్మకి పట్టాభిషేకం, అని విన్నప్పటి నుంచి సహించలేక యీర్ష్యతో కొట్టుకుంటున్న చిన్నరాణి సమయం దొరికిందికదా అని గర్భవతి అయిన వీరమతినీ, వీరవర్మనీ రాజ్యం నుంచి వెళ్ళ గొట్టింది. పాపం వారిద్దరూ గుట్టలపై అడవికి వెళ్లి అక్కడ (భిల్లులు) కోయవాళ్ల నందరినీ మంచి చేసుకొని కాలక్షేపం చేస్తున్నారు. కొన్నాళ్లకి వీరమతికి ఒక చక్కని కుమారుడు పుట్టేడు. ఆ పిల్లడు చంద్రునివలె ముద్దుగా వుండడం వల్ల అతనికి చంద్రుడని పేరు పెట్టేరు. చంద్రుడు తల్లి దండ్రుల వద్ద నిలువద్యం దలయిన వన్నీ నేర్చుకొని చిన్న పాండేడు.

అక్కడ చిన్నరాణి కేకసీ వీరమతినీ వీరవర్మనీ వెళ్ల గొట్టిన తర్వాత పెద్ద భార్య లీలావతిని చంపి ఆమె నెత్తురు తీసుకొని రమ్మని మంత్రికి ఆజ్ఞాపించింది. మంత్రి పెద్దభార్యను అడివికి తీసికొని వెళ్లి ఆమెను చంపలేక, తల్లీ! ఈ దేశం నిడచి వెళ్లిపో. చిన్నరాణి పాపం పండక తప్పదు. అప్పుడు మీరంతా తిరిగి రావచ్చు" అని చెప్పి ఆమెను పంపివేసి కాకిరక్తం పట్టుకెళ్లి ఇదే పెద్దభార్య రక్తం అని చిన్నరాణికి చూపించేడు. చిన్నభార్య చాలాసంతోషించింది. రాజు ఢిల్లీ నుంచి వచ్చి ఇదంతా తెలిసికొని ప్రేమవల్ల చిన్న భార్యను ఏమి అనలేక పోయాడు.

పెద్దభార్య అయిన లీలావతి మంత్రి చెప్పినట్లు వెళ్లిపోయి పురుషవేషం వేసి కొని మరొక రాజు కొలువులో నేనాధిపతిగా చేరింది. ఆ రాజ్యానికి ఏబాధలు లేకుండా శత్రు భయం లేకుండా చేసి కొనకీ మంత్రి కూడా అయింది.

లీలావతి, పురుషవేషంతో మంత్రిగా ఉన్న దేశానికి ధీరసింహుడు రాజు. అతనికి ఒక కూతురు. ఆమె పేరు కోకిలమ్మ. భార్య చిన్నతంలోనే చనిపోయినా ఆ ధీరసింహుడు తిరిగి వివాహం చేసికొనక, మంత్రిగా వున్న లీలావతిపై రాజ్య భారం వప్పజెప్పి కూతురు కోకిలమ్మ భారం కూడా మంత్రిపై నుంచి తగినవరణ్ణి చూచి వెళ్లిచేసి పట్టాభిషేకం చెయ్యమని అడవికి పోయి తపస్సు చేసుకొను

చుండెను. కోకిలమ్మకు పదహారేళ్లు. యావనంలో వున్నది. రాజులేని సమయం చూచి ఒక దొంగల నాయకుడు కోకిలమ్మని మోహించి పెళ్లి చేసి కొమ్మని నిర్బంధించేడు. అందుకు కోకిలమ్మగాని, లీలావతిగాని ఒప్పుకోలేదు. అప్పుడు దుర్మార్గుడైన దొంగల రాజు మంత్రిగా ఉన్న లీలావతిని జయించి రాజ్యం ఆక్రమించుకున్నాడు. కోకిలమ్మని వివిధంగావైనా ఒప్పించమనీ

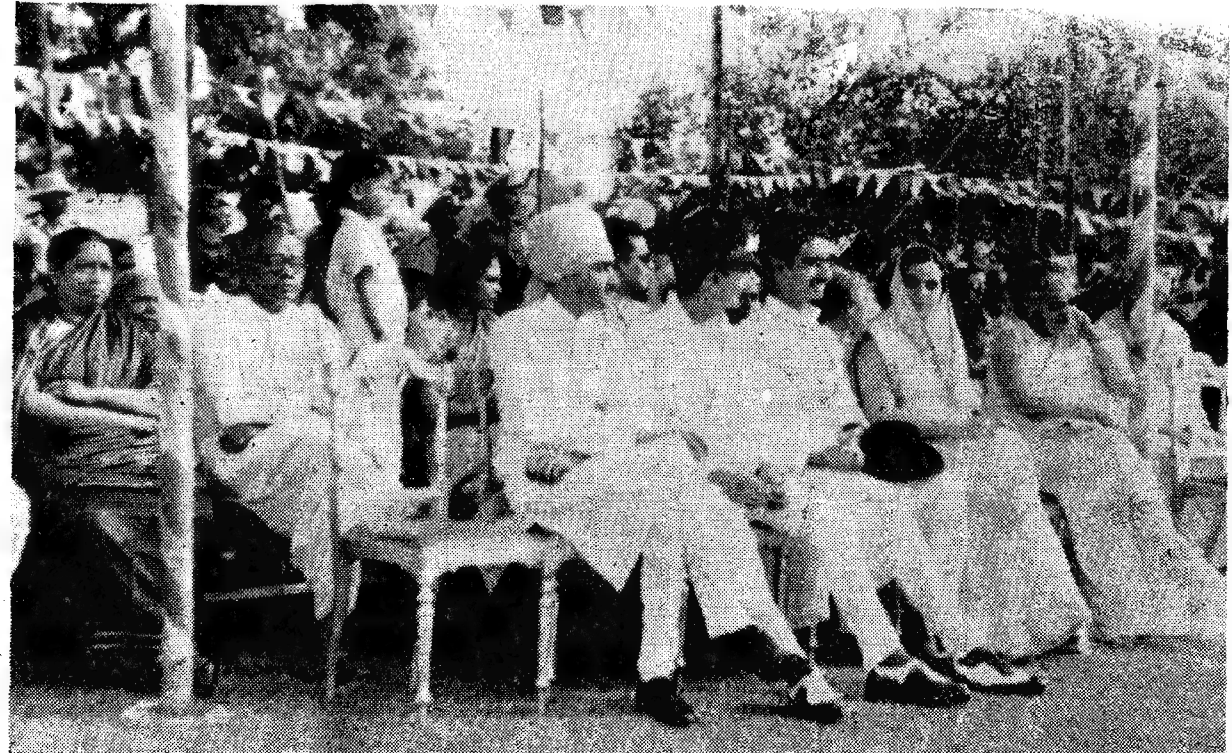
లేకుంటే మంత్రినీ కోకిలమ్మనీ చంపి వేయమనిభటులకి ఆజ్ఞాపించాడు. భటులు మంత్రినీ, కోకిలమ్మనీ అడవిలోకి దీసుకొని వెళ్లి ఒక చోట నిర్బంధించి చంపడానికి సిద్ధంగా వున్నారు. అదే సమయానికి దైవవశంవల్ల మన వీరమతి వీరవర్మల కొడుకు చంద్రుడు వేటకి వచ్చి యిదంతా చూసి దొంగలందరినీ సంహరించి కోకిలమ్మనీ, మంత్రినీ రక్షించేడు. అప్పుడు మంత్రి వేషంలో ఉన్న లీలావతి "నువ్వెవరు నీ దేవుడు? అని అడిగింది. చంద్రుడు తన తల్లి దండ్రుల సంగతి, పేర్లూ చెప్పగా లీలావతి తన మనుమడే చంద్రుడని గ్రహించి తానే వీరవర్మ తల్లిననీ తాను కొన్ని కారణాలచేత పురుషవేషంతో వుండవలసి వచ్చిందనీ, అందువల్ల తన రహస్యం బయట పెట్టవద్దనీ లీలావతి చెప్పింది.

చంద్రుడు తల్లి దండ్రుల దగ్గరకు వెళ్లి పోదాము రమ్మన్నాడు. "ఇప్పుడు వద్దు. ముందు మారాజ్యనికి వెళ్లా లేకాబట్టి నువ్వకూడా రా అని కోకిలమ్మ, లీలావతి, చంద్రుణ్ణి రమ్మన్నారు. చంద్రుడు సరే నని వాళ్లతో వెళ్లేడు.

ఇక్కడ వీరవతి, వీరవర్మ, కొడుకైన చంద్రుడు ఎంత సేపటికీ రాలేదేమిచెప్పా! అని బెంగ పెట్టుకొని కొడుకును వెతుక్కుంటూ బయల్దేరేరు. అలా తిరిగి తిరిగి ధీరసింహుడు ఊరు అంటే మన కోకిలమ్మ లీలావతుల ఊరు చేరుకొనేసరికి ఆ చూళ్లో

ఉన్నవ దొంగల నాయకుడు వీరవర్మని ఖైదీలో పెట్టించి వీరమతినీ బలాత్కరించ బోయేడు. వీరమతి బతిమాలి బతిమాలి దొంగల నాయకుడు దుస్తుడని యెంచి ధైర్యం వహించి వాడు చేతిలో వున్న కత్తిలాక్కొని ఒక దెబ్బతో వాడి బుర్ర తెగవేసింది. ఆ దుర్మార్గుడు చావడంతోనే ప్రజలంతా సంతోషించి "తల్లీ! నువ్వెవ్వరో దేవతలా గున్నావు. ఈ దుర్మార్గుణ్ణి చంపి మమ్ముల్ని బతికించావు" అన్నారు. ఇంతలో మన కోకిలమ్మ, లీలావతి, చంద్రుడూ అచ్చటికి వచ్చి జరిగిన సంగతి తెలుసుకొన్నారు. వీరవర్మని ఖైదు విడిపించి పనుగ మీద ఊరేగించేరు. చంద్రుణ్ణి చూచి వీరమతి వీరవర్మ చాలా సంతోషించేరు. లీలావతి పురుషవేషం తీసివేసి కొడుకునీ, కోడలు వీరమతినీ సంతోషపరచింది. అంతా కలిసి హాయిగా వున్నాడు. కోకిలమ్మని చంద్రుడికిచ్చి పెళ్ళిచేదామనుకున్నారు.

వీరిలా వుండగా అసలు సత్యదేవ రాజుని ఖైలో పెట్టి దుస్తుడైన చిన్న భార్య కొడుకు భయదత్తు డక్కడ రాజ్యం చేస్తూ వుంటే శత్రురాజులు భయదత్తుణ్ణి వెళ్ల గొట్టి రాజ్యం ఆక్రమించుకొన్నారు. పాపం రాజు, చిన్నరాణి కేకసీ, ఆమె కొడుకు, భయదత్తుడూ రాజ్యం పోయి అడుక్కుందికీ మన కోకిలమ్మగారి పూరు వచ్చారు. వాళ్లని చూచి వీరవర్మ సంగతి అంతా తెలిసికొని ముసలి తండ్రినీ చిన్నరాణినీ, భయదత్తునీ ఆదరించి పెద్ద సేనతో బయల్దేరి, శత్రువుల్ని జయించి తల్లి దండ్రులతో కొడుకుతో కోకిలమ్మతో స్వగ్రామం చేరుకున్నాడు. చిన్నరాణి, భయదత్తుడు తమ తప్పు తుమించ మన్నారు. అంతా హాయిగా వున్నారు. కోకిలమ్మకి చంద్రుడికి మహావైభవంతో పెళ్లి చేసారు. కోకిలా చంద్రులు చిరకాలం రాజ్యం చేస్తూ హాయిగా వుంటారు. కథకొచ్చికి మనమింటికి.

స్వాతంత్ర్యోత్సవంలో ఆంగరతుల వైదిక ప్రధానాన్ని తిలకించుతున్న గవర్నరు భవనగర్ మహారాజా వారి సతీ సుతులు.

వీరనారి చింతాదేవి

మూలం : అనువాదము :
ప్రేమచంద్ మర్ల సూర్యనారాయణ సోమయాజులు
 (గత సంచిక తరువాయి)

చింతాదేవి హృదయంలో వింత శంకలు మొలకెత్తడం ప్రారంభించేయి. ఆమె ఎప్పుడూ అంత దుర్బల కాలేదు. ఆ అభాగిని భాగ్యరేఖలో సుఖభాగాలనుభవించే అదృష్టం వున్నట్లయితే... తల్లి చిన్నతనంలోనే యెందుకు పోవాలి? తండ్రితో అడవుల్లో తిరగడం యెందుకు తటస్థించాలి? తండ్రి ఆశ్రయంకూడా పోయింది. ఆ రోజునుంచీ ఒక్క ఊణం కూడా విశ్రాంతి దొరకలేదు. విధాత యిప్పటికీ ఆనందాన్ని కూడా తెంచుతాడా? ఆ దుర్బల హృదయంలో.

ఆ సమయంలో ఒక విచిత్రమైన భావం వుత్పన్నమైంది. ఆమెపైయుణ్ణి యీశ్వరుడు సుఖప్రదంగా తనకిస్తే అతనితో దూరాన నిర్మలమైన పల్లెవాసం చేయాలనుకుంది. పతిసేవలో, పతిఆరాధనలో జీవితాన్ని సఫలం చేయాలనుకుంది. ఆమెహృదయంలో నారీత్వం మొదటి సారిగా మేలుకుంది.

సాయంసమయం. సూర్యభగవానుడు అస్తమించేడు. ఆ ఊణంలో రక్తపానము చేసిన గుడ్డలు గల ఒక సిపాయి ఆమె యెదుట ప్రత్యక్షమయ్యేడు. చిన్న తనమీద పిమ్మట పట్టు త్రొక్కి నడిచింది. ఒక్క ఊణకాలం పూసం దాల్చింది. లేచి భయకంపితంగా నిలచి యున్న సైనికుణ్ణి సమీపించి ఆ తురస్వరంతో అంది—ఎవరు? ఎవరు? రక్షించ బడ్డారు.

సైనికుడు అన్నాడు—ఎవరూ లేరు.

“ఎవరూ లేరు! ఎవరూ లేరు!!”

చిన్న శిరస్సు పట్టుకుని భూమిమీద చతికిల పడింది.

సైనికుడు డన్నాడు—శత్రు సైన్యాలు కోటను సమీపిస్తున్నాయి.

“సమీపానికి వచ్చే శాయా?”

“చాల దగ్గరికి”

“అయితే వెంటనే చితి తయారు చెయ్యి—వ్యవధి లేదు”

“ఇప్పుడు పోరాడానికి కొద్దిమంది వున్నాము”

“మీయిప్పు. నా కర్తవ్యాని కిదే అంతం”

“కోటతలుపులు మూసి మేము సెలవోజులు పోరగలం”

“అయితే వెళ్లి పోరండి. నాయుధం యిప్పుడు యెవళ్లతోనూ కాదు.”

కోటలో చితి యేర్పరప బడింది. చితికి నిప్పంటించేరు దీపవాహులు. ధర్మపత్ని చింతాదేవి సరియైన మార్గం గుండా భర్తను కలుసుకోడానికి చితి కేసి బయలుదేరింది.

చింతాదేవి చుట్టూ శ్రీ పురుషులు మూగేరు. బయట శత్రు సేనలు కోట నలుదిక్కులా చుట్టూ ముట్టేయి.

కాని ఆ విచారం యెవరకీ లేదు. శోక సంతాపాలచేత ప్రతివారూ విచారంగా వున్నారు. నిన్నటి రోజున ఏ ప్రాంగణంలో వివాహమండపం వేయబడిందో ఆ మంటపంలోనే నేడు సహగమనమంటపం కట్టబడింది. అగ్ని హోత్రాలచే నిన్నటి వివాహపు రోజున పొగలతోకూడిన మంటలు కనుపించేయి. ఈ రోజున కూడా మరొక రకమైన మంటలు విహారం చేస్తున్నాయి. కాని నిన్నటి యీ వేళటి దృశ్యాలలో ఎంత భేదం... ఎంత విచిత్ర తారతమ్యం... నిన్న వివాహమంటపంలో అంతు లేని ఆనందాన్ని పొందిన శ్రీ పురుష సమూహాలు నేడు బరువైన మనస్సులతో విచారాన్ని వెళ్లగక్కుతున్నారు.

ఆ ఊణంలో గుట్టపు డెక్కల చప్పుడులు అందరికీ వినవచ్చేయి. ఒక సైనికుడు అశ్వాసాభ్రుడై వస్తున్నట్లు అంతా తలచేరు. ఒక్క ఊణంలో డెక్కల చప్పుళ్లు ఆగి పోయేయి. ఒక వ్యక్తి చితివద్దకు పరుగున వచ్చి నిలచేడు. ప్రజలుంతా చకితులై చూచారు; అతడు రత్నసింహుడు. రత్నసింహుడు చితి సమీపించి తన చేయి చాచి అన్నాడు—ప్రియో! నేను ఇప్పుడు జీవించి యే యున్నాను. ఇప్పుడు నీవు ఏం చేస్తున్నావు? చితి పెద్దమంటలను వెళ్లగక్కుతుంది. చిత్తపాదాలవద్దనుంచి అగ్నిజ్వాలలు రగుల్కొవడం ప్రారంభించేయి. రత్నసింహుడు వున్నట్లు చితిలోకి చొరబడి చిత్తచేయి పట్టుకొని లేవనెత్తబోతాడు. మూగిన ప్రజలు అతనికి సహాయం చేయబోతారు.

కాని చిత్త కన్నెత్తి అతని కేసి చూడలేదు. కేవలం వెళ్లమని చేతితో పైగ చేసింది. రత్నసింహుడు శిరస్సును

చేతహత్తుకుని అన్నాడు. ప్రేయసీ నువ్వు ఏమయి పోయేవు? నా కేసి చూడటంలేదే? నేను జీవించి యే యున్నాను.

చితినుంచి ధ్వని వచ్చింది—సీపేరు రత్నసింహుడే! కాని నువ్వు నా రత్నసింహుడవు కావు.

“నీవు నా కేసి చూడు—నీ దాసుణ్ణి నీ నేవకుణ్ణి నీ భర్తని”

“నా భర్త వీరస్వర్గాన్ని పొందేడు”

“ఎట్లు నమ్మగలను? నేనే హితులారా అగ్ని చల్లార్చండి. నేనే రత్నసింహుణ్ణి. ప్రేయసీ నన్ను గుర్తుపట్టలేదా? అగ్ని శిఖలు చిత్తశిరస్సుదాకా పాకేయి. అగ్నిలో కమలం మాయమైంది. చిత్త స్పృష్టమైన స్వరంతో అంది. బాగా గుర్తించేను. నువ్వు నా రత్నసింహుడివి కావు. నా రత్నసింహుడు నిజమైన శూరుడు. అతడు ఆ త్మరక్షణ కోసం తుచ్ఛమైన దేహాన్ని రక్షించడంకోసం తన క్షత్రియధర్మాన్ని విడిచిపెట్టేవాడు కాదు.

నేను ఏ మహాపురుషుని చరణదాసి నయ్యేనో ఆ మహాపురుషుడు దేవలోకంలో ప్రకాశిస్తున్నాడు. రత్నసింహుని పవిత్రమైన నామానికి కళంకం తేకు. అతడు వీరరాజపుత్రుడు. రణక్షేత్రంనుండి పారిపోయే పిరికి పండ్కాడు. ఆ ఖరుగా ఆ శబ్దాలు వెలువడుతుంటే అగ్నిజ్వాలలు చిత్తశిరస్సును తాకేయి.

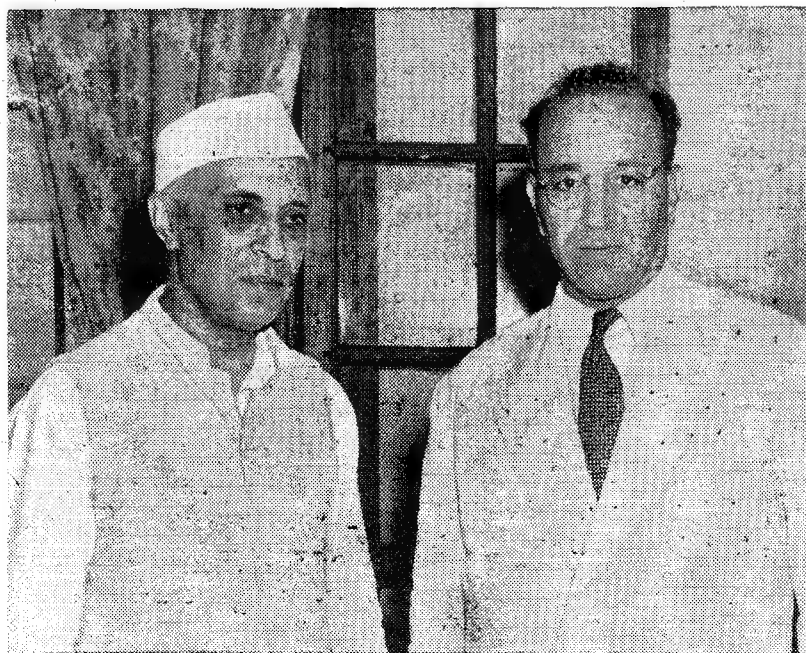
ఒక్క ఊణంలో ఆ అనుషమరూపరాసి, ఆ ఆదర్శ వీరవనిత, ఆ సద్ధర్మ పత్ని అగ్నిజ్వాలలలో విలీనమై పోయింది.

రత్నసింహుడు హతగాత్రుడై ఆ దుఃఖకరమైన దృశ్యాన్ని చూస్తూ నిల్చుండి పోయేడు. ఒకసారి చల్లనైన నిట్టూర్పు విడచి ఆ అగ్నిగుండంలో దూకేడు.

50 రూ॥ లకి భూతం

రచన : పిల్లి సరోజదేవి

ఒకనాటి రాత్రి గోపాలం రోడ్డే నడచి పోతుంటే ఒక భూత మెదురైంది.

ఇరాక్ మంత్రివర్గ రాయబారి హెచ్. ఇ. మాన్సియర్ మహమ్మద్ సలీం ఆల్ రాడీ ఆగస్టు 18 వ తేదీన ఢిల్లీలో ప్రధాని నెహ్రూను కలుసుకున్నారు.

అప్పుడు గోపాలం ‘నీ వెవరవు’ అని అడిగేడువాన్ని. ‘నేనూ భూతాన్ని’ అంది భూతం. మళ్లీ భూతం అడిగింది: నీ వెవరవు అని. గోపాలం నేను భూతాన్నే అన్నాడు. భూతం అయితే యెక్కడికి పోతున్నావు అంది. నేను పట్టణం వెళ్లుతున్నాను అన్నాడు గోపాలం. నేనూ పట్టణానికి పోతున్నాను అంది భూతం. దాంతో యిద్దరూ కలిసి ప్రయాణం మొదలెట్టారు.

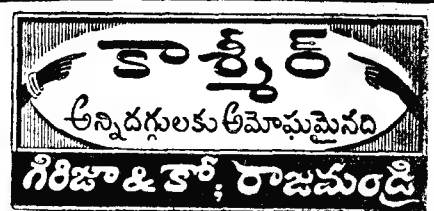
అలాగు ఒక మైలున్నర పోయేసరికి భూతం—“ఇదిగో—మన మిద్దరమూ నడచి పోవడం శుద్ధ తెలివితక్కువ పని. ఒకరి నొకరము మోసుకోగలం. నిన్ను కొంతదూరం మోస్తాను; నన్ను కొంతదూరం మొయ్యి” అంది. “ఒలే ఉపాయంలే” అన్నాడు గోపాలం.

మొదటివంతు భూతాని కొచ్చింది. అంచాత గోపాలాన్ని మోస్తున్నది. ఒక్క మైలు దూరం పోయింతర్వాత భూతం “అయితే యింతబరువు ఉన్నా నేమిటి? భూతం ఉండాలినంత బరువు లేవు. నిజంగా నీవు భూతానివే?” అన్నది.

అప్పుడు గోపాలం—“నేను క్రొత్తరకం భూతాన్ని. అందువల్ల యెక్కువబరువు వున్నాను” అన్నాడు. కొంతదూరం పోయేసరికి గోపాలానికి వంతు వచ్చింది. గోపాలం భూతాన్ని మోస్తుంటే అసలు మోస్తున్నట్లు అనిపించలేదు. చాల తేలిగ్గా వుంది. ఇలా వాళ్లు ఒకరి నొకరు మోసుకుపోతుండగా ఒక పిల్ల కాల్య యెదురైంది. అంత గోపాలం భూతాన్ని దించి కాలువ దాటి వెళ్లమని చెప్పేడు. భూతం నిశ్శబ్దంగా దాటి పోయింది. కాని గోపాలం నీటిలోనుండి పోతుంటే గలగల మని ధ్వని పుట్టింది. అది భూతం విని-సంజాయిషీ అడిగింది గోపాలాన్ని.

అప్పుడు గోపాలం—“ఏమిలేదు భయపడకు. నేను క్రొత్త భూతాన్ని అని ముందే చెప్పానుగా! నాకింకా నీటిని దాటడం అలవాటు లేదు.” అన్నాడు.

పట్టణం సమీపించింది. అప్పటికి గోపాలం దెయ్యాన్ని మోస్తున్నాడు. వెంటనే దానిని గట్టిగా పట్టుకొని కదలనీయలేదు. భూతం గిజగిజ తన్నుకులాడుతోంది; క్రిందికి దిగి పోవాలని. కాని మరింత బలంగా గోపాలం పట్టుకొంటున్నాడు. పట్టణంలో ప్రవేశించగానే దానిని దింపాడు. దించగానే అది ఒక గొర్రెపిల్లగా మారిపోయింది. అది మళ్లీ దెయ్యంలా మారకండా గోపాలం దానిపై ఉమ్మాడు. వెంటనే దాన్ని పట్టణంలోనికి తీసుకెళ్లి 50 రూ॥ లకి అమ్మేశాడు. అప్పటినుండే ప్రజల్లో చెప్పుకోవడం వాడుక—గోపాలం భూతం వల్ల 50 రూపాయలు గడించాడని.

ఉద్యోగ ధర్మం

(11-వ కేసీ తరువాయి)

అబ్బ, స్టేట్స్మెన్ అలా అలా పెరిగిపోతుంది, అవి తీసి కట్టవేసేవారు కాబోలును. మిగిలి వీడి సంగతి చూస్తే ఏమీ ఇంకాలోచించలేము. ఇంకా ఇంకా తీసుకొని రావడానికి సర్వరూప కూడా అనుమానంగానే ఉంది. హానీ, కావలసినవాడు తన తన పాత్రలో హాదా - తనలో వచ్చినవాడుకూడా తనలో సమంగా తన తీరాలట! ఇదేమి బలవంతపు బ్రాహ్మణారామ. నాలుగయిదు రోజులయి పండిలేదు కాబోలు. కాని, కొంపతీసి ఎక్కయినా దొంగతనంచేసి రాలేదుకదా, సర్వరూపంలో "ఏం అనుమానిస్తావేం, ఇబ్బ కావలసిందే ఉందిలే" అంటున్నాడు.

సుబ్రహ్మణ్యం ఒక్కమారు కళ్ళు నలుముకొని చూసేడు. ఇంతసేపూ తన కలకన్నాడు కాబోలు. తన ఆశీసు, తనకుప్పి, తనచేబిలు, అంతే - అంతా మామూలుగానే ఉంది. ఆమె వెంకటేశ్వర్లు. ఇంకాకటి ఆ పిచ్చి ధోరణి ఏమీ ఉన్నట్లులేదే. ఎలావుంటుంది, తన కన్నది కలకదా. చేతులు కట్టుకొని వినయం మూర్త్యు వించుకున్నాడు. ఇలాఉన్నా తన నిర్భయం మాత్రం మార్పుకోరూడదు.

"అయ్యో, ఇక్కడ నాతో ఏమి చెప్పి ప్రయోజనం లేదు. నేను ముక్కుకి నూటిగా పోయే మనిషిని. గవర్నమెంటు డబ్బు తింటున్నందుకు నా ఉద్యోగధర్మం నేను నెరవేర్చకుండా ఉండలేను. స్నేహం, అభిమానం అనన్నీ ఇంటిదగ్గర - అంతేకాని, ఇక్కడ నా చేతులు కట్టేసి ఉన్నాయి."

ఎంతో గంభీరంగా తొట్టు పడకుండా మాట్లాడాలనుకున్నాడు తను. కాని, తన గొంతు తనకీ ఎంతో లోతుగా ఉన్న నూతిలోనుండి వచ్చే ధ్వనిలా వినిపించింది సుబ్రహ్మణ్యునికి.

ఏమిటి. మళ్ళీ ఇంకాకటిలా తగూరవుతున్నాడు వెంకటేశ్వర్లు. అయితే అదంతా నిజమే కాబోలు, తన కల అనుకొన్నాడు. ఇదిగో, కాలవలోంచి కైకిలు తియ్యడంలో తన కాలు జారిపట్టి బురద - అలా చల్లగా ఇంటికి పారిపోకుండా ఏమో మించిపోయినట్లు ఆపేయక తగలడం తనదే పాఠపాటు.

గట్టిగా పిలవడానికి గొంతుకూడా రాకుండా ఉంది. "రామస్వామి, రామస్వామి!" బజారుకి కూరలు తేవడానికి పోయేడు కాబోలు.

జేబు ఏమిటో అంటున్నాడు వెంకటేశ్వర్లు. చిత్రంగా ఉండే, వీడిగొంతుకూడా తన గొంతులాగే ఎంతో లోతు నుండి వచ్చినట్లు వినిపిస్తున్నది...

"తమరికి ఇప్పుడు కళ్ళు నెత్తిమీద ఉన్నాయన్న సంగతి తెలిసి కూడా ఇక్కడికి రావడం పొరపాటేనండి చిత్రం, చిత్రం, తమరు ఎటు కదిలి ఫలితం లేదండి. రామస్వామి ఇక్కడెక్కడా లేదులండి. అయినా బాబూ, తమరికి ఈ ఉద్యోగధర్మం, ఈ నిజాయితీ ఇవన్నీ నేడే ఉద్భవించినట్లున్నాయండి. తమరు ఎప్పుడు ఏయే విధాలుగా ఎంతెంత లంచం డబ్బుగా గానీ, ఇతరవస్తువుగానీ తీసుకొన్నది మరిచిపోయి ఉంటారండి. అదే తమకు కావలసిన పరమార్థమయితే, తమరు నెలవిప్పిస్తే ఆందుకు ఆధ్వర్యతరం ఉంటుందా అండి?"

సుబ్రహ్మణ్యునికి ఆగ్రహంతో ఒళ్ళు పడిపోయింది. ఈ ఏడెనిమిదేళ్ళలో తాను ఒక దమ్మిడి అయినా లంచం పుచ్చుకోలేదే - అయితే ఏం ఫలితం, వాళ్ళ నలుగురు కలిసి సాక్ష్యం పుట్టిస్తే సరి. తన ఉద్యోగం నీళ్ళు కాని పోడానికి - ఉహం మంచో చెడ్డో, తన మాటకి సందయనా ఇవ్వకుండా అలా ఏర్పకొని పోతున్నాడు.

"తను ప్రస్తుతపు నిజాయితీ యొక్క బరువు వల్ల తమకు తమ పరీక్షకి కట్టడానికి దమ్మిడికి గతిలేని సందర్భంలో, నేను ఎంత అనుమానానికి అయినా సిద్ధపడి మామూలుయ్యేబూలోంచి గూఢాచారిగా పోయింది గొంతునంచేసి తెచ్చి ఇచ్చినసంగతిని జ్ఞాపకం చేస్తున్నందుకు మరొకలా అనుకోకండి."

అబ్బబ్బ, ఏమిటి మర్యాదా నానకాలతో కూడినట్లు, ఇవి మరీ కర్మకర్మరంగా ఉన్నాయి. ఇంతకంటే దాసుమని తంపకాయ కొట్టినట్లుగా తిట్టిన ఇంకాకటివే కొంతనయం. ఇంకా కదలే.

"పరీక్షలమందు నా కష్టతాను సంగతి చూసుకోకుండా, ప్రేమకవిత్వంలో పడిన తమకు నా నోట్సులన్నీ మారిపోసిన సంగతి తమకు విదమే..."

"చిత్రం చిత్రం చూడండి, తమరు వెళ్ళి చూపులకి వెళ్ళడానికి నేనదివరకు ఎంతో ముచ్చటపడి కుట్టించుకొన్న కొత్త నూటును ఒక్కమారునా తొడకుండా తమకు ఇయ్యడమూ తమరు తనపరిచానిని తిరుగా ఇప్పించే విషయం దబలు పుచ్చుకోవడమన్నా తమతోగినవే."

అన్నీ నిజమే కావచ్చును. కావాలంటే అన్నీ కట్టికోరికలకి తీర్చేస్తాను. అంతేగాని, ఈవిధంగా బలవంతపెట్టి నా ఉద్దేశానికి వ్యతిరేకంగా పనిచేయించాలని కాబోలు నీ ఉద్దేశం... ఇలా ఏమేమో అనాలనుంది, గాని, గొంతులోంచి మాటే సరిగా రాదుకదా ఏమిటి, అలా చూస్తున్నాడు, వీడికిగాని చిల్లంగి భూతవైద్యము ఇటువంటివేమీ లేవుకదా!...

మళ్ళీ ఉలుముతున్నాడు. ఓయిబాబో, ఈ మారు చేతిలో కట్టకూడా ఉంది.

"ఇప్పుడు నాకు ఆ వెధవ గ్రాంటుక్కులంటూ ఒకటి లేకపోలేదు మరేం కొంప మురిగి పోతుందని కాదు. నా పాతస్నేహితుడొకడు, నాగురించి ఈవిధంగా అనడమూ ఆన నా ఉక్రోశం. అలా చూస్తున్నావేం, నాకు అనుకూలంగా రాస్తావా లేదా?"

దాసుమని చప్పవడం మాత్రమే తనకు తెలిసింది, కట్ట తన బుట్టమీద పడిందో తేబిలు మీద పడిందో ఏమో తెలియలేదు. బహుశా తేబిలుమీదే పడిఉంటుంది, తనకు నొప్పి ఏమీ కలగలేదు గనక.

"మళ్ళీ నెమ్మదిగా అడుగుతున్నాను. సవ్యంగా రాస్తావా లేదా?"

ఇప్పుడు మరి క్షేమంగా ఈ పరిస్థితిలోంచి తప్పించుకొండి అలాగే రాస్తాననడంకంటే గత్యంతరంలేదు. తరవాత పిలువబట్టి ఎలా కావలిస్తే అలా రంగు ఫిరాయించవచ్చు.

"చెప్పవేగం."

చిత్రం చిత్రం, అలాగే రాస్తానండి. తనకిందిమనిషి దగ్గర తంకి చిత్రం చిత్రం అన్న గౌరవవాచకం ఎలా వచ్చిందో. పోనీ అదీ, మంచిదే. కొంత శాంతించినట్లున్నాడు.

"జేబులో కలంలేదు. తరవాత రాస్తాను. అనాలిగాని అన్నతరవాతమాత్రం ఈ సుబ్రహ్మణ్యం మాట తప్పేవాడు కాదు."

"అహం ఏమీ చలాకీతనం-ఇటువంటి గమ్మత్తులు చాలా చూసేను. నా దగ్గర కలం ఉంది. రాయ ఏం? ఇలా నెమ్మదిగా చెప్తే మర్చివచ్చేలాగ లేదు."

...

దాసుమని తేబిలు మీదఅయిన కెబ్బంతో సుఖీలకి తెలివి వచ్చింది. పిల్లి ఏదో తేబిలుమీద గెంతింది కాబోలుకొంది. నయమే, వైటుపడి పోలేదు.

ఇదేమిటి, పాపం, ఆయన అలా తేబిలు మీదే తలపెట్టుకొని పడుకొన్నాడు. ఎంత నేపయిందో.

ఏమిటిది, అలానణిపోతున్నారు. ఏదో కలకన్నాడు కాబోలు.

తొందరగావెళ్ళి, చేతులుపట్టుకొని, నిలబెట్టి, గట్టిగా పట్టుకొని, బాగ్రత్తగా నడిపించుకొనివచ్చి మంచమీద పడుకోబెట్టి అడిగింది.

"ఏమండీ, తెలివవచ్చిందా, ఏమిటలావణి పోయేరు, ఏదో తేబిలుమీద చప్పడయితే నాకు తెలివి వచ్చింది."

"చప్పడు నీకూ వినిపించిందేమో, ఎందుకూ ఆలస్యం, లేకాగితం కలం లే, రాసేస్తాను. అక్కడితో వదిలిపోతుంది వెధవబాబ్."

"ఏమిటండీ, ఇంకా కలే, చూడండి, నేను

సుఖీలని - అబ్బ, అందికే అంటాను, అంతమరీ నిద్ర మంచుకు వచ్చేదాకా చదవకుండా హాయిగా పదిన్నర అయి సరికట్లా పడుకొండి అని. బాగా తెలివవచ్చిందా?"

"అలా, ఏమిలేదులే, చెయ్యే కొండెం నొప్పిపెడుతుంది"

"అయితే నిద్రలో మారే తేబిలుమీద చేతితో కొట్టేరు కాబోలు. నేనింకా క్లిష్టం ఏమో గెంతించుకొన్నాను. నయమే, తేబిలు కాబట్టి మీచేతి నొప్పితో సరిపోయింది, అంత చెబునామీద పడి ఉంటే ఏమయేదానో."

"చప్పట పక్కనంటే అసలు కలే రాక పోవునేమో."

"మంచికలే, ఏమిటి కలం కాగితం తెమ్మంటున్నారా రాస్తానని?"

"అదంతా నాలుగింకలే, ప్రాద్దన్న చెప్తాను."

"అలాగే నెండ్రి, పిడకల వచ్చిందే తరవాత ఆమాట మరిచిపోయి పడుకోవడం మంచి దంటారు. మంచి నీళ్ళు మున్నారా?"

"ఇయ్యో, అసలు ఈ రాత్రి మంచి నీళ్ళు త్రాగకుండా అలాచదువుతూ పడుకోవడమే తారణం. పన్నెండు కొట్టడం జ్ఞాపకం ఉంది. తరవాత మరి ఇప్పుడు ఒంటిగంటన్నర కన్నా అయింది. ఈగంటన్నరకలే నన్నుమాట."

"ఇందండి మంచినీళ్ళు. మరేమీ మంచి చెడా ఆలోచించకుండా పడుకొండి; దానంతటలే నిద్రవస్తుంది."

"అలా మరి లాభంలేదు. నవ్వు ఏదయినా పాటపాడు."

"ఇప్పుడు పాట? నాతరం కాదు బాబూ, ఎవ్వరైనా వింటే ఏమనుకొంటారు? కాసి పదలాను కావాలంటే బాగా నిద్రవచ్చేదాకా."

"వద్దు వద్దు పాపం, పగలంతా ఏదో పని చేసి అలిసిపోయి, ఉంటావు పాడనన్నావు, పోనీ ఏదయినా కథ చెప్పు, అలా వింటూ పడుకొంటాను."

"అలాగే మరికదలకుండా పడుకొండి..."

*

ఉదయం కాఫీ తాగుతూ ఉండగా సుఖీల గుట్ట ప్రసంగం తెచ్చింది. "అయితే మరి మీ స్నేహితుడుగారి స్కూలుసంగతి ఏమిటి రాయదలుచుకొన్నారు?"

"అదే, ఆలోచిస్తున్నాను. వాడూ పాపం పిల్లలాడు. అట్టే అట్టి ఇప్పుడేలేదు. వైగా నవ్వు చెప్పినట్లు ఇద్దరం కలిసి చదువుకొన్నాము. ఎంతో స్నేహంగా ఉండేవాళ్ళం, నాడికి అసలుపాపం నా చేతుల చెయ్యవడం అని."

"మరి మీ ఉద్యోగధర్మమో? లేక రాత్రి గాని కలలో కనిపించి, ఏమయినా కట్టుంట్టుకొన్నారేమిటి? ఒక్కమారుగా ఇలా మారేపోయేరు."

"నికు ఇదంతా నవ్వుతాలుగా ఉన్నట్లుంది. నవ్వు సరిగ్గా నాస్థిలో ఉంటే తెలిసి వచ్చే..."

వైగా వైగా వచ్చింది స్థితిలో ఉండేది లేదు, ఊహించాలిగాని, సరే నాకెందుకు మీ ఉద్యోగధర్మ సంగతులు నిన్న నేవో ఉత్తరాలు వచ్చేయి. చూసేరా, వ్రాయగో ఉన్నాయి."

"నాకు తెలియదే, చెప్పేవు కావేం."

"ఏమో మీరు మామూలుగా చూస్తారు, లేదా నన్నుమతా రనుకొన్నాను. వాటిలో మీ వెంకటేశ్వర్లుగారి దగ్గరనుండి వచ్చినది ఒకటికూడా ఉన్నట్లుంది."

"వాడిదగ్గరనుంచా, ఏమిటి రాస్తాడు, ఏదో ఈ ఘోషే అయిఉంటుంది. నవ్వు చదవలేదా?"

"నాకెందుకూ మీ ఉత్తరాలు, మీకే చదువుకొండి."

ఒకమారు చదివి నమ్మకం తోచక మళ్ళీ చదివేడు సుబ్రహ్మణ్యం. సుఖీలదగ్గరకి పంట్రింట్లోకే వెళ్ళి - "ఎంత గమ్మత్తుచేసేవు. రాత్రి నన్ను అంతలా చిక్కుపెట్టకపోతే అప్పుడే చెప్పేకూడదు, నవ్వు కావాలనే గమ్మత్తు చేసి ఉంటావు."

సుఖీల సాధ్యమయినంత గంభీరంగా మొగం పెట్టి అంది - "నాకేమీ తెలిదండి, ఏమిటం చేసింది?"

"వాళ్ళ స్నేహితుడొకడికి తండ్రి చచ్చిపోడంతో ఆస్తి చేతికి వచ్చిందట. అతడి స్వహృదయం చివరికే మద్రాసులో పెడుతున్నాడట - దానికి సంపాదకత్వం వహించమని వీడికి రానేడట. మొదట అక్కడ ఇల్లా అదీ అంతా కుదిరేవరకూ వాళ్ళ కుటుంబాన్ని ఇక్కడ ఉంచుతాడట. ఏదయినా ఇల్లు మనింటికి దగ్గరగా చూడమన్నాడు."

"అలాగా, అయితే స్కూలుమాట మరేం రాయలేమా!"

"స్కూలు అన్న ఈ పదతి తనకి ఇష్టంలేక పోయినప్పటికీ, ఏదో ఆకీరణ్ణానం కలిగించి వలసిన బాగ్యత ఉంది కాబట్టి, ఎవరయినా బాగా ఓషికపడగలిగిన కుటుంబాని పంపమన్నాడు ఆమాటకు సరు పా యానికి ఊళ్ళోవాళ్ళతో తానన్నీ ఏర్పాట్లా చేసేడట."

"వెళ్ళిపోతూ వెళ్ళిపోతూ ఆయనకెందుకో స్కూలుసంగతి, అత్త నీకొడుకు ఆకలికూటివాడన్నట్లు తా ననన్నంతకాలం ఆస్కూలు అలా పాడుగా ఉండి, పాపం నిన్న రాత్రంతా మీకు ఒకవంక ఉద్యోగధర్మం ఇంకొకవంక స్నేహబంధం పట్టుకొన పీడించేయకదా!"

"అదిగో నవ్వుతున్నావు నవ్వు కావాలనే గమ్మత్తుచేసేవు. గోజూ తేబిలుమీద ఉంచేదానివి నిన్న ఉత్తరాలు వ్రాయగో ఉంచడం చేసికి, నన్ను తమాషా చేస్తామనే."

"అలాటి పెద్దఉద్దేశం లేదు. మొదట నేనూ మరిచిపోయేను. ఈ వెనక ఆ ప్రసంగం వచ్చిన తరవాత, ఈ ఉత్తరం అందకపోతే మీ మనస్సెలు మొగుతుందో చూద్దా మనిపించి ఊర్చుకొన్నాను."

"మంచివని చేసేవు. రాత్రంతా నా నిద్ర తగలండి. దీని మాటలాగానే."

"అయితే ఇదేమిటి. రాత్రి ఆకలికూడాను. నేను ఏదో పిడకల వచ్చింది కాబోలున కొన్నాను. ఏమిటి వచ్చిందేమిటి?"

"కలమాట కేమిలే, ఇవాళ మరేమీ ఆశీసు పని చెయ్యాలనిలేదు. ఒక్కమారు అలా ఆశీసుకి వెళ్ళి వచ్చేస్తాను. వెధవపని ఎప్పుడూ ఉన్నదే కదూ."

"అయితే ఏమిట, వాళ్ళ ఈడూరు వస్తామనా రాసేరు?"

"ఇంకా గమ్మత్తు చేస్తున్నానా, ఉత్తరం చూడనట్టు. మొన్నటికే అందవలసిన ఉత్తరం నిన్న సాయంత్రం అందింది. ఈ రాత్రికే వచ్చేస్తారు. నేను నేపకకి వెళ్ళాలి."

"ఈ రాత్రికేనా? ఎందరు?"

"వాళ్ళ భార్య భర్తలు ఇద్దరూ, ముగ్గురు పిల్లలున్నా అంటే చిన్నపిల్ల కండేకది. అవరం ఉంటుండేమో, పాలు ఉంచు అయినా వాడు అక్కడ ఇల్లు చూసుకొనే లోపున ఒక పదిహేను ఇర్రచెరోజులకి వేరే ఇల్లు చూసుకోవడం ఎందుకు? మనింట్లోనే ఉంటే?"

"అసలు మీకు ఉత్తరం రాయడంలో ఆయన ఉత్సాహం అదేకాబోలు."

"అయితే నేంలే, నేను నా చదువుకొనే రోజుల్లో ఒకసంవత్సరం వాళ్ళింట్లో ఉన్నాను"

"సరే మీ యిష్టం."

"అంటే, నీకిష్టం లేదా?"

"నేనలా అన్నానా? నే ననవలసిన మాట మీరే అన్నారకదా అని సరే అన్నాను. ఈ రాత్రికే వస్తారన్నమాట."

"అవును, ఏమయినా బజారునుంచి కావలసి వని ఉంటే చీటిరాసి రామ స్వామి చేత పంపించు."

85 వాచ్ రు 13/- చూర్రమ్మె స్విస్ మేడ్. 5 సంవత్సరాల గ్యారంటీ క్రోమియమ్ కేస్ 4 జవెల్స్. రౌండ్ ఫేస్ రు 13/- శ్రేష్ఠమైనది రు 14/- సెంటర్ సెండ్ రు 15/- రెక్టాంగులర్ కేస్ క్రోమియమ్ కేస్ 5 జవెల్స్ రు 20/- శ్రేష్ఠమైనది రు 22/- 10 సం. గ్యారంటీ రోయల్ రు 7 జవెల్స్ రు 27/- శ్రేష్ఠమైనది. రు 29/- రౌండ్ క్రోమియమ్ ఫ్యాట్ ఫేస్ 15 జవెల్స్ రు 32/- శ్రేష్ఠమైనది రు 34/- హెడ్ వాచ్ రు 11/- అలాపర్ డైమ్ స్టీల్ రు 14/- శ్రేష్ఠమైనది రు 15/- ప్యాకింగ్ పోస్టేజీ 14 అపాత.

నన్నెచోదమహాకవి - అనువాదసారస్యము

శ్రీ తివ్రావజ్జల కోదండరామయ్య

స్వతంత్ర కావ్యరచనము నందుననే ననువాద రచనమునందు గవీశ్వరునికి స్వేచ్ఛయుండదు. కథావస్తువు స్వకపోలకల్పిత మయినప్పుడు కవీశ్వరుడు వైచరిహారి! అతడు నడపినట్లై కథ నడచును. అతడు తలచినట్లై తలపు మలుగును. ఈ స్వాతంత్ర్య మనువాద రచనములో నతని కుండదు. అనువాదపు సంకల లతని స్వతంత్ర భావత రంగముల నడుపులో నుంచును. అనువాద రచయితకు భావ మాత్రమే తనది. భావము కాదు.

తెలుగు కవుల యనువాద రచనములు పయి తీరున మూలమునకు దాస్యము చేయలేదు. కథా వస్తువు సంస్కృత మూలక మే యయినను మూల మునకు మక్కికి మక్కి అనువాదము తెలుగు కవుల లక్ష్యము కాదు. మూలములోని కథా వస్తువును తెలుగులోనికి తెచ్చుటతో వారికి తృప్తిలేదు. మూల కథా వస్తువుతో మూల మునకు వెలుగు తెచ్చు సన్నివేశములతో, సరస సంభాషణాదీకములతో, స్వతంత్రముగా కావ్యమును సమరించుట యందే వారికి తృప్తి. అదియే వారి కాదర్శము. ఈ లక్ష్య సిద్ధి ప్రయత్నములో వారి గుణి కడు తగులు చున్న మూల ఘట్టములను తొలగించుటకు గూడ వారు వెనుదీయరు. రససంపాదనమునకై, యాచితీ పరిపోషణమునకై మూలము త్రొక్కినీత్రోవలు కూడ వీరు త్రొక్కుదురు. మనలను లక్ష్యమును పొందించుచో నవి యమూలకములని యాడిపోసి కొను నరసియు మనలో నెవరుండురు? తెలుగు కవీశ్వరులలో నన్నిచోడకు తిక్కన సోమయాజి, శ్రీ నాథకవి సార్యభాముడు అనువాద రచనముల యందెట్టి స్వాతంత్ర్య మవలంబించిన వారే.

నన్నిచోడ మహాకవి కుమారసంభవములో రస నిర్వహణమునకై, యాచితీ పరిపోషణ మునకై కవీశ్వరుడు మూల గ్రంథము నతి క్రమించిన సందర్భములు కలవు. ఆ యా సందర్భములలో నాయా ఘట్టములను నిశిత ముగా బరిశీలించిన వారికి మూలము నతిక్రమించి క్రొత్త పుంత పట్టుటకు గవీశ్వరునికి గతి గిన యావశ్యకత యెట్టిదో గోచరింప గలదు. కుమార సంభవములోని యమూలకఘట్టము సొకదానిని మాత్రము గైకొని యేయే కారణములవలన నది యచట నమూలక మయినను నావశ్యకమయ్యెనో పరిశీలింతము.

మూలములో—
బ్రహ్మదేవు డింద్రాదిదేవతలకు తారకాసుర వధోపాయమును, నందుకై మునుముందు చేచు వలసిన కార్యమును చెప్పి యంతరావ మయినాడు. అప్పుడు—

‘తత్ర నిశ్చిత్త్య కందర్పమగమన్ పాకాశానః
మనసాకార్యసంసిద్ధ త్వరాద్విగుణరహసా’—
దేవేంద్రుడు కందర్పజే యందుకు దిగిన ప్రయోజకుడని యతని దలచినాడు. వెంటనే మన్నుచుండు.

‘అథ సలిత యాషిక్రూరతా చారుశృంగం
రతివలయ పదాశ్చై చాప మాసజ్య కణే
సహచర మగుహస్తవ్యస్తమాతామృరాస్త్రైః
శతముఖ ముపతథి ప్రాజ్ఞైః పుష్పధన్వా’
ప్రాంజలియై దేవేంద్రు నెదుట సాక్షాత్కరించినాడు. అప్పుడతని వెంట నున్నవాడు హస్తవ్యస్త మాతాంకు రాస్త్రిడు, సహచరుడు మధుడు మాత్రమే. దేవేంద్రు డతని యెడ ప్రయోజనాపేక్షచేతనే యనుకొనుడు—
ప్రత్యేకాదరము చూపిత యాసన మునకు జేరున నతనికి బీకమొసగి సత్కరించినాడు పాపము! దేవేంద్రు డందఱలో దనకిట్టి సత్కారము గావింపగానే కందర్పునికి బుజములు నాలుగైనవి! అంతలో సంతోషముచే నుల్పాంగి పోయి—

‘తవప్రసాదాత్ కుసుమాయుగ్ధో ౭ పి
సహాయ మేకం మధుమేవ లభ్యా
కుగ్ధం హరస్యాపి పినాకపాణేః
ధైర్యయ్యుతిం, కేమమ ధన్విన్ ౭ శ్యే!
అని సవాలు చేసి మీసము దువ్వినాడు.
దేవేంద్రుడే యదనని యతనిని కొండ మీదికి

నెక్కించి సన్నగా పని వినిచినాడు. అంతతో నూరకొనక.

‘విరావతాస్సాలనకర్కశేన
హస్తేన పస్పర్శ తదజ్ఞ మిన్ద్రైః’
బుజముతట్టి పురియెక్కించినాడు. ఇంద్రుని పాచిక బాగుగా చాచినది. మన్నుచుండు ‘సమాధవే నాభిమతేన సఖ్యా రత్యాచ సాశ్చక్ర మనుప్రయాతః
అజ్ఞవ్యయప్రాప్తితకార్య సిద్ధిః
సాక్ష్యాత్రయం హైమవతం జగామ’

రతీ మాధవులతో హిమవంతమునకు బయలు దేసినాడు. ప్రాణములు పోయిననుసతే జేవ కార్యము నెఱవేర్చునని యప్పటి యతని పూనిక! పాపము! రతీ మాధవుల కి కార్యము ఇష్టము కాదు. ఎదురాడుటకు దిటపు చాలదు. అందున జేవకార్యము! మన్నుచుండు దేవేంద్రుడు త్రావించిన స్త్రోత్రస్థన త్రావి యా కైపులో నున్నాడు. అతని కప్పుడొడలు తెలియదు! అందు కనియే వారు చేయునది లేక ‘సాశ్చక్రము’గా నతనివెంట బయలుదేసినారు.

ఈ చోట నన్నెచోడుడును సాశ్చక్రడయినాడు. అతనికి గలిగిన శంకలు మూడు! మూలములో—ఇంద్రాసానమునకు మన్నుచుని వెంట బోయినవాడు, అతనివెంట నుండినవాడు వసంతుచోక్క! హిమవంత మునకు పోవునపుడీ రతి యెక్కడి నుండి వచ్చినది? ప్రయాణమునకు ముందు ఇంటికి బోయి రతిని వెంట గొనిపోయినాడన వలయును. లేకున్న నింద్రుడు తన్ను దలచినట్లే తాను రతినదలచి సంకల్పముచేతనే యామెను దన యెదుటికి దెప్పించుకొనినా డనుకొనవలయును. ఇంత సాహసకార్యము పూనుకొనువాడు తుదకు మాటవరుస కయినను రతితో దన ప్రయాణ విషయ మెఱిగింపవలదా? పోనిండు. రతియయినను దన మగనిపూనిక యెఱిగి, మగనికి గలగ గల ప్రమాదమును శంకించి, యందుచే దనకు సంభవింపగల దుస్థితి దలచుకొని మగనికి దన దిగులు నెగులు తెలుపకుండునా? రతికి మన్నుచుని కార్య సాధకత్వమున గట్టివిశ్వాసము కలదందు లేమో! అతనిలో దనకంత విశ్వాసమున్నను, నతడెంత కార్యచతురుడైనను రతి యాడునిగదా! ఆమె యబలాత్వ మెక్కడికి బోవును? తెగబడి ముందునకు సాగిపోవుచున్న మగని మాటవరుస కయినను—తన మాట చెల్లుబడి యయినను గాకుండినను దనకు నిమిత్తములేదు—సతీధర్మము దృష్టితో నయినను వారింపవలదా?

ఇవి నన్నిచోడునికి గలిగిన శంకలు! అందు కయియే యతడి పట్టున ‘రతిమన్యథ సంవాదము’ను సృష్టించినాడు! ఈ ఘట్టములో నికల్ప

నము జొచ్చితికి జీవము పోసినది! కావ్యమున రసము నిర్వహించినది!

ఈ కల్పనమే లేకున్న—ఈ సంచిత సృష్టియే జరగకున్న—నీ కావ్యములోని రతి యొకప్రాణుడు. స్వతంత్రవ్యక్తి లేనిది.

నన్నిచోడుని కుమారసంభవములో—
అమరేంద్రు డమరాకలికి వచ్చి పచ్చవిలుకుని రావింప బుచ్చినాడు. కుసుమాయుగ్ధుడును దదా జ్ఞాపేడిచుడై యాక్షుణ్ణు కదిలి.

‘పూవులతేరు జక్కవలు

పూన వసంతుడు దాను నెక్కికి
రావీ గోకిల్లా మల

యానిలముందను గొల్చిపొల్పిరా
గా వరమివకేతనము

గ్రాల నలీవజ శంఖకాహళా
రావములుం జెలంగ నను

రావతికిం.....’

రాజోచితముగా జనుడంచినాడు. అప్పు డాతనివెంట రతి లేదు. కాకున్నను రాజాసాన మునకు రతిరాక యంత సరసముకాదు. సుర రాజును ముదిత హృదయుండై ‘సమచితాసన తాంబూలదానసన్యానాదులచే మన్నుచు ని ప్రహృష్టముననుగ్గుని జేసినాడు. అంతటితో బుగ్గులు పెరిగి మన్నుచుండు మహాత్మాహముతో

‘వెరవున భుజకార్యంబున
సురవల్లభ! పనుపు నీవ చూడగ బరమే
శ్వరుడైన నోర్తు బెఱుగుర
నరభక్తి దివిజాధిపతులు నా కెదురుదులే’

—యని బడాయి కొట్టినాడు. అంతటితో నింద్రుడు తన సోద నంతయు వెడల బోసికొని నాడు. మన్నుచుండు పాపము ఆ మహాత్మాహ ములో విజృంభించి

‘పరము తపం బడంచి మఱి

పార్యతి యందసురక్తు చేయుమా
యిరువురకుం గుమారు డుద

యించిన మాపగ దీరునంచు న
చెరువుగ నన్నిచొంతులును

జెప్పగ నేటికి నానిపై సురే
శ్వర నను బంపు మీక్షణము

చంపెద మీ పగ దీర వాడకున్.
తారకు నోర్వగ వేఱకు

మారకు బడయంగ సంగమము నేయనుమున్
వారలపై బంపని నా

దారిపుపై బంపు మాత ధధికుడ నాకున్.
అని సులభోపాయము చెప్పివేసినాడు!

తారకునీ క్షణములో ని గ్రహింప గలశే. ఇందుకై పార్యతిపరమేశ్వరులకు సంగమము కలుగ జేసి వారికి బిడ్డకుపుట్టి యతడు పెద్దపెరిగి తారకు సహారించుటనఱకు నేల కాచుకొని యుండవలయును. ఇప్పుడే ఒక చిటికలో నీ

కార్యము తుదముట్టించునే యని యతని యాతు రత. ఇది ఎటులున్నదనగా—

మన స్నేహితువొకడు. మనకొక కావ్యము జెప్పె ననుకొనుడు. అతనికి సహాయము చేయ వలయునను సాతురతలో మన మతనికి ‘ఇంత ఏందుకోయి ములభంకో అయ్యేవనికీ?’ అని అతనికి ఉపాయము చెప్పినట్లున్నది. అతడు వెంటనే అదికావోయి ఆ మాత్రం నాకూ తెలియకపోలేదు. అలాచేస్తే యీ చిక్కుఉంది’ అని తెలియపఱచి మన సలహాను ఉపేక్షించి నట్లుగా ఇక్కడ ఇంద్రుడు ‘నీ కసాధ్యం బెంచును లేదు. ఐనను బరమేష్ఠి వచనం బలంఘ నీయం బగుట నిదియ మనకు కర్తవ్య’మని యొడం బఱచినాడు. ఇది యమూలకమే యయినను లోకసహజముగా నుండి మూలమునకు మెలుగు తెచ్చుచున్నది.

అంతటితో దర్పకుడు దర్పించి ‘శూలి నేకొన్న తపమెల్ల సాలినేసి యతని దేహంబునందు సామాలిజేసి కామకింకరు జేసి నాకడిమి నెఱవ గంటి నీ ప్రస్తుతము దీర్చ గంటి నెలవి.’ నని తాంబూలము గైకొని దేవేంద్రునికడ నెలపు పుచ్చుకొని వసంతునితో నింటిమొగము పట్టినాడు.

పాపము! రతి యిక్కడ మతి తలడిలి పతి రాకయ వార్చుచున్నది. తనతో సుఖగోష్ఠివి నోదముల బ్రోగు పుచ్చుచున్న మగని దేవేంద్రుడెందుకో పిలిపించినాడు. కారణము తెలియదు. వారలచిత్తము మ్రాకులనడ. దీనికిదోడు ‘అంత కంత కద్దుతములు దుర్నిమిత్తములు’ పుట్టినవి. అందుచే నెంతయు బెగలించిదుఃఖిత యయినది. ఏవో పనిబడి యధికారి యుద్యోగిని పిలువనంటి నపు డతని సతీమణి పొందు సంతాపము వంటిదే యిది. ఇంతలో మన్నుచుండును చనుడంచినాడు. అప్పుడు.

‘పతిఃచి రతి నిజాంత
ర్గత భేదం తెలివి మఱపుగానిడి కాలో
చిత వచనాంతరముల సుర

పతి గడువెన నిన్ను నేమి పని రా బనిచెన్.’
అని తఱుని యడిగినది. ‘తనకు దుర్నిమిత్తం బులు నిర్నిమిత్తం బు పుట్టుట’ యెఱిగించి దీనానన యయి నీపోయి వచ్చినకార్యం బెఱింగింపు మనినది. మనసిజాడు ‘పెద్దయు విశేషములేదని తాను పార్యతి పరమేశ్వరుల తపోభంగమునకు మెయికొని వచ్చుట నెఱిగించినాడు. ఇదివిని రతి యదరిగ్గడినది.

‘మన కులదైవము’ మన్నన లేదని ద్విభువనారాధ్యుడ౯ తొంక లేక పరమయోగాత్ముడ౯ భక్తి లేదేనియు సర్వేశ్వరుడనుశంక లేక

(18-వ పేజీ చూడుము)

కాల్యరహిత భోజనమును ఆరగించుతున్న భావనగర్, రాజదంపతులు.

యజ్ఞశ్రోదశనుఁ దెన్నదగు లేదేనియు
గాలారి యను నోటి కండలేక
విషమాంబకుండవలెపు లేదేనియు
బ్రహ్మగిర్జాగ్రంథం భయము లేక
పంచె నట్టి యుగ్రుపై నిన్ను నదిమోద
బోయి తనకు లగ్నబోయి లగ్న
చిచ్చునే ప్రధానవైతే మరణంబు
గ్రుఱ మనంగ విన్నది దివిజవిభుడు.
అని యీ పూనికకు గారకుడగు దివిజవిభుని
తూలనాడినది అంతతో నూరకొనలేదు.

‘ఆ నాకంబునగల యా
మృనిను లంఘనము నీకు మన మిడి యన్న
దాని సహింపక గురవిభు
డి నెవమున జంపవలచి యీ పని బంచె
నినుజూచిన కన్నుల గుర
వనితలు దమఁ జూడకన్న వాసపు డలుకం
జని చా నిక బంచిన జా
జనునే యాతని చలంబ సాధ్యము గాగె.
అనినది. గుర విభుడితని పంతుటకు గారణ
మిదియే యని రతి యభిప్రాయము. రతికి దన
మగని సొందర్యముపై నెంత విశ్వాసము! ఇట్టి
సందర్భములయందు ఆడువారి కిట్టి కారణములు
దోచుట సహజము.

ఈ పూనిక తగడను తలపునకు తన యత్త
మామల ఓటుకూడ తానుగానే గయికొన్నది.

‘త్రిదశుల విల్పి పంపుటాక లేజముగా
గొని దేవదేవు నెల్లదముగ జెప్పి యింతగొని
లేవడిలేచెడు ప్రాణిండ్ల మాడెడు మది నోటకండ
నెడి దెప్పరికంబులు నేనెడిట్టి క్రొవ్విదిములు
దక్కు మీపలకు విష్ణుడు లక్ష్మీయు విన్న
మెత్తురే.’

మీ తలదండ్రులు విన్న దీనినేమందురు? అని
తన మాటపై గాకున్న ను తలదండ్రులకు వెఱచి
యైనను నతడు తన పూనిక మాననని యామె
తలపు. ఇట్టిసాహస కార్యమునకు చూచి చూచి
యతని తలదండ్రు లాడబడ జాలరని యామెకు
తెలియును. కడకు ‘రుద్రున కుటుకపై జని చెన
యుట శిఖిఖుల మిడుత నెన యుట గా దే’
అనినది.

మనస్సు డిది విని

‘ఏ నలరమ్ము లాడ బరమేశ్వరు చిత్తము
గారిచిత్తముం దాన కరంగికూడ మఱి దానికి
సందియమేల వెండియుం బూనెద మూడు లోక
ముల బుట్టని పూనికివారిమేనలు న్నాకగ గూర్తు
నొక్కటిగ మగ్గణకాశలభాన మేర్పడెక.’

అని మీదులేక పలికినాడు.

ప్రతి మించినది. రతి యిక లాభము లేదను
కొన్నది. కర్తవ్యబోధకావించుటయే తనకు
గర్తవ్య మనుకొన్నది. పరమేశ్వరుని మాహాత్మ్య
మెరిగించి తన మగడు తన యశక్తతను గుఱుతిం
చునటుల చేయవలయునని యామె ప్రయ
త్నము. అందుకై పరమేశ్వరునికి, తన ప్రాణే
శ్వరునికి గల యంతరమును రూపించుచున్నది.

‘అతని శరాసనంబు గద

కాచల మితోశరాసంబు నీ

కతనికి నమ్ము పాశుపత

మంటిన గండెడు పూవు లమ్మునీ

కతడు పురావహారి విర

హాకురపాంథజనాపహారి నీ

వతనికి నీకు హస్తీ మళ

కాంతర’ మనినది.

నీ మృగుపుష్ప కాంతినికరము ఈమె దిలచు
మహాత్ముల హృదయములపై నే పని చేయ
జాలవు కదా! ఇక బరమేశ్వరునిపై బంచేయునా
యని తేలనాడినది. అంతటితో పోలేదు.

‘అడుగ నబలనైన నే యిండుక

యలిగి చూచుడును భయమున దలగు

సుగ్రు సుగ్రలోచనోన్ముతవహ్నికి

నెదిరి నిలువనీకు నెంత కొలది.’

యని యతని యశక్తత నతని మనసునకెక్కు
కొలిపినది. ఇంతపాటి పిఱికివాడ నీ కొడ
కార్యము నెట్లు పూనితివని దెప్పట యిది—

నీ పరివారమున, నీ యాయుధాధికమును
నమ్మి యుగ్రుపై బోకుమా! అవి నిన్ను
నట్టేట ముంపగలవు. వానిని నమ్ముట కుక్క
తోక పట్టుకొని గోదావరి యీడుట. నీ పరి
వారపు బండారము బయటపెట్టెద నిది గో
చూడు. అని

‘కొని బాటురైనను దిని పిప్పియుమినెడు

చెఱకు విల్లని నమ్మి చేతబట్టి

మెలతల తలనెండ్రుకల బొంది కండెడు

నలర పుష్పము లమ్ములని తలంచి

తలిరాకులైన గదల్పనోపని మంద

పనసండు నొక పెనప్రాపు గాగ

నబలలు పోసిన నాకాశమున బాటు

నలికుకములు మూల బలము గాగ’

నెంత పెసవి ముట్టిన నెంత గమరు

నన వసంతుమ దను సహాయంబు గాగ

గాకి పిల్లలకొడు పికములు బోటు

మగలుగా నుగ్రుపై బోవడగున మదన!

అనినది. మగని యశక్తత నతనికి రూపించు
టతో నామెనని ముగియలేదు. ఎదిరి సామర్థ్యా
దికమును, శ్రేష్ఠభయంకరత్వమును రూపించిన నే
తన వాదమునకు బలము చేకూరినట్లు. అప్పుడు
గాని మగడు తన పూనికనుండి విరమింపడు.
అందుకై యాశ్వర మహాత్మ్యము—

‘హరికంకాలము చేతిముద్ర దివిజేం

ద్రాగుల్ సుధాపాఃశుల్

గరళం బభ్యువహార మంతకతమ

తొరంబు మైపూత పం

కరుహాసినశిరక పాలమురుభి

తొపాత్రగా విశ్వసం

హరు నర్తించు మహావ్రతోపహతి నే

యంబూన నీప్రాప్తియే”

అని ప్రతిపాదించుచున్నది. ఇందుఁ జేర్చొ

న్నవన్నియుం బరమేశ్వరుని ప్రతాపక్రిడలే

పాపము! రతి గావించిన యీ యుపన్యాస
మంతయు బూడిదలోఁ బోసిన పన్నీ రయినది.
మదనుడు తన మాట చెవి జెట్టలేదు సరిగదా
తన సామర్థ్యము చాట వొడంగినాడు. అశేష
దిక్ష్వ శక్తులంత శేషంబులయ్యెను సతి కోమలం
బైన కామశక్తికి లోనై మృదుభావంబునం
బొందునట! మఱియు

‘అదిమిపట్టిన గరులైనఁ జదియనట్టి

కడిఁబలులగు మగ లొత్తి కాగిలింప

గునుమకోమలలగు సతు లొగ్గచుచునిక్తి

గనియు నెఱుంగవె విపరీతకామశక్తి.

యనుచున్నాడు. ఇందుకై అజనివరము

కూడ తనకుఁ గలదని రతిని నమ్మించుచున్నాడు

ఆరయఁగా స్త్రీ పురుష

కారములై చిత్తవృత్తి గలిగినఁ జాలుక

వారెల్ల గామ వసలగు

వారని నియమించి నాకు వరముజ డిచ్చెక.

ఈ మాటతో మదనుడు తన సతి నొడంబరచి

నాడు. రతి యెడబడినది. మదనుడు పరి

వారముతో హిమంతమునకు బయలుదేరినాడు—

ఇది కథ.

ఈ పట్టున నీ రతి మనస్థానంబాదము అమా
లకమయినను రసవంతమై హృదయంగమమై
యాచితిపఁపొవ కమై రతిని చక్కగా
చిత్రించినది. మదను డిందు తన ప్రయాణమును
ప్రతిపేధించుచున్న సతి నొడంబజచి స్వామి
కార్యప్రణామ డయినాడు. ప్రతిపేధము
బలఁ తరమయ్యు మదనుడు తన మాటపై నెట్లు

నిలిచెనో యది తెలుపు చున్నది. ఈ ఘట్టము
మదనుని పూనిక నొక యాజగతై పరీక్షించి
యతనికి లోకోత్తరత్వమును చేకూర్చు చున్నది.

భారతదేశపు వ్రాతనిరా

ప రి శ్ర మ

(10-వేదీ తరువాయి)

నీళ్లకు చెరుగుతుంటే. అందుచేతనే ఈరంగు
సిరావ్రాతలు వ్రాచేటపుడు వీరంగు చాయలో
నుండునో, అదే కాంతి చాయలలో ఆరిన తరు
వాత గూడ నిలబడియుండును. రంగుసిరావ్రా
తలు, నీలకృష్ణసిరావ్రాతలవలె శాశ్వతముగా
నిలవతేవు. అందుచే ఈ సిరాలను విలాసపు
ఉత్తరాలు, లెక్కల తనీకి దారుల గురులు
మొదలగు తాత్కాలిక పనులకు మాత్రమే
వాడుతుంటారు.

5. ఆరుడు నిరోధకాలు—గి సరియ - సిరా
వ్రాతల ఆరుదల - సిరావ్రాతలు సాధారణ
ముగ తమణిని నీగు గాలిలో ఇగిరి పారించటం
వలన ప్రధానంగా ఆరుతూ ఉంటాయి. కాగితం
మీదకు వ్రాతరూపంలో జేరిన సిరాద్రవాలు
తనలో కొంతభాగము కాగితపు పీచులోనికి
ఇంకి పోవుటగూడ సంభవిస్తూ ఉంటుంది.
సిరావ్రాతలు ఆతేసమయంలో దానిలోని శాశ్వ
తపదార్థము (ఫైబ్రోగాలేటు) గూడ నీలకరు
గని నల్లరంగుగా కాగితముమీద మారుతూ
ఉంటుంది. ఈ యాగుడు నిరోధకాలను ఉష్ణ
దేశపు పొడిగాలి, అమితిపైన వేడికల వాతా
వరణప్రాంతములలో ఉపయోగించవలసిన సిరా
ద్రవాలలో హెచ్చుగా వాడుతుంటారు. సిరా
ద్రవాలు ఉష్ణవాతావరణ పరి స్థితుల లోను,
ఆఫీసుగులలో గాలి పంకొలకొండ వ్రాసే
సమయములలోను ఫౌంటెన్ కలముల పాళీ
ముక్కులకడ ఆతి తరచుగాను, వేగము గా ను
ఆరిగడకడుతూ ఉంటాయి. దీనివలన సిరాలోని
ధారాశీప్రవాహపుగుణము తగ్గి పోతూ ఉంది.
ఫౌంటెన్ కలపు పాళీముక్కునుండి కాగితము
మీదకు ఈ పరిస్థితులలో సిరాద్రవము సులు
వుగా ప్రవహించలేదు. దీనికంతకు సిరాద్రవము
లోని నీరు ఆతివేగముగా ఇగిరి పారించుటేకార
ణము. వ్రాతనిరాలలో ఈ ఆతివేగంగా ఆరే
దుర్గుణాన్ని తొలగించటానికి అందులో ఆతి
నూత్నంగా ‘గ్లి సరియ’ను చేరుస్తూ ఉంటారు.

6. ఆరుడు సహాయకాలు—గె క్టి ఫ్లే డ్
స్పిరిట్ లేక సారాయి - చలిదేశపు వాతావరణ
పరిస్థితులలోను, ర్న కాలములలోను గాలిలో
ఆర్ద్రతీ ఆతిగావుంటుంది. అందుచేత ఈపరిస్థి
తులలో సిరావ్రాతలు త్వరగా ఆరవు. కాగితము
మీద వ్రాత అంతా పూర్తి అయినప్పటికిగూడ
ఈ సిరావ్రాత ఆరదు. దీనివలన అక్షరాలు
చెరగడము, కాగితపు పీచులోనికి ఇంకి బూతు
లుగా అస్పష్టంగా ఏర్పడడము జరుగుతూ

ఉంటుంది. వ్రాతవ్రాయగానే పుస్తకాన్ని
మూసిన, ఇంకా ఆరిక తడిగానున్న వ్రాతలు
ఎదుటి కాగితమునకు అంటుకోడ ము గూ డా
సంభవిస్తూ వుంటుంది. ఇదంతా సిరాలోని నీరు
ఆతితాపేగా ఇగిరిపారించటంవలన సంభవిస్తూ
ఉంటుంది. అందుకనే త్వరగా ఆరిన తడివ్రాత
లను అడుడు కాగితాలతో అడుతుంటారు కాని
ఈయనడు పద్ధతిలో కాగితముపైచేరిన తడి సిరా
నంతటిని అడుడు కాగితము పీల్చుటవలన కాగి
తము మీద వ్రాత అక్షరములు కేలవమగుతాయి
ఈ దుగుణాన్ని తొలగించడానికి సిరా ద్రవా
లలో ఆతి నూత్నముగా, వేగ ము గా ఇగిరి
పారించే సారాయిని చేరుస్తూఉంటారు.

7. క్రిమి సంహారకాలు:— ‘కార్బాలిక్
యాసిడ్’ అనలు వ్రాతనిరాలను భౌతికంగా
నిర్వచించాలంటే అది సేంద్రియరసాయన పదా
రాలు నీటిలో కేలియాడు స్థితి లో గల ఒక
మిశ్రమ ద్రవ మని చెప్పాలివస్తుంది. సాధార
ణంగా సేంద్రియపదార్థాలు నీరు గాలియొక్క
సంపర్క ములో నున్నప్పుడు బూజు యొక్క
క్రిమి విత్తనాలను ఆహారమిస్తూంటాయి. ఈబూజు
నూత్నక్రిములకు గాలిలోని నీటిలేమ, సేంద్రియ
పదార్థములు చక్కని ఆహారమని కూడ చెప్ప
తారు. ఈ నూత్నక్రిము లెల్లపుడూ మనము
పిల్చుగాలిలో స్వేచ్ఛగా తిరుగుతూ నీరు, సేంద్రి
యాహారములు దొరికిన ప్రదేశంలో చేరి నాటు
కొంటాయి ఈ బూజు క్రిములు నీటి లేమగల
సేంద్రియ పదార్థము మీదకు జేరి క్రమముగా
పెరిగి కృద్ధవుతుంటాయి. ఇవి వృద్ధవుతున్న సమ
యంలో తాము చేరినసేంద్రియ పదార్థమును
ఆహారముగా చేసికొని దానిని హరింప జేస్తూం
టాయి.

ఈరీతిగానే సేంద్రియ పదార్థములన్న సిరా
ద్రవపు ఉపరిభాగము మీద ఈ బూజు క్రిములు
చేరి పెరుగుతుంటాయి. ఈ బూజు పైర్లలో
రంగుభేదము గూడావుంది.కొన్ని నల్లగాను,కొన్ని
ఎఱుగాను, తెల్లగాను,మరికొన్ని ఆకుపచ్చనినాచు
మొక్కలుగాను పెరుగుతుంటే. ఈ బూజు
పైగులు ఆతి స్వ్వకాలములోనే తమ పరిమాణ
ములో వృద్ధిజేంది, అవి సిరా ద్రవములోనికి
గూడ చొచ్చుకొని పోతూంటే. అందుచేత ఈ
సిరాద్రవ మంతటా ఈ బూజు ప దార్థ ములు
కెల్లలు మాదిరిగా తేలుతూంటే. ఇంి వ్రాసే
సమయములో సిరాద్రవ మందు నిలచియుంటే
ఫౌంటెన్ పెలోలోని సిరా ప్రవహించేగొట్టానికి
అడ్డుబడి ధారాశీప్రవాహాన్ని ఆరికడుతూంటే.
ఈ దుర్గుణమును సిరాలో తగ్గించడానికి కార్బా
లిక్ యాసిడ్ లేట్ లోవ్ వంటి క్రిమిసంహారకాన్ని
నూత్నముగా తయారైన సిరా ద్ర వ ము లో
చేరుస్తూ ఉంటారు. ఇవి సిరాలను బూజు పట్ట
కుండా చూస్తూ ఉంటాయి. ఈ క్రిమిసంహార
కాలు కాకసంబంధనైన సిరాద్రవాన్ని బూజు
రిత్తనాలనుండి కాపాడుతు సిరాపైకి జేరే బూజు
క్రిములను చేరిన వానిని చేరినట్లుగనే సంహ
రిస్తూ ఉంటాయి.

స్వాతింత్రోత్సవ సందర్భంలో ఎగూరులోని ప్రెసిడెన్సీ క్రైయినింగ్ పాఠశాల విద్యార్థినుల ఊరేగింపు.

మద్రాసు రాష్ట్రప్రభుత్వం- గత మూడేండ్ల కృషి

మద్రాసులో ప్రజాప్రతినిధిప్రభుత్వం
1948 ఏప్రిల్ లో ఏర్పడినది. అదనం కుండిన ప్రతిభ నిరంకుశ ప్రభుత్వవిధానమును జాతీయ దృక్పథము ననుసరించి మార్పునకు అనేక సమస్యలు ఏర్పడినవి. వాటన్నింటినీ పరిష్కరించికొంగ్రసు మంత్రివర్గము గాంధీ పద్ధతిలో ప్రజాసేవ కనుగొనగా ప్రభుత్వవిధానమును మార్చి 1945, 1947, 1948 మూడేండ్లలో చేసిన పనుల సంగ్రహము యీ దిగువ గలదు :

విద్యా సంస్కరణలు

విద్యావిధాన పునరుద్ధరణ అన్నింటికన్న విప్లవంగా జరిగినది. ప్రాథమిక (బేసిక్) విద్యా విధానము ప్రాథమికవిద్యాయము లన్నింటి యందు నిర్బంధగా నేర్పాలని నిశ్చయించి, అందుకు తగిన ఉపాధ్యాయుల శిక్షణ ప్రారంభించిరి. 1946 లో రెండు కేంద్రాలందు 140 మంది ఉపాధ్యాయులకు శిక్షణ యొసంగిరి. ఆ మరువత్సరం ఖరీది ఐదు ఉపాధ్యాయశిక్షణ కేంద్రాలు ఏర్పాటు చేసిరి. ఇప్పుడు 65 బేసిక్ పాఠశాలలు రాష్ట్రంలో గలవు. అందు నూలు వడకు వృత్తి నేర్పబడినది. 79 మంది బిడ్డలు శిక్షణ పొందిరి. ఇతర పాఠశాలలందుకూడ నూలు వడకుట నేర్పబడుచున్నది.

రెండు సం॥ లో రాష్ట్రంలో నూలు వడయినందుకు స్కూళ్లన్నింటినీ బేసిక్ ప్రయోగింపఁగ నున్నాము. ప్రభుత్వంవారు మార్పు నిశ్చయించిరి. పదేండ్లలో నిర్బంధ ప్రాథమికవిద్యావిధానము పూర్తిగ అమలు జరుపవచ్చని ప్రభుత్వంవారు దలంచుచున్నారు. అందుకు మార్గ మాలోచింప మంత్రివర్గ ఉపసంఘము నియమింపబడెను.

నెకండరీ విద్యావిధానమునందు ప్రాంతీయ భాషకు ప్రాధాన్య మొసంగుచు, ఇంగ్లీషుకి మూడవ స్థాన మొసంగుచు, రెండవ భాష గ హిందూస్థానీ లేక సంస్కృతం, లేక అరబిక్ ఏదైన యొకటి నేర్పుకొనే టటు అవకాశ మిచ్చుచు మార్పులు చేయబడెను. వృత్తులలోకి పోవు విద్యార్థుల కొక విధంగాను, ఉన్నత విద్య నేర్పువారికి ఒక విధముగను విద్యనేర్చే విభజన మోస్తూలు తరగతులలోనే చేయుచు, 50 పాఠశాలలు ఎంచి యీ మార్పు 1948-49 సం॥ నందే ప్రవేశపెట్టబడెను.

క్రొత్తకాలేజీలు స్థాపించబడినవి. 2 వ తరగతివి మొదటి తరగతిగ మార్పుబడినవి. కొన్నింటి క్రొత్తశాఖలు ఏర్పాటు చేయబడినవి.

వయోజనవిద్యావ్యాప్తికై ఎక్కువ కృషి చేయబడెను. అన్ని తావులందు వయోజనపాఠశాలలు స్థాపించుటగాక ఉపాధ్యాయులకు ప్రత్యేక శిక్షణ యొసంగి, పాఠ్యపుస్తకములు నేర్పుట, సంఘ సేవాకార్యములందు గూడ శిక్షణ యొసంగి వయోజనులందు ప్రచారం చేయుటకు ఏర్పాటులు చేయబడినవి.

ప్రాంతీయభాషలను వృద్ధిపొందించుటకు ప్రభుత్వమువారు నాల్గుభాషలందు సంస్కృతమునందుగూడ ఆసానపండితులను నియమించిరి.

ఆహార పరిస్థితి

ఆహారపులాట తీర్చుటకు ఉత్పత్తి యొక్క వ చేయుటకు రయితులకు 1947 లో బోనసులు యిచ్చిరి. మంత్రులు స్వయముగా సంచారముచేసి ధాన్యసేకరణ ఎక్కువ యగుటకు తోడ్పడిరి. ఇండియా ప్రభుత్వంవారి విధానము ననుసరించి యీ రాష్ట్రంలోకూడ 28-12-47 సం॥న ఆహార ధాన్యాల రేషనింగు నిలుపుచేయబడెను. కాని గరలు పెరిగిపోయినందున తిరిగి కేంద్రప్రభుత్వం తరుపు ననుసరించియే 1948 సెప్టెంబరులో రేషనింగు అమలు జరుపబడెను.

పదేండ్లలో రాష్ట్రం ఆహారవిషయంలో సంపూర్ణ సమతుల్యము చేయాలని 1946 లో 5 సం॥ కార్యక్రమం ప్రభుత్వం నియమించిరి. 5,10,000 టన్నుల పేరు కనగ ఫిట్లు రూ 5.11.000 ఖరీదుగలది కంప్రాలు ధరలకు మూడేండ్లలో రయితులకు వ్యవసాయ

శాఖవారు విక్రయించిరి. నగరంలో పట్నా లందు ఇండ్లు కచేరీల చుట్టు నున్న జాగాలలో 2,000 ఎకరాల మేర కాయగూరలు పండించిరి. రూ. 5,547 బిలువల కాయగూరల విత్తనాలు 9,798 పాకశాలలకు ఉచితంగా యిచ్చిరి.

ప్రభుత్వంవారు 95 ఇరిగేషను స్కీములు రూ 12.7 కోట్లు ఖర్చునని మంజూరు చేసిరి. అవి 8,28,604 ఎకరాల క్రొత్త నీల సాగునకు తోడ్పడుటగాక, 51,25,705 ఎకరాల ఆయకట్టుకి ఎక్కువ సౌకర్యా లొసంగును.

పదేండ్లలో (1952 లోగా) ఫలితం చేకూర్చు చిన్న స్కీములు 800 రూ 3 కోట్లు ఖర్చు గలవి మంజూరు చేసిరి. వీనివల్ల 22 లక్షల యకరాలు లాభం పొందగలవు. ఇంతకన్న పెద్దవి, ఎక్కువ పంటల కాస్తాకరమున్న కొంచెం దీర్ఘకాలం ప్రాజెక్టులు 24 మంజూరు చేసిరి. వీటికన్న భారీప్రాజెక్టులు రామపాడసాగరు, తుంగభద్ర, కృష్ణ పెన్నార్లు, లోవరు పెన్నార్లు, ప్రాజెక్టులు తలపెట్టిరి.

వ్యవసాయపు నూతులు 45000 క్రెవింపు టకు సగం ఖర్చుకి ఉచితంగా రూ 1½ కోట్లు రయితులకు యిచ్చిరి.

విద్యుచ్ఛక్తి

రాష్ట్రంలో విద్యుచ్ఛక్తి ఉత్పత్తియందు నూటిలో 60 లేక 70 వంతు ప్రభుత్వంవారు నిర్వహించుచున్నారు. దానిలో నూటికి 11 నుండి 8 వరకు లాభం వస్తున్నది. ఇప్పటికి 1257 గ్రామాలందు విద్యుచ్ఛక్తి గలదు వాటిలో 146 గ్రామాలు 1947-48 సం॥ లో మొదటిసారి ఎలక్ట్రిసిటీ సదుపాయం పొందినవి. మొత్తం క్యవసాయపు పంపులు 1800 విద్యుచ్ఛక్తితో నడుపబడుచున్నవి.

1948 ఆక్టోబరు 2 వ తేదీన రాష్ట్రమంతటా త్రాగుడు నీటిపంపబడినది. ఇందువల్ల 16.04 కోట్ల రాబడి తగ్గినా ప్రజలు బాగుపడగలరని ప్రభుత్వంవారి విశ్వాసము.

వైద్యం

వైద్యోద్యోగములందు నూటికి 66 2/3 వంతు యుద్ధంనుండి మరలివచ్చినవారికి, 88 వంతు యితరులను నియమించుటకును, అనుభవజ్ఞులగు వైద్యులను ఆస్పత్రులలో గౌరవోద్యోగులను నియమించుటకు తగు యేర్పాటులు చేసిరి.

ఎక్కువ కండ్ల ఆస్పత్రిలో, కండ్ల బ్యాంకు ఏర్పాటుచేయబడెను. జనరలు ఆస్పత్రిలో చని పోయిన ఆనాథశ్రేణిల కండ్లు తెచ్చి, అంధులయిన రోగుల కండ్లలో అతికేయత్నం చేయుచున్నారు.

1947 మార్చిలో జేయవైద్యపాఠశాల స్థాపించిరి. ఎల్. ఐ. ఎం. లను ఎల్. ఎం. పి. వైద్యులతో సరిసమానంగా నంగీకరించిరి. గ్రామ వైద్యులకు ప్రజారోగ్యం కాపాడుట ప్రథమ చికిత్సలందు శిక్షణ యొసంగే తరగతి ఏర్పాటు చేయబడెను.

ఇండ్ల యిబ్బంది తీరుటకు సహకార సంఘముల స్థాపన ప్రోత్సహించుచున్నారు. రాష్ట్రంలో యిట్టివి 200 గలవు.

వ్యవసాయ సరస్కరణలు

రయితుల కొలువదడులు అన్నిప్రాంతాలలో ఒక్కలాగున లేనందున, దానినిగూర్చి విచారించ ప్రత్యేకోద్యోగిని నియమించి అతని నిజేషికు విచారించుచున్నారు. కాంగ్రెసు నియమించిన క్యవసాయసంస్కరణల సంఘనివేదిక రాగ్గానే, దాని ననుసరించి దీనిని అమలు జరిపెదరు. మదరాసు రయితుల రక్షణచట్ట, (వారిని పాలముల నుండి తొలగించకుండా రక్షించునట్టిది) 1946 లో గావించిరి. జమీందారీ ప్రాంతాల శిస్తు తగ్గించు చట్టము, భూముల న్యాయకౌతనిషేధచట్టము, జమీందారుల రద్దుచట్టము గావించిరి.

నూలు, వస్త్రముల కంప్రాలుకరణలు కేంద్రప్రభుత్వము ననుసరించి 1946 లో అమలు జరిపి 1948 లో రద్దు చేయబడినవి. చేనేతవస్త్ర పరిశ్రమ గృహపరిశ్రమగ వృద్ధిపొందుటకు తగిన ప్రోత్సాహ మొసంగబడెను. చేతగాండ్రు నూలు పస్య సహకార సంఘములద్వారా జరిపి, సింహళం మలయాలకు ఎగుమతి సౌకర్యములు ఏర్పాటుచేసెను. తీవ్రతర ఖద్దరు ఉత్పత్తి కేంద్రాలు ఏర్పిడిని, అ. భా. చరఖాసంఘంవారి సహాయంతో ప్రభుత్వంవారు నడిపించుచున్నారు. అప్పటి ప్రజలకు కావలసిన వస్త్రములన్ని ఖద్దరులో అచటనే తయారుచేయబడును. అవేసన - కొత్త ఉరల్లు, గురువరడిపాలెం, యర్రగుంట్ల, అవి నాగి, వెలకోయిలు, పులియం కురిచి, పెయనారు. 1947 లో ఖద్దరు కంప్రాలు ఆదరు జారీచేసి, స్వయంగా నూలువడికి వస్త్రాలు నేయించి వాడుకొనువారికి ధనసహాయం చేసి, ఖద్దరు స్వయంసమృద్ధి కృషిని ప్రోత్సహించుచున్నారు.

స్త్రీలయభివృద్ధికొరకు కృషి చేయుటకు, ప్రభుత్వంవారు స్త్రీలశాఖ నొకటి ఏర్పాటు చేసిరి. కోస్తానాగపాఠం వృద్ధిచేయుటకై, గుంటూరుజిల్లాలో నిజాంపట్నము, ప. గోదావరిలో నర్సాపురము రేవులను తెరచిరి.

గ్రామపునరుద్ధరణ

గ్రామపునరుద్ధరణ కార్యాలయగాను రూ 8 కోట్లు ప్రత్యేకించబడెను. 25 ఫింక్సలు ప్రత్యేకించి యీ కార్యం కొనసాగించుచున్నారు. ముందుగ రోడ్లు నీటిసప్లయస్కీములు అమలు జరుపుచున్నారు. 82 చిన్నవృత్తులందు శిక్షణ పొంది గ్రామములకు ప్రచారంచేసే వర్గాలు 50 తయారయినవి. అందు 500 విద్యార్థులు శిక్షణ పొందుచున్నారు.

స్థానిక సంస్థలు

యుద్ధం కారణంగా 1939 నుండి స్థానిక సంస్థలకు ఎన్నికలు జరుగలేదు. ఈ ప్రభుత్వం వారు 1917 లో మునిసిపాలిటీలకు 1948 లో కాంగ్రెసేషనుకి ఎన్నికలు జరిపించి ప్రజాప్రతినిధుల పాలన తిరిగి స్థాపించిరి. ఓటరు జాబితాలు మార్పులనివచ్చినందున జిల్లాబోర్డుల ఎన్నికలు జరిపించుట ఆలశ్యమయినది. 500 జన సంఖ్యకు మించిన గ్రామా లన్నింటికి పంచాయతీ బోర్డులు స్థాపించి, ఆ బోర్డులకు సర్వాధికారాలు యిచ్చేటట్లు ఒకటి ప్రభుత్వంవారు త్వరలో శాసనసభయందు ప్రవేశపెట్టుచున్నారు.

పారిజనులకు యితర హిందూజాతు లన్నింటితో సరిసమానముగా హక్కులొసంగుచట్టము చేయబడెను. వెనుకబడిన జాతుల ఉదరణగూర్చి ప్రభుత్వానికి సలహాచేయ నిరమగు సంఘ మొకటి ఏర్పాటు చేయబడెను.

న్యాయపరిపాలన న్యాయవిచారణ శాఖలను విభజించుటకు నిశ్చయించి వచ్చే ఆక్టోబరు నుండి కొన్ని జిల్లాలలో అమలు జరుప ఏర్పాటు చేసిరి.

స్పెషలు సాయుధదళములను పెంచిరి. 16 హోమ్ గార్డు (విచ్చికపోలీసు) దళములను ఏర్పాటుచేసిరి.

దొంగవ్యాపారం నిరోధించుటకు ప్రత్యేక పోలీసుశాఖను ఏర్పాటుచేసి, ఉద్యోగులలో అవి కొనిరి. నీతి నిరోధించుటకు తగు చర్యలు తీసు

రాజకీయపాఠశాలకు భూదానం చేసే స్కీము అమలు జరిపిరి. ప్రతివారికి 5 ఎకరాలవలం, 10 ఎకరాల మెరకభూమి యిచ్చుచున్నారు. 1948 సెప్టెంబరు సరికి 771 మందికి పట్టాలు యిచ్చిరి. ప్రయాణీకులసౌకర్యాలు పెంచుటకును, వచ్చేలాభం ప్రజలకే వినియోగించుటకును మోటారుబస్సుసర్వీసులను ప్రభుత్వంవారు వశం చేసుకొనదలచిరి. ముందుగా మదరాసు నగరంలో సర్వీసులు తీసుకొనిరి.

సి. టి. ఆక్టరుద్దచేసి నేరమే పరిపాటయినవారి సంస్కారచట్టము సవరించిరి.

మదరాసు శాసనసభ దేవదాశిపద్ధతి తొలగించుచట్టము 1947 లో గావించెను. దీనివల్ల పడుతున్న నివారణకు అవకాశం గలదు. నాట్యకళకు ధంగం రాదు.

రేడియోసౌకర్యాలు ఎక్కువ చేయబడెను. విజయవాడ రేడియో కేంద్రం 1948 డిసెంబరులో ప్రారంభమయ్యెను. చవుకగా రేడియో యంత్రాలు తయారుచేసి గ్రామాలకు విక్రయించే ఏర్పాటు చేయుచున్నారు.

ప్రజలకు ప్రభుత్వానికి సాన్నిధ్యం పెంపొందించుటకు ప్రచురణ శాఖ అన్నిభాషలలో రాష్ట్రసమాచారమును పక్షపాతికరీతి ప్రచురించి, ప్రభుత్వం చేస్తున్న పనులన్నింటినీ ప్రజల కెరుకపరచుచున్నది.

(ప్రభుత్వ ప్రచారకార్యపత్రం ఆధారంగా)

పరిశీల జనపరిలాల నెహ్రూగారు ఢిల్లీలో జరిగిన శిశువేషణ ప్రదర్శనమును చూచుట ఇందిరా గాంధీ ఆతని కుదురగలరను.

నేటి ప్రపంచం:

★ కాశ్మీర్ సమస్య:

★ యూరోపియన్ పార్లమెంటు:

కాశ్మీర్ సమస్య మళ్లీ మొదటి కొచ్చింది. కాంతిసాధనసమాలోచనలు ప్రారంభం కాకముందే ఐక్యరాజ్యసమితికృషి భగ్నమై పోయింది. జనవరి 1 వ తేదీని యుద్ధం విరమించబడింది. ఏవరి నైన్యాలను ఏ హద్దుల్లో ఉండాలో జూలైలోగాని సమాధానం కుదరలేదు. ఈ సంప్రదింపుల్లో ఇండియా - పాకిస్తాన్ల వైఖరి కమిషన్ కి ప్రోత్సాహం కలిగించింది. యుద్ధం విరమించాలనే వాంఛ ఉభయ పక్షాలకు ఉన్నట్లు కమిషన్ గోచరించింది. అందువల్ల ముం దొకసారి భగ్నమైపోయిన కాంతిసమాలోచనలు తిరిగి ప్రారంభించాలని కమిషన్ తలపెట్టింది. ఆగస్టు మూడోవారంలో ఢిల్లీలో సమాలోచనలు జరపాలని ఉభయపక్షాలనూ ఆహ్వానించింది. చర్చించవలసిన విషయాల వివరాలను ఉభయపక్షాల కోరికపైనా ముందే తెలిపారు. వానిపైన ఉభయప్రభుత్వాలు తమ తమ అభిప్రాయాలు తెలిపాయి. మొదట ఏ హేతువులపై కాంతిసమాలోచనలు భగ్నమైనాయో, అవే హేతువులపై ఇప్పుడు కాంతిసమాలోచనలు కొనసాగవని రూఢి అయింది. ఢిల్లీలో సమావేశం జరపడం వ్యర్థమని కమిషన్ గ్రహించి ఆరీతిగా ఉభయప్రభుత్వాలకు చెప్పివేసింది.

ముఖ్యవాదగ్రస్తవిషయం ఆజాద్ కాశ్మీర్ సైనికదళాలని చెప్పబడేవాని భవిష్యత్తు. కాశ్మీర్ సంస్థానాధిపతి పరిపాలనను సహించక తిరుగుబాటుచేసిన కాశ్మీర్ దేశవాసుల సైన్యమే ఆజాద్ కాశ్మీర్ సైన్యమని పాకిస్తాన్ ప్రభుత్వం, నాయకులూ చెప్తూ వచ్చారు. వాస్తవానికి పాకిస్తాన్ కాశ్మీరదేశాన్ని దోచుకోడానికి సరిహద్దుప్రాంతంనుంచి పతాన్లను పంపింది వారికి తోడుగా పాకిస్తాన్ సైన్యం నుంచి అనేక దళాలను పంపింది. పాకిస్తాన్ సైనికులున్నారేమని ప్రశ్నిస్తే వారు తమ సైనికోద్యోగం విడిచి కాశ్మీరం వెళ్లారని చెప్తూ వచ్చారు. భద్రతామండలికి ఈ సమస్య పరిష్కారంకోసం సమర్పించబడిన తరవాత, ఒకసారి తీర్మానం జరిగి రెండవసారి చర్చకు వచ్చేసరికి పాకిస్తాన్ తమ సైన్యాలు కూడా కాశ్మీరంలో యుద్ధంచేస్తున్నట్లు అంగీకరించవలసి వచ్చింది. కాశ్మీరంనుంచి పతాన్లను వెళ్ళగొట్టే బాధ్యత పాకిస్తాన్ ప్రభుత్వం వహించాలనీ, ఆజాద్ కాశ్మీర్ సైనికులనే వాస్తవిక నిరాయుధుల్ని చేయాలనీ భద్రతామండలి తీర్మానంలో నూచించబడింది. అందువల్ల ఇప్పుడు పాకిస్తాన్ ఆజాద్ కాశ్మీర్ సైన్యదళాలన్నీ తమ సైన్యదళాలేనని చెప్తోంది. దీనివల్ల ఆజాద్ కాశ్మీర్ సైన్యాలను నిరాయుధం చేయ్యటండా కా పాడుకోవాలని పాకిస్తాన్ ప్రయత్నం. పతాన్లను కాశ్మీరంనుంచి పంపివేసినట్లు చెప్తున్నదేకాని వాస్తవానికి పంపనేలేదు. వారంతా పాకిస్తాన్ సైనికులని చెప్తున్నారు. ఇప్పుడు భారత్ సైన్యాలన్నంతకాలం పాకిస్తాన్ తన సైన్యాలను కూడా ఉంచుతుంది. ఉభయ సైన్యాలూ దేశంలో ఉండగానే వైబిసెల్ జరపాలని వాదిస్తున్నారు.

భద్రతామండలి తీర్మానాన్ని ఆమోదించినట్లు చెప్తున్నట్టిదేమనీ పాకిస్తాన్ తీర్మానంలోని ఆదేశాల నల్లంఘిస్తూనే వచ్చింది. మొదట తమ ప్రమేయమే లేదన్నారు. తరవాత ఉండన్నారు.

ఇదంతా కాంతిసాధనఅంతరం జనవాక్య నిరాయా జరిపేటప్పుడు “సానికాధికారుల రక్షణాధ్యక్షం కింద” అని భద్రతామండలి తీర్మానంలో చేర్చబడిన వాక్యంవల్ల వచ్చింది. ఆ తీర్మానం ప్రతిపాదించబడినప్పుడు పరిస్థితుల్ని బట్టి, ఇప్పుడు పాకిస్తాన్ ప్రభుత్వవాదాన్ని భారత్ దేశం దాడిమూకలనుంచి రక్షించ

బడిన ప్రాంతంలో షేక్ అబ్దుల్లా ప్రభుత్వం స్థానికాధికారులను, దాడిమూకల దోపిడికి లోబడిన ప్రాంతంలో పతాన్లను తరిమివేసి, ఆజాద్ కాశ్మీర్ సైన్యాలను నిరాయుధుల్ని చేసి కాంతి స్థాపించిన అనంతరం అక్కడి ప్రజల నాయకులూ ఏర్పరచే తాత్కాలిక పరిపాలకులు అక్కడ “సానికాధికారులని” ఎంచబడింది. స్థానికాధికారుల అధ్యక్ష్యం కింద జనవాక్యనిర్ధారణ జరుగుతుందని తెలియగానే పాకిస్తాన్ ప్రభుత్వం “ఆజాద్” ప్రాంతంలో తమ అధ్యక్ష్యం నిరపర్యకోవా లని నిశ్చయించింది. అందువల్ల క్రమంగా మొదట చెప్పిన విషయాలను మార్చి వేరవిధంగా చెప్పవలసివచ్చింది. ఆజాద్ కాశ్మీర్ సైన్యాలతో పాటు పాకిస్తాన్ సైన్యాలు కూడా చేరి యుద్ధం చేయడంలేదని మొదట చెప్పిన వాదాన్ని తిప్పి పాకిస్తాన్ సైన్యం అధ్యక్ష్యం కిందనే ఆజాద్ కాశ్మీర్ సైన్యాలు యుద్ధం చేస్తున్నాయని చెప్పారు.

ఇది భద్రతామండలి సభ్యులకు ఆశ్చర్యాన్ని కలిగించింది మొదట తీర్మానం చేసినప్పటి పరిస్థితి మారిందని వారే ఒప్పుకున్నారు ఇప్పుడు ఆజాద్ కాశ్మీర్ సైన్యాలు పాకిస్తాన్ సైన్యాలకు చెందినవేనని చెబున్నారు.

భద్రతామండలి తీర్మానం ప్రకారం కాంతి సమాలోచనలకు ప్రాతిపదిక నూత్రాలలో ఆజాద్ కాశ్మీర్ సైన్యాలను నిరాయుధం చేయడం ఒకటి ఈ విషయాన్ని కూడా ఢిల్లీ సమావేశంలో చర్చించాలని ఐక్యరాజ్యసమితి వారి కాశ్మీర్ కమిషన్ ప్రతిపాదించింది దీనికి

పాకిస్తాన్ ప్రభుత్వం నిరాకరిస్తూ వైవిధ్యంగా తెలిపింది. భద్రతామండలి తీర్మానంలోని ప్రాతిపదికనే పాకిస్తాన్ నిరాకరించినందువల్ల కాంతి సమాలోచనలు కొనసాగ వని కమిషన్ నిర్ధారణ చేసుకుని ఢిల్లీ సమావేశ అభిప్రాయాన్ని విరమించుకుంది.

ఇప్పుడు పాకిస్తాన్ ఆజాద్ కాశ్మీర్ సైన్యం తమ సైన్యంలో భాగమేననీ ఆ సైన్యాన్ని నిరాయుధం చేయడానికి వీలులేదనీ వాదిస్తున్నందువల్ల, ప్రతినిధిత్వపై కాశ్మీర్ సమస్యను చర్చించడం భద్రతామండలి విధ్యక్ష్యధర్మం. భారత్ దేశం ఫిర్యాదుపైన కాశ్మీర్ సమస్యను భద్రతామండలి పరిష్కరించ వూనుకుంది. ఫిర్యాదువిషయాన్ని మరొక న్యాయపక్షమేదో విచారించినట్లయితే ఈతంత్రాలకు తాత్పర్యంకావాలేదు. కాని తునితగవు తీర్చే పదతికి దిగినందువల్ల దుష్ప్రత్యాలకు అవకాశ మిస్తోంది. ఇండోసియా సమస్యలూ కూడా ఇదే అవధిని ముందుంది. అందువల్లనే

భద్రతామండలి కర్తవ్యపాలన చేయ్యేలేకుండా ఉన్నదని అందరూ భావిస్తున్నారు చివరికి అదే రూఢి అవుతుంది అందువల్లనే న్యాయం చేయాలంటే బలప్రయోగం తప్ప భద్రతామండలిమధ్య కర్తవ్యం పనికిరాదని ప్రపంచంలో సిరాభిప్రాయం ఏర్పడిపోయింది పాశ్చాత్య దేశాలు స్వరక్షణకు తమ సైన్యాల్ని తామే చేసుకుంటున్నాయి కాశ్మీర్ సమస్య తిరిగి భద్రతామండలిచర్చకు వెనుతుంది

యూరోపియన్ పార్లమెంట్:

యూరోపియన్ పార్లమెంట్ ప్రాన్స్, జర్మనీల సరిహద్దులూ ఉన్న స్ట్రాస్బర్గ్ లో ఆగస్టు 10 వ తేదీని ప్రేంచి విదేశాంగ మంత్రి యం. హెరియట్ అధ్యక్షత క్రింద ప్రారంభమయింది. యూరప్ లోని అట్లాంటిక్ పాక్స్ దేశాలు, టర్కీ, గ్రీస్, ఐస్ లండ్, ఐర్లండ్ దేశాల ప్రతినిధులు పార్లమెంటులో పాల్గొన్నారు. వివిధదేశాల కాసనసభల ప్రతినిధులు ఈపార్లమెంటులో సభ్యులు ఆదేశాల విదేశాంగ మంత్రులు చేరి ఈపార్లమెంటుకి మంత్రివర్గం వంటి కాన్సిలుగా ఏర్పడ్డారు. యూరోపియన్ పార్లమెంటు స్థాపనకి, ఆదేశాల ప్రభుత్వాలు పాలనలో సహకారవిధానం నెరవేరానికి ఉద్యమం ప్రారంభించి కృషిచేసినవారిలో బ్రిటిష్ కన్సర్వేటివ్ పార్టీ నాయకుడు చర్చిల్ ముఖ్యుడు.

ప్రపంచంలో యూరోపియన్ రాజ్యాల ప్రాబల్యం ఊజిస్తున్న కొద్దీ, ఇటువంటి పార్లమెంటు అవసరమనే అభిప్రాయం యూరప్ లో బలపడసాగింది. ఆర్థికరంగంలో అమెరికా పోటీతో నిలవలేకపోతున్నందువల్ల రాజకీయ రంగంలో రష్యా ప్రభావం ఇసుమడిస్తున్నందు వల్ల ద్వితీయ ప్రపంచ సంగ్రామానంతరం ఈ పార్లమెంటు ఆవశ్యకత అధికమయింది. అమెరికా ఆర్థికబలాన్ని రష్యా రాజకీయబలాన్ని ఎదిరించడానికి ప్రారంభించబడిన ఉద్యమంలో ఉత్తరోత్తరా కొన్ని మార్పులు సంభవించాయి. రష్యన్ల ముప్పు ఎక్కువైతూన్నదనే భీతి అధికమైంది. దానితో అమెరికాతో సహకారం అనివార్యమయింది. అదిగాక అమెరికా ఆర్థికసహాయంలేనిదే వెంటనే యూరప్ కోలుకోలేదని తెలుసును. అమెరికా ఆర్థికసహాయమిచ్చింది. యూరప్ కోలుకుంది. దేశక్షణ విషయాల నిమిత్తం అట్లాంటిక్ పాక్స్ కుదిరింది. అమెరికా రక్షణబాధ్యత వహించింది. కాబట్టి ప్రధానా క యా లు సమకూరినందువల్ల పార్లమెంటు ఆవశ్యకత తీరిపోయింది

అయినా ఇప్పుడు పార్లమెంటు సమావేశమయింది. కారణం అమెరికా ఒత్తిడి ప్రభువు యూరప్ అంతా ఒక్కజాతివలె నిలిచి ఆర్థిక రాజకీయ కార్యక్రమాలు సహకారంతో సమరసభావంతో నిర్వహించినట్లయితే, రష్యాను అణిచివెయ్యవచ్చును. మార్చిలో ప్రణాళిక పశ్చిమ యూరప్ లో ఆర్థిక సామరస్యం చేకూర్చలేకపోయింది. వస్త్రం, విద్యుచ్ఛక్తి పరికరాలు, మొదలైనవానిని పశ్చిమయూరప్ లోని అన్ని దేశాలూ వృద్ధిపరుచుకోడానికి యత్నిస్తున్నాయే కాని ఒకదేశం వస్త్రపరిశ్రమపైన కేంద్రీకరించి, మరొకదేశం మరొక పరిశ్రమపైన కేంద్రీకరించి తద్వారా అందరి అవసరాలనూ తీర్చుకోవాలనే సమరసభావం కానరావడం లేదు. తమలో తాము పోటీకి ఉద్యుక్త మాతున్నాయి. ఈ పద్ధతి వల్ల మార్చిలో ఆర్థికసహాయం వ్యర్థమాతున్నదని అమెరికా అభిప్రాయపడుతోంది. వైనిక వైమానిక నాకాదళాలపై విషయంలో కూడా అట్లాంటిక్ పాక్స్ దేశాల మధ్య సామరస్యం కుదరలేదు. అందువల్ల అమెరికా ఒత్తిడిపైన కొంత, పూర్వోద్యమోత్సాహంవల్ల కొంత ఇప్పుడు పార్లమెంటు నెలకొల్పబడింది.

కాని జాతీయపరిపాలనాస్వాతంత్ర్యం పీసమైనా భంగపడరాదని పార్లమెంటు బ్రిటిష్ ప్రతిపాదనపై నిశ్చయించింది. దేశక్షణవిషయాలనుగురించి పార్లమెంటుకు ప్రమేయ ఉండకూడదని మొదటే నిశ్చయించుకున్నా ఇంక ఆర్థిక సాంఘిక విదేశాంగ వ్యవహారాల సామరస్యం ఎంతవరకూ సాధ్యమాతుం దన్ను సందేహమే. చర్చలు వాగ్వివాదాలవల్ల ఎంత వరకూ కొనసాగుతుందో అంతరకే ఫలితం.

[నూర్యం]

భారత్ ప్రభుత్వం, స్వాతంత్ర్యదినోత్సవ సందర్భంగా భారత్ ప్రాచీన చరిత్ర ప్రతిబింబించుతున్న ఈ తపాలాబిళ్ళలను విడుదలచేస్తున్నాడు. 1949 ఆగస్టు 15 వ తేదీ నుంచి, జూలై రాజు బిళ్ళలకు మారుగా ఈ శ్రోతబిళ్ళలను న్యాయస్థానకి తీసుకువస్తారు. ఈ బిళ్ళల వివరాలు: 1. అజంతా - స్తంభశిల్పం; 2. అరణ్య - జరిస్సా సూర్యదేవాలయం లోని కోణారాక్ష్యం; 3. ముక్కానీ - ఎలి ఫెంట్ గుహలోని త్రిమూర్తి విగ్రహం; 4. అజంతా - ప్రదర్శనశాలలో సున్నంహనాధలోకేశ్వర బోధనత్వని ప్రతిమ; 5. రెండణాలు - తిరువెలంగాడు నటరాజ విగ్రహం; 6. మూడణాలు - సాంచి తూరుపు ద్వారం; 7. రిక్తి అణాలు - బుద్ధ గయ దేవాలయం; 8. పావలా - భువనేశ్వరాలయం; 9. అణాలు - బీజపూర్ గోల్ గుమబాద్; 10. అరూపాయి - ఖజురాహోలోని కందరాయ దేవాలయం; 11. అణాలు - అమృతసర్ స్వర్ణ దేవాలయం; 12. రూపాయి - చితూరు విజయగోపురం; 13. రూపాయిలు - డిల్లీ యెర్రకోట; 14. రూపాయిలు - తాతా మహల్; 15. రూపాయిలు - ఢిల్లీ కుతుబ్ మినార్;

వెంకటప్పయ్యగారి కై పరితపిస్తున్న బంధుమిత్రవర్గము.

దేశభక్తుని స్మృతి

(9-వ పేజీ తరువాయి)

రూపొందిన చూడాలని తహతహ లాడిపోయాడు. కాని పరిపూర్ణస్వరూపాన్ని తప్ప, అసంపూర్ణరూపాన్ని చూడడం చుకోవడంతో ఆదర్శవాది. ఈవిధంగా, దేశభక్త—1914 లో, తనకు ప్రియమైన ప్రజాసేవకై తనవృత్తిని వినర్థించినాడు ప్రజలు ఆయన కిచ్చిన గౌరవ నిరుదం అది - దేశభక్త కొండ వెంకటప్పయ్యగారు, తన మనోవాంఛితమైన ఆంధ్రరాష్ట్ర ప్రాప్తిని కంట చూడకుండానే ఆనువులను వీడారు తప్ప, కాలం, లోకం పరిణామం తన్ను సంకుచిత పడుతున్నానని, జీవితంలో తాను కలగన్న వాని కన్న తక్కువదానితోనే సంతృప్తి పడేందుకు ఆయన ఎంతమాత్రమూ ఒప్పుకోలేదు.

మహాత్ముని సాన్నిహిత్యంలోకి రావటంతో దేశభక్తుని జీవితంలో ఒక నూతనా ధ్యాయం ప్రారంభమయింది. ఆయన త్యాగము, సేవా దీక్ష, ఆదర్శాలు, ఆయనలో ఉండే సహాయనిరాకరణోద్యమంలో వెంటనే చేరటం, సత్యాగ్రహ ఉద్యమంలో ఏమాత్రం చలించకుండా అంటిపెట్టుకొని ఉండటం దేశభక్తుని చరిత్రంతా మహాత్మాజీని ముగ్ధుణి చేసింది.

ఈ అవసరాలకోసం తన ఆదర్శాలను వరుసగానే వ్యక్తికాదు దేశభక్తుడు.

మహాత్ముడు, అసహాయోద్యమము, నిరాకరణలు తలపెట్టిన రోజుల్లో, దేశభక్తుడు కామెర్ల వ్యాధితో బాధపడుతూ ఉండేవాడు, సబర్బటి ఆశ్రమానికి బయలుదేరి, తమిళనాడులో ఆంతరంగిక సంభాషణలు జరిపేటప్పటికి, దేశభక్తుని ఉత్సాహము, కార్యాలోచనము కూడా, మహాత్మునికి చాలా ఆనందం ఉత్సాహం కలుగచేసి కార్యవిధానంలో టుగా ఉపకరించాయి. స్వరాజ్య నిధిని చేసేందుకు కాంగ్రెస్ లో పాపలా ప్రవేశపెట్టటం, దేశభక్తుని సలహా మహాత్ముడు ప్రవేశపెట్టాడు. తనంతట తానుగానే చేర్చుకొంటే లక్షలు సంపాదించగలదని మహాత్ముడన్నాడు. కనలంఘన మోగానంగా అనిపించింది అది.

భ్రమలోలుపంగా ఆలోచన సాగించు మహాత్ముని తత్వంకాదు. పాపలా విధానము దేశమంతటా కాంగ్రెస్ సంస్థానిగా తయారుచేయటంతో, విధిలేక ఆయన వదులుకోవలసినవచ్చిన దుర్దినాలను జీవితంలోనే మనం చూడక తప్పింది.

1922 జనవరి అహమ్మదాబాద్ కాంగ్రెసుంచి, తీవ్రమైన కామెర్ల జ్వరంతో, ము ఇంటికి తిరిగి రావలసివచ్చింది. కాని దేశభక్తి తాత్కాలికంగా మాత్రం ఆ నిర్ణయమైపోయింది. పన్నుల నిరాకరణ గా పాల్గొంటానని, ఆందులోనూ

దేశభక్తుని భౌతికశరీరం ఉపక్రమే కుమార్తె, మనుమరాలు కూర్చోని వున్నారని చూసి, మహాత్మునికి ఆనాటికే నిశ్చితమైపోయింది. ఇన్నాళ్లు రాబోయే ఉద్యమానికి తయారీగా ఇంత తీవ్రంగా తృప్తిపెట్టిన గుంటూరు జిల్లా వెనకబడిపోయి, గుజరాత్ లోని ఆనంద్ బాగోలి తాలూకాలో ఉద్యమం నూతన ముఖాలతో విజృంభిస్తూంటే, దేశభక్తుడికి చూసి ఊర్కొంటుం దుర్భరమైపోయింది. కాని 1922 ఫిబ్రవరి 10 న, మహాత్ముని తాగిదుపై ఆంధ్రదేశంలో పన్నుల నిరాకరణ ఉద్యమం ఉపసంహరింపబడింది. అయితే, అంతమాత్రం చేత సత్యాగ్రహాల విషయంలో ప్రభుత్వ చర్యలమాత్రం ఏమీ మారలేదు. ఆ మార్పులో దేశభక్తుని తైదుచేసి ఒక ఏడాది కఠినసరకం జైలు శిక్ష విధించారు. 1928 ఫిబ్రవరిలో జైలు నుంచి వచ్చేటప్పటికి దేశభక్తుని ఆరోగ్యం చితికిపోయింది. ఆయన రెండో కూతురు అప్పడే దీర్ఘవ్యాధికి లోబడి.

ఇంటివిషయం చిక్కులు ఆయనకు అధికం కావచ్చాయి. కాని నిస్సంగిగా ఉద్యమ సేవా దీక్షలో ఆయన మునిగిపోగలిగాడు. లాభ నష్టాలు, జమాప జమాలు, సుఖదుఃఖాలు, గణించకుండా, తన ఆదర్శంవంక ఏకదీక్షతో నడవగలిగాడు. ఎన్నోమాటలు ఎందుకు-ఆనాటి నుంచే, ప్రతి సత్యాగ్రహోద్యమంలోనూ, అగ్ర శ్రేణిలో నిలిచి, సమరసంరంధపు దెబ్బల నన్నిటిని భరిస్తూ ముందడుగు వేశాడు దేశభక్తుడు. ఉప్పుసత్యాగ్రహం ప్రారంభం కాబోతున్నప్పుడు, “దేశం అందుకు తయారుగా ఉందో లేదో” అన్న సందేహంలో పడ్డాడు దేశభక్తుడు కాని మహాత్ముడు ఆయన సంతోషాల వన్నిటిని ప్రక్కకు తోసేశాడు. దేశభక్తుడు హృదయ పూర్వకంగా ఉద్యమంలో అడుగుపెట్టాడు.

1934 లో జైలునుంచి వచ్చేటప్పటికే, ఆయనకు ఆరవై ఆరు ఏళ్లున్నాయి. కాని అంతకుండుకు బలిష్ఠుడౌతున్నట్లే ఉన్నాడాయన, ఆ ఉత్సాహం ఏనాడు ఊణించలేదు. కేవలం కృషిలోపచల భర్తవస్తుతమైన పక్షం, అపజయం స్వీకరించవలసి వచ్చిందన్న ఊహనే ఆయన సహించలేక పోయేవాడు.

ఉద్యమంలో ఎంత యుద్ధమీరుదో, నిర్మాణాత్మక కార్యక్రమంలో కూడా అంతటి దిట్ట. 1925 నుంచి 29 దాకా ఆంధ్రదేశంలో “ఖదరు” ఉద్యమం ఆయన బాధ్యతపై జరిగేది. కత్తి ఖద్దరును వేరు పరచటం లో తీవ్రంగా కృషి చేశాడు. ముఖ్యంగా చికాకోల్ ప్రాంతంలో భారత దేశమంతటాకీ ప్రశస్తమైన సన్నని ఖద్దరు సేసేవారు. తక్కిన రాష్ట్రాలనుంచి వ్యాపార స్థులుచేరి, ధనాశయాపించేటప్పటికి, సేతగాళ్లు, కత్తివస్త్రాలు తయారుచేయ సాగారు. కంకర్ లాల్ బంకర్ గారి సాయంతో బయలుదేరి, అక్కడి ఖద్దరును పరిశుద్ధ చేయటానికి ఈయన దీక్ష వహించారు. మోసం చేసే సాలిచారు మోసం మానేదాక, నిరశనవ్రతం అవలంబించారు.

1941 లో జైలుకు వెళ్లవద్దని దేశభక్తుని నివారించినా 1942-45 లో జైలుకు వెళ్లకుండా ఆయన్ని ఆపటం సాధ్యమయ్యేదాకా, జైలు విధాయకమయింది.

1943 లో కాసనసభా సభ్యులను ఎన్నుకోటంలో ఆయన పని కల్పించుకొన్నాడు. ఎన్నికగాని కొందరి విషయంలో పార్లమెంటురి భోరు దాకా వెళ్లి, తుదిదాకా చర్యలు సాగించాడు.

ఆయన జీవితం పెనుకుసుమలాగా గడిచింది.

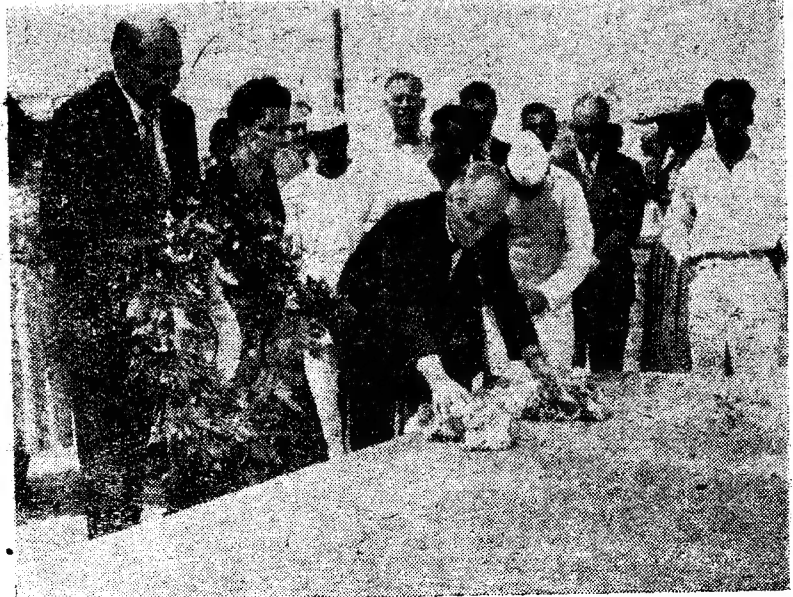
ఆయన హృదయంలో ఉండేకాల్లా తుపానుల లానే ఉండేవి. విరామాన్ని ఏనాడూ ఆయన అపేక్షించలేదు. తన ఆరోగ్యం తనకు తెల్లలోనిదికాదు. ధనధాన్యాలు పాటించదగినంత లేవు. ఆంధ్రదేశంలో ఆయన ప్రసవంతుడనే అపోహ ప్రజలకు ఉంది. కాని నెలకు రెండు వందల రూపాయలతో దేశభక్తునివంటివానికి, సరిగ్గా కుటుంబం గడుపుకోవటమే కష్టము. తన కున్నంతలోనే, వేటపాలెంలోని మిషనరీల భవనాలను దేశసేవకై కొనేసి, భర్త సంతాన సాపిదామనుకొన్నాడు. కాని చిన్నచిన్న సంస్థలు బాగుపడగల రోజులు కావని.

ఆయనభార్య సర్వవిధాలా “హైందవ భర్త పత్ని”. ప్రతిపనిలోనూ పతికి చేసేవాడూడుగా నిలచింది. పక్షవాతంతో ఏళ్లుతరబడి మంచంలో తీసికొని, పతికన్న ముందు చనిపోయి పుణ్యస్థ్రీ మరణం పొంది హైందవనారి యొక్క ఉత్తిను వాంఛితుని సఫలం చేసుకొన్నది.

దేశభక్తునికి కొడుకులులేరు. కూతుళ్లు, దేశ సేవాపరాయణులు. మహిళా పునరుద్ధరణలోనూ సాంఘిక సేవలోనూ నిమగ్నులయి ఉంటారు. ముఖ్యంగా పావ్ తి ఆయింటి సాంప్రదాయాల కనుగుణంగా, చాలా ఉత్తమతగతిలో మహిళా సేవ యొనర్చింది.

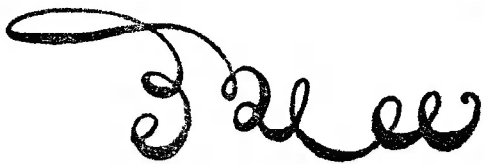
ప్రజాజీవితానికి, సమకాలికులు చేస్తూన్న సేవను అంధకాటి గ్రహించటం చాలా కష్టం. మానవుని ఉత్తమప్రజాసేవను కాక అభినివేశాలను వెదకి చూచే మానవస్వభావ ప్రభావం నుంచి జైలుపడగలవారు బహు కొద్దిమంది. ఈ విషయంగా దేశభక్తుడుకూడా ఈ పొట్టుపడక తప్పలేదు.

ఆయనది సంపూర్ణజీవితం. ప్రజాసేవలో నిమగ్నమై దీక్షాయుతంగా భర్తయుతంగా గడుపుకొన్న జీవితం. దేశసేవ ఆయనఆదర్శం. సహాయ నిరాకరణోద్యమం ప్రారంభ మయేటప్పటికి మద్రాసు శాసనసభ్యుడుగా ఉన్నవాడు, సంతోషంతో తన సభ్యత్వానికి రాజీ ఇచ్చేసి, కాసనసభా బహిష్కరణలో పాల్గొన్నాడు. గౌరవాలూ, బిరుదులూ ఏనాడూ ఆశించలేదు. కానంటే దేశం ఆప్యాయతతో ఇచ్చిన బిరుదాన్ని తీరస్కరించలేదు. భగవం ఆయనకు తెక్కలోనిది కాదు. కాని రెండుచేతులూ విరచిమేల్చుకు భుజివడని ఆయన అనుకోలేదు. అతినిసత్కారం గొప్పది. నిష్కలంక హృదయము. లోనబడి పైకికటి ఉండేదికాదు. విషయంలోనైనా ఆయన చేసుకొన్న నిర్ణయాలలో లోపమేదైనా ఉందంటే, ఆయనలోని ఉండేకం కాణంగా ఉండేదితప్ప, ఎట్లా ఎవరి మీదా విద్యేమంవల్లా మాత్రం కాదు. ఎవరి యందు ద్వేషంలేదు. అందరిపైనా సమవాత్సల్యం. ఆయన తన ఎన్నెన్నో దేశజీవితంలోనూ, దీక్షితా, పట్టువంతో, అచంచల దీక్షతో, తన మాతృదేశసేవ నిరంతరాయంగా చేశాడు. ముందుతరాలవారు, ఆదరగౌరవాలతో ఆయనను స్మరించుకొంటారు.

రాజభూట్ లోని మహాత్ముని సమాధిపై పుష్పమాలలు సమర్పించుతున్న, ఆమెరికా ప్రపంచ ప్రచార సంఘసభ్యులు.

శాసనములు పూర్తిగా అమలు జరిగినా జరుగక పోయినా, ఆశించిన ఫలితములు సాధించ లేక పోయిన మద్రాసు రాష్ట్రము గొప్ప గొప్ప ఆశయాలో బిల్లులు ప్రకటించడము - శాసనములు గావించడములో తోడిరాష్ట్రములలో మేటియని అంగీకరించక తప్పదు. అసలు యీ శాసనముల అధికృత్యంతో ప్రజాసామాన్యము దిగ్భ్రమ చెందుచున్నారని. ఉన్న శాసనములే సక్రమముగా అమలు జరిగించే దిక్కులేకుండా ఉంటే శ్రాత్తా వ్యవసాయాభివృద్ధికి శాసనము గావించబోవటము దేనికో ఆర్థము గాకుండా ఉంది. ప్రభుత్వము ఈ బిల్లు శాసనము గావించుట విరమించుకొనకపోతే వ్యవసాయదార్లలో సంక్షోభము పెరుగుట తప్పదు.

వ్యవసాయాభివృద్ధికి 1 మంచివి తనము 2 నీరు 3 ఎరువు 4 కాలమానపరిస్థితి అనుబంధం 5 రైతు శ్రేయోత్తము అను ఐదు విషయములు అవసరమని ఎలరంగీకరించక తప్పదు. రైతు మెలకువగా అన్ని పనులు జరిగించినా, ఒక్క కాలమాన పరిస్థితి అనుబంధంకపోతే పంట దిగుబడి తగ్గ గలదు. అట్టి సందర్భములో ఈ బిల్లులో నూచించిన నూపర్ వైజర్ దీనిని వ్యవసాయ దారుని అనుమర్తత క్రిందనో, ఆర్డర్ క్రిందనో జమకట్టి అతని భూమిని స్వాధీనపరచుకొనవచ్చును. ఆ భూమి ఇంకొకరికి కాలుకిచ్చినంత మాత్రమున, అతనుమాత్రము అధిక పంట పండించగల డన్న గ్యారంటీ ఏమిటి? ఇలా భూములనుండి తొలగింప బడిన వ్యవసాయదార్ల కుటుంబాల గతి ఏమికాను? వారు నిరద్యోగులలో చేరవలసిందేనా? ప్రస్తుతము మనదేశములో పంట దిగుబడులు నాశిగా నుండుటకు రైతుల అనుమర్తతే కారణమని ప్రభుత్వము భావించినట్లుంది. అందుకు శిక్షగా రైతుకుటుంబాలను దున్నుకునేందుకు భూమిలేకుండా చేయడానికి ప్రభుత్వానికి అధికారము లభిస్తుంది ఈ బిల్లువలన.

పంటల యభివృద్ధికి సహాయపడే ఎరువులు తగినన్ని రైతులకు సప్లయ చేయలేకపోవుచున్నది ప్రభుత్వం. వ్యవసాయ పరిశరములకు చాలినంత ఇసుము పరఫరాచేయ లేకున్నది. నీటి ఒనకరుగూర్చి బొత్తిగా క్రెడెన్షియాలేక పోవుచున్నది ప్రభుత్వము. ప్రభుత్వముపై లోటులు తీర్చుటకు ప్రయత్నించుటకుబడులు వ్యవసాయ దారుని భూమినుండి తొలగించుటవలన వ్యవసాయాభివృద్ధి కలుగునని ఆశించుట అవివేకము కాదా? ఇట్టి ప్రభుత్వచర్య కోగమెరుగని వైద్యము కాదా?

నూపర్ వైజర్ నియామకము—ఈ నూపర్ వైజర్ల వ్యవసాయశాస్త్రం బాగుగా వర్తించిన వారైతే కావచ్చు అనుభవము సామాన్య రైతునకు సరిపోయే సత్యాన్ని ఎవరు కాదనలేరు. ఇట్టి నూపర్ వైజర్ల దయాధర్మభిక్ష నూచనలు, అంగీకరించి అమలుపరచుటకు వ్యవసాయము తెలియని జిల్లాకలెక్టర్ల సర్వాధికారి? వీరినిర్ణయాలతో వ్యవసాయాభివృద్ధి నాశించటము ప్రభుత్వానికి “కుండేటికొమ్మ సాధించుటే కాగలదు.” నూపర్ వైజర్ల ప్రాంతానికొకరుండి ఆయా ప్రాంతములలోని రైతులు వ్యవసాయ తరుణములలో సాగుకార్య కలాపాలు పరిశీలించుటకు, ఆసందర్భములో ఆయా సాగుదారులు చేయుచున్న లోపములు జిల్లాకలెక్టర్లకి ఎప్పటికప్పుడు తెలియజేయడము గ్రామానికొక నూపర్ వైజరుంటేనే గాని సాధ్యముకాదు. “నేటి డిమాన్డ్స్ బర్ల వలె తాలూకాకొకరుండి ఆఫీసులో గూర్చొని వ్రాసే రిమార్కులవలన వ్యవసాయదార్లతో ప్రమాదమో, వ్యవసాయాభివృద్ధి ఎంతవరకు సాధించబోవో ఊహింపవచ్చు.

భూముల బదలాయింపు—భూమిని యజమాని సంతృప్తికరముగా నిర్వహించడములేదని వ్యవసాయానుభవము లేని జిల్లాకలెక్టరు భావిస్తే తన యిచ్చ వచ్చినంతకాలము మరొక వ్యక్తికి (తనహితానికి) ఆభూమి నిర్వహణ బాధ్యత అప్పజెప్పవచ్చు. అనగా జిల్లాకలెక్టరు అతని కిష్టమేనంత భూమిని తొలగించి మంచి సాగుదార్లను తొలగించి తన దయ గల వారికి వచ్చి సంవత్సరములకు (అనగా నూతండ్లు వేయేండ్లుగావచ్చు) కాలు కీయ

వచ్చు. మద్రాసు ప్రభుత్వ ప్రజాస్వామ్యపద్ధతి కివిధాన మొక మచ్చుతునక. పాతరైతును భూమినుండి తొలగించుటే గాక, జిల్లాకలెక్టరు నియమించిన కొంతకాల దారు భూమిలో ఏమైన మరమ్మత్తులు చేస్తే ఆసామ్య శ్రాత్తయజమాని తరఫున భూమిశిక్షగా వేరిగణించి ప్రభుత్వమే పాతయజమాని వద్ద వసూలుచేసి శ్రాత్తయజమాని కిప్పిస్తుంది. సాగు భూమిపోయి జీవనోపాధి ఎట్లా? అని బాధపడుచున్న పాతరైతుని మరమ్మత్తుల సామ్యగూడ చెల్లించ మనటము గోరుచుట్టుపై రోకటిపోటు కొగలదు.

కాలుదారులదగ్గరనుంచి బదలాయింపులు— ఏ కాలదారున భూమిని సంతృప్తికరముగా సాగుచేయడం లేదని జిల్లాకలెక్టరు భావిస్తే ఆభూమిని బదలించి కాల దారు హక్కు రద్దుచేసి యజమానినే సాగుచేయమని ఆదేశించవచ్చు. లేదా యజమాని పేర్కొనిన మరొక కాలదారు నకు ఇవ్వవచ్చును. ఈ యధికారముగల ఉద్యోగులపై భూస్వాములు తమ పలుకుబడిని వినియోగించి దావా అవసరములేకుండా కాల దారునుతొలగించి తామే సాగుచేయడముగాని, తమ కిష్టమైన కాలదారును నియమించుకొనుటకు ప్రత్యేకవకాశములభించుచున్నది ఈ విధానము కాలదారుల నాశనపేరుతో కాగలదు. కలెక్టరు ఆమోదించిన కాలదారు, ఆభూమిని యజమానికి బకాయిగా ఉన్న కిష్టంతా చెల్లించాలని భూస్వాములహక్కు మాత్రము ప్రభుత్వము జాగ్రత్తగా కాపాడింది.

బంజరు భూములు—భూస్వామి అదీనము లోన్న బంజరు భూమిపైన వెంటనే సాగు చేయవలసినదని జిల్లాకలెక్టరు ఉత్తరవు లీయవచ్చు. యజమాని ఆలాసాగు చేయక పోతే ఆభూమిని స్వాధీనము చేసికొని కాలుకిచ్చే అధికారముగూర్చి ఎట్టి ఆక్షేపకాలేదు. ఇందువలన బంజరుగాఉన్న ఎంతోభూమిని సాగులోకి తీవచ్చును. కొంత ఆదనవు తిండిగింజలు ఉత్పత్తిచేయవచ్చును. ఈ బిల్లు శాసనము గావించుటకే ప్రభుత్వం నిశ్చయించినపుడు కేవలం బంజరు భూములకమాత్రమే బిల్లువర్తించునట్లు బిల్లు విధిగా సవరింపబడాలి. అంతేగాని సాగు భూములు ఏ పరిస్థితులలోను నిర్బంధముగా ప్రభుత్వం ఖరీదుచేయడముగాని, కాలకి పుచ్చుకొనటముగాని సాగుదార్లకు వివాదకరము. ప్రభుత్వము ఆశించిన వ్యవసాయాభివృద్ధికిబదులు పెద్దవ్యవసాయసంక్షోభము అభివృద్ధికాగలదు.

భూములస్వాధీనం—చెడ్డగా సాగుచేయబడిన భూమిని అనుభవములేని, నూపర్ వైజర్లు, జిల్లాకలెక్టరు చేసే నిర్ణయాలు వ్యవసాయ దారుల కంటే న్యాయము నిష్పగలవోనేటి ఉద్యోగుల వ్యవహారములు అనుభవించుచున్న సామాన్యులకు వింతలేదు. చెడ్డసాగు చేసిన వానితోపాటు, ప్రక్కనున్న మంచి సాగు దారుని భూములుగూడ స్వాధీనముచేసికొనే హక్కు కలెక్టరు పొందియుండటము అన్యాయము. ఇది చూడగా ఒకని తప్పునకు ఇరుగు, పొరుగువారిని గూడ శిక్షించే న్యాయము మద్రాసు ప్రభుత్వ స్వభావమా? యని భావించవలసి వచ్చుచున్నది.

బంజరుభూములగుల పెద్ద భూస్వాములపట్ల దయ—ఈ బిల్లులో 40 యకరములు, 100 యకరములపాటి బంజరుగల భూస్వాములపట్ల ప్రభుత్వము దయచూపుచున్నది. 100 యకరములు బంజరుగల ఆసామి దానిలో పదవభాగముగు 10 యకరములు మాత్రము సాగుచేసి మిగిలిన 90 యకరముల భూమి బీడుగా నుంచుకొనవచ్చును. 200 యకరముల బంజరుగల పెద్ద భూస్వామి అందులో ఇరవదవ భాగముగు 10 యకరముల మాత్రము సాగుచేసి 190 యకరములు బంజరుగా ఉంచవచ్చు. పెంపెన భూమిపైన చెడ్డగా సాగు చేయబడినంత మాత్రమున సాగుదారుని తొలగించి భూమిని స్వాధీనపరచుకొనే అధికారము చేతిలో ఉంచుకొనాలన్న ప్రభుత్వము వందల యకరములు పెద్దభూస్వాములు బంజరుగా ఉంచుకొనే అవకాశము ఏల కల్పించాలి? బంజరు భూమినంతా ప్రభుత్వం ఒకేసారి ఎందుకు స్వాధీనపరచుకొనరాదు? ఇట్టి విషయాల్ని పరిశీలిస్తే ఈబిల్లు తలపెట్టిన ప్రభుత్వం, జమీందార్ల, ధనికభూస్వాముల పక్షపాతి యని సామాన్యులు సందేహిస్తే కాదనగలవా రెవరు?

మనహాయింపు సర్టిఫికేటు—ఏ భూమిపైన, ఎంత విస్తీర్ణముపైన నూపర్ వైజరు బీడుగా నుంచుకొనుటకు మనహాయింపు సర్టిఫికేటు ఇవ్వవచ్చును. లంచాలు ముంకే ఆఫీసుకు దీనిని బాగుగా విమర్శించుకొనవచ్చును. జమీందార్లు, ధనికభూస్వాములు చిన్న ఉద్యోగులకు నూపర్ వైజరుని పలుకుబడిచేసికొని తమకు కావలసిన మనహాయింపు సర్టిఫికేటుపొందే అనకాశము కలదు. ఇట్టి ప్రత్యేకాధికారములు వ్యక్తుల చేతులలో నుంచుట ప్రమాదకరము.

వ్యవసాయాభివృద్ధి సంఘాలు—వ్యవసాయము చేయటము చేతగాకపోయిన వ్యవసాయాభివృద్ధిపట్ల ఆసక్తి కలదని ఉద్యోగులు భావించినవారిని బోర్డులలో మెంబరుగా నామినేటు చేస్తారు. ఇలా ప్రభుత్వం నియమించే మెంబర్లు ఎంతవరకు ఈ వ్యవహారములకు బాధ్యతగా నిర్వహించగలరో పుడకమిట్టి సందర్భములో ప్రజలు - ప్రభుత్వం అనుభవించియున్నారు. ఈ బోర్డునకు “ఎ” మొదలు “యన్” వరకుగల 12 విధులన్న నిర్వహించి భూములపై యజమాన్యము వహించే హక్కు యిస్తారు. అయితే శాస్త్రజ్ఞానము - అనుభవము లేని ఈబోర్డు మెంబర్లు ఉమ్మడిగా ఎంతవరకు వ్యవసాయపనులు ఆయా అదనులలో జరిగించి సందేహమే. పంటల యభివృద్ధి మాన్యమైనా, వ్యవసాయదార్లలో అసంతృప్తి, ప్రభుత్వానికి ధనవ్యయం మాత్రము తప్పకపోవచ్చు.

శిక్షలు—ప్రభుత్వ నిబంధనలు ఉల్లంఘించిన ఆసామి తాలూకా సాగుభూమి తీసికొనుటతో ప్రభుత్వం-శిక్షిస్తేందక అట్టి ఆసామికి యకరమునకు ఏబదిరూపాయలు చొ॥ జరిమానా గూడా విధించడము అన్యాయము.

ఇన్ని లోపములుగల యీ బిల్లువలన రాష్ట్ర వ్యవసాయదార్లలో అసంతృప్తి చెలరేగుచే గాక, ప్రభుత్వమునకు, అవసర ధనవ్యయం తప్పిస్తే వ్యవసాయాభివృద్ధి ఆనంతైనా కల్గించి గలరన్న నమ్మకములేదు. గావున ఈబిల్లు శాసనము గావించడం ప్రభుత్వం విరమించుకొనడం వ్యవసాయదార్లకు, ప్రభుత్వానికి తేమం. రాష్ట్రములో పంటల పెంపుకై, ఎంపుడు విత్తనములు, శాస్త్రీయమైన ఎరువులు, నీరు, వ్యవసాయ పరికరములు, విరివిగా చాకగా సప్లయచేయుటకు ప్రభుత్వము కృషిచేయ గోరుచున్నాను.

యమ్. బాబు. పరాంకుశం

నిరక్షరాస్యత నిర్మూలనానికి జాతీయప్రభుత్వ కృషి

(6-వేజీ తరువాయి)

మధ్య పరగణాలు 74 మాధ్యమిక పాఠశాలలను ప్రాతిపదిక విద్యాపాఠశాలలుగా మారుస్తున్నారు. ఈరాష్ట్రంలో వయోజన విద్యా కార్యక్రమం బాగా సాగుతోంది. 451 వయోజన విద్యాకేంద్రాలను స్థాపించి ఈ సంవత్సరం 41,274 పురుషులకు 20,924 స్త్రీలకు విద్య నేర్పారు. వయోజనులకు విద్య నేర్పినందుకుగాను పురుషులకు 2 రూ. చొ॥న, స్త్రీకి 5 చొ॥న రాష్ట్ర ప్రభుత్వం గ్రామీణోపాధ్యాయులకు ప్రత్యేక వరుసానా లిస్తోంది. రాష్ట్రంలో మూడు సాంకేతిక విద్యా ఉపాధ్యాయ శిక్షణ కేంద్రాలున్నయి.

తూర్పు పంజాబ్ ఇక్కడ 500 ప్రాతిపదిక విద్యాకేంద్రాలను స్థాపించటానికి ప్రయత్నాలు జరుగుతున్నయి. అయితే రాష్ట్రం మతకల్లోలాలతో పూర్తిగా దెబ్బతిని స్థాయి చిక్కలేదు. పాఠ పాఠశాలలనున్నటిని తిరిగి దోవకు తేవటానికి ప్రయత్నాలు జరుగుతున్నయి. మద్రాసు రాష్ట్రం రాష్ట్రంలోవున్న 70 లక్షల బడికి

పోలసిన బాల బాలికలలోనూ 35 లక్షల మంది ఇప్పటికే పాఠశాలలకు వెదుతున్నారు. తక్కిన వారికి కూడా నిర్బంధ విద్యను అమలు జరుపటానికి ఒక పంచవర్ష ప్రణాళికను ఆ మంత్రి జరుపుతున్నారు. మాడు సంవత్సరముల పరిమితిలో 500 ప్రజలకు మించివున్న ప్రతి గ్రామంలోనూ పాఠశాలను స్థాపించటానికి

ప్రయత్నాలు జరుగుతున్నయి వయోజన విద్యవిషయంలో పౌర విద్యాశిక్షణ అమలు జరుపుతున్నా ప్రభుత్వం ఈ ప్రణాళిక క్రింద 100 వికేంద్రాలనూ, 6 గ్రామీణ కళాశాల స్థాపించటానికి అంగీకరించింది. ఈ కళాశాలల్లోనూ రెండు అరస ప్రాంతాలలోనూ, రెండు తెలుగు ప్రాంతాలలోనూ, రెండు మళయాళి, కన్నడి ప్రాంతాలలోనూ స్థాపించుచున్నారు. మాజీ కాలంతర సహాయంతో లాచాక్ విధానాన్ని అనుసరించు తున్నారు. సంయుక్తగానం, గ్రంథాలయోద్యమం పెంపొందించబడుతున్నయి.

ప్రాతిపదిక విద్యావిధానంక్రింద ఉపాధ్యాయులకు తయారుచేయటానికి 7 శిక్షణ కేంద్రాలు స్థాపించారు. ఈ ఉపాధ్యాయ శిక్షణ కేంద్రాలకు అధ్యాపకులను తయారు చేయటానికి పెరియనాయక పాలయం గురుకులాన్ని ఉపయోగించుతున్నారు.

ఒరిస్సా రాష్ట్రం

సానిక సంస్థల అధికారంలోవున్న పాఠశాలలనున్నటిని ప్రభుత్వం తీసుకుంది. 5 లక్షల రూపాయలు ఖర్చు చేసి ఈ విద్యా కేంద్రాల నన్నిటిని సంస్కరించు తున్నారు. కొండజాతులలోని పెద్దాయలు తరగతి విద్యార్థులకు కల సరి ఉచిత పఠమానాలు యేర్పాటు చేశారు. పట్టభద్రులైన కొందరు ఉపాధ్యాయులను సేవాగ్రాం పంపి తరిగ్గేరు చేయించు తున్నారు.

సంయుక్తరాష్ట్రాలు

సంయుక్తరాష్ట్రాల సానిక పరిపాలనా పాఠశాల లన్నిటిలోనూ నిర్బంధ విద్యను అమలు జరుపుతున్నారు. గ్రామ గ్రామానా పాఠశాలలు స్థాపించటానికి ఏర్పాట్లు జరుగుతున్నయి. మొత్తం 30 సంవత్సరాల అవధిలో 22,000 శ్రాత్త పాఠశాలలను స్థాపించుతారు. ఈ సంవత్సరం 8½ లక్షల ఖర్చుచేసి శ్రాత్త పాశాలా భవనాలను నిర్మించారు.

వయోజనవిద్యా విధానం కూ తీవ్రంగా అమలుజరుగుతోంది.

పశ్చిమ బెంగాల్

ఈ రాష్ట్రంలో కడచిన 7 సంవత్సరాలలోనూ నూటికి 8 వంతుల చొప్పున విద్యాభివృద్ధి వున్నట్లు అంచనాలు కవిస్తున్నయి. ప్రాతిపదిక విద్యా శిక్షణ కేంద్రాలు రెండు స్థాపించారు. సాంఘిక విద్యాప్రచారం ఇతోధికంగా జరుగుతున్నది.

విద్యస్తంభన రసాయ

నీరైన పీర్లమును గట్టిపర్చి పోవుట ఆసి పీర్లవృద్ధి బలముగల్గించి క్రిక్కి వచ్చిచేయుటలో అన్ని లేవ్యము ఇది 40 సం॥ రముల జగత్ప్రఖ్యాతిగల్గి 1 డబ్బీ రూ 5/- వి. సి. డాక్టర్ రత్నం సన్న మెడికల్ మలకపేట బ్లింగ్స్—హైద్రా

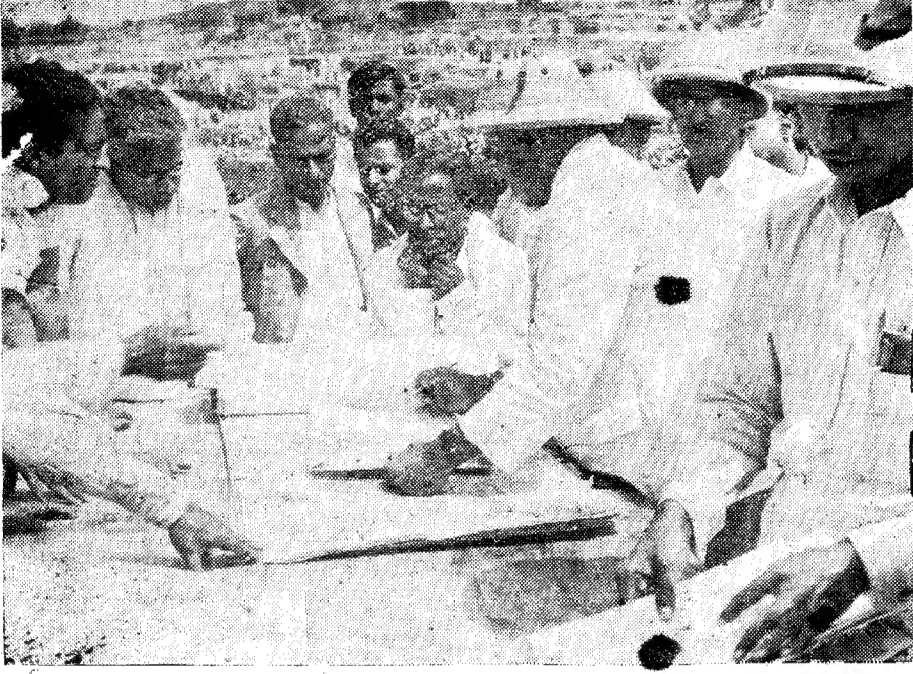
నెరసిన వెంట్రుకలను పోగొ

ఆయుర్వేద మహావన తైలము, కేషన్ సనీ వెంట్రుకలను, శాశ్వతముగా నష్ట నిరపాయమైనది. ఉపయోగించి/తుప్తి దర వాపసు చేయబడును. వెల రూ. 2 నెరసిన రూ. 3-8 పూర్తిగా నెరసిన రూ. KESH KALYAN BHAWAI P. O. Ramgarrah (100) (Hazari

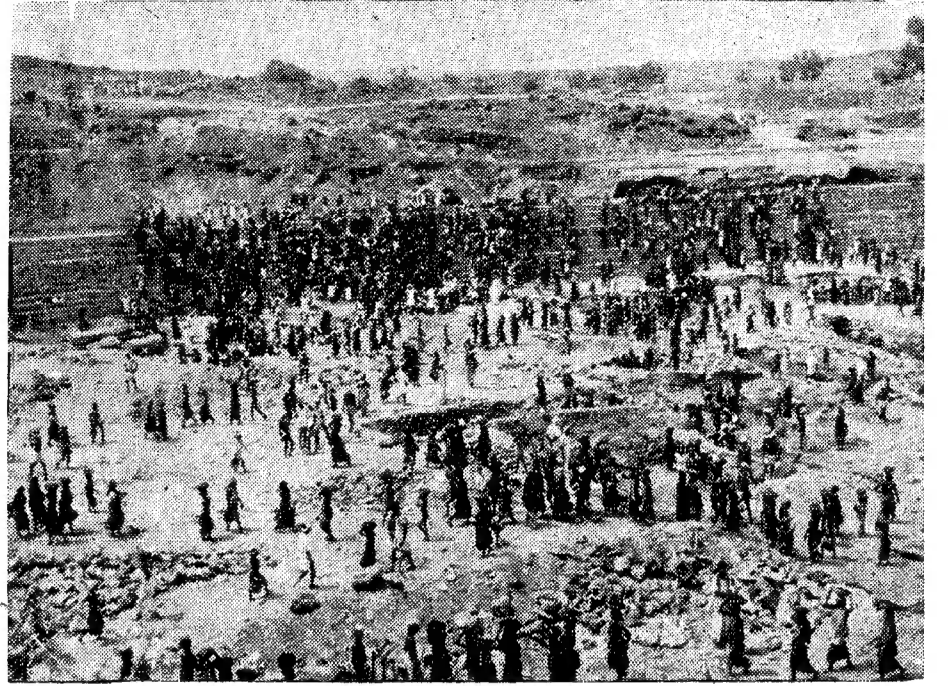

★==ది గు వ భ వా నీ ప్రా జె క్టు==★

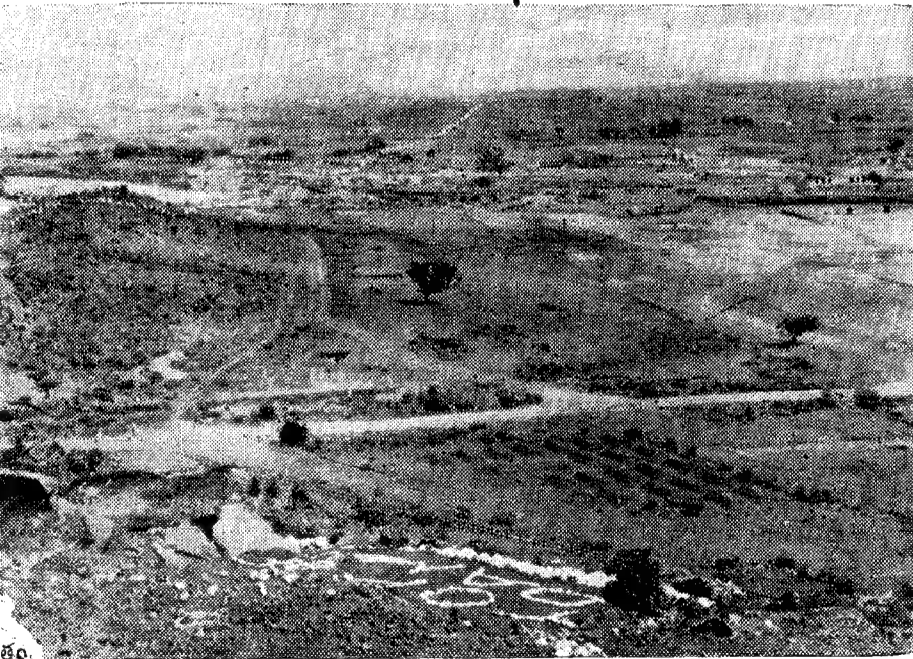
కోయంబత్తూరు జిల్లాలో మోయర్ నది భవానీనదితో కలిసేచోటకు దిగువను నిర్మించదలపెట్టిన ఆనకట్ట. ఎత్తు 109 అడుగులే అయినా వెడల్పు 14 ఫర్లాంగులుంటుంది. నదీతీరం పొడుగున 5½ మైళ్లుంటుంది. దీనిని సిమెంటుతో కాక మట్టితో నిర్మిస్తారు. డా. శావేష్ గారు పరిశోధన చేసి దీని నిమన్నుతో నిర్మించవచ్చునని చెప్పినమీదట మద్రాసు ప్రభుత్వం ఆ రీతిగా నిశ్చయించింది. దీనికి దాదాపు రూ. 80 లక్షలు ఖర్చవుతుందని అంచనా వెయ్యబడింది. ఇది నిర్మాణ మైనప్పుడు మన్నుతో నిర్మించబడిన ఆనకట్టలలో కెల్ల పెద్దది కాగలదు. ప్రయాణీకుల సౌకర్యం నిమిత్తం పైవంతెన ఒకటి నిర్మించనున్నారు.

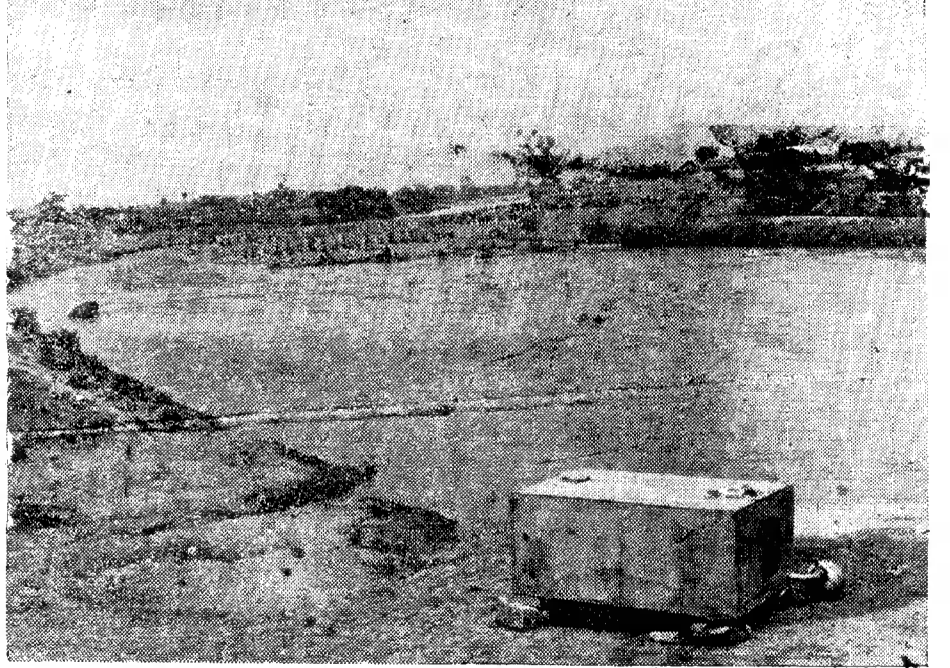
ప్రాజెక్టు నిర్మాణ వికారాన్ని ఫీఫ్ ఇరిగేషన్ ఇంజనీరు మంత్రి భక్తవత్సలంగారికి తెలుపుతున్నారు.

పునాదులు త్రవ్వకున్న చోటు

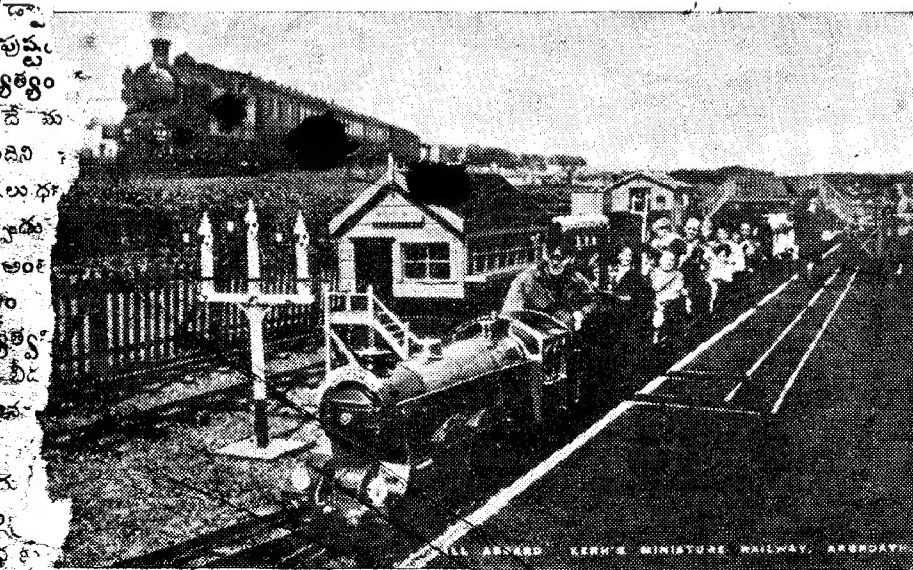
ఆనకట్ట కట్టే ప్రాంతం. తెల్ల చుక్కలగీత పొడుగునా ఆనకట్ట నిర్మించగలరు.

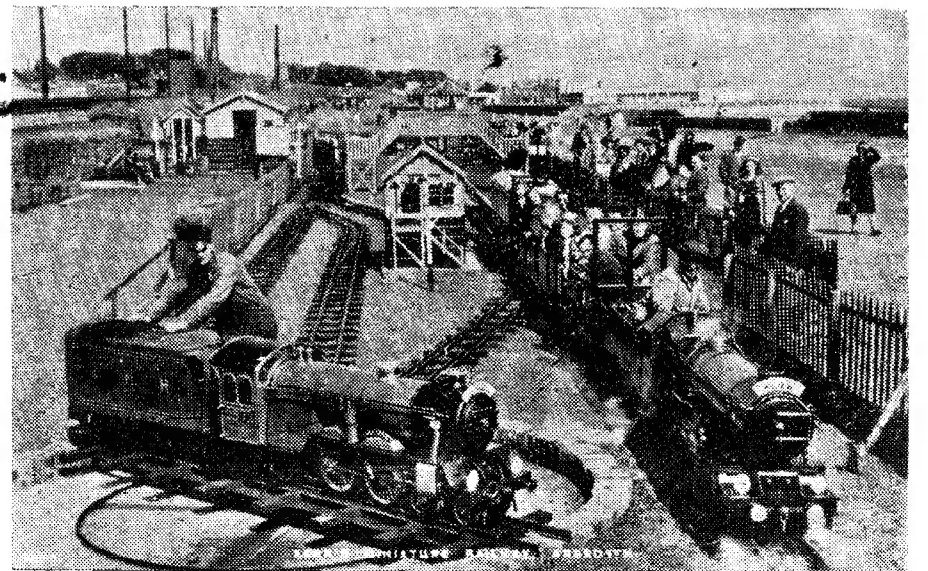
ఆనకట్టకట్టవలసిన ప్రాంతాన భవానీనది.

==బొమ్మరైళ్లు==

బాలబాలికల వినోదంనిమిత్తం నిర్మించబడిన చిన్న రైళ్లు. స్కాట్లాండ్ లో వేసవిసెలవుల్లో వీనిని నడుపుతారు. వీనిలో ప్రయాణం చెయ్యడానికి పెద్దవానికి ఒక పిల్లింగు, బాలబాలికలకి ఆరుపెన్నీల చొ॥ టిక్కెట్లు.

గార్డు తలవేసి జండా చూపుతున్నాడు. రైలు గుప్త గుప్తమని బయలుదేరుతోంది

ఈ రైలుఇంజనన్ తిరుగుప్రయాణంకోసం చేత్తోగంటి పట్టాలమీద సెనక్కి తిప్పవచ్చును తేలిగ్గా ఉంటాయి.

శ్రీమద్భగవద్గీత

సంస్కృత మూలము, తెలుగున టీకాతాత్పర్య విశేషార్థ వివరణములు గల 400 పుటల గ్రంథము. గీతాధ్యయన పరులకు మిక్కిలి ఉపయుక్తమైనది.

ఖద్దరు బైండు.

వెల రు 4-0-0 లు.

తపాలా ఖర్చు అ. 0-9-0.

ఆంధ్రగ్రంథమాల
పోస్టుబాక్సు 212 మదరాసు 1.

తెలుగుమొఱుగులు

గ్రంథకర్త: వేటూరి ప్రభాకరశాస్త్రిగారు

తెలుగుదనము, తెలుగుసంప్రదాయాలు, తెలుగుభాష అవతరించిన విధము, తెలుగు తేటదనము, తెలుగు కవితా పారమ్యము, ప్రాచీన గ్రంథాల పలుకుబడికి మనపై చెల్లుబడి, విలక్షణమైన మన ఆరసున్న చరిత్ర, వింత వింత నిఘంటువులు, మన గ్రంథాలలో గ్రంథాలు, అప్పి ఇప్పి, ఇంకా తెలుగులో ఉన్న ఎన్నో మొఱుగులను చూపెట్టుచున్న వ్యాసముల సంపుటి. శాస్త్రీగారి పాతిక ముప్పయి సంవత్సరాల సాహిత్య కృషి ఇందులో మూర్తీభవించియున్నది. ఆంధ్రాభిమానముగల వారందరు అవశ్యము చదవవలసిన గ్రంథము. ప్రతులకు త్వరపడవలెను.

వెల ౨ రూ. తపాలాఖర్చులు ౭ అణాలు.

ఆంధ్రగ్రంథమాల

గాంధీ మహాత్మని

ఆత్మకథ

రెండు సంపుటములు

[చతుర్థము ద్రణము]

కథావధాని వేటూరి శివరామశాస్త్రిగారి

అనువాదము

ఖద్దరు బైండు

ప్రతిసంపుటము పోస్టేజితో సహా వెల రూ. 5-9-0

ఒకేసారి 2 సంపుటములు పోస్టేజితో 10-12-0

ఆంధ్ర గ్రంథమాల, పోస్టుబాక్సు నెం. 212, మదరాసు 1.

కళాప్రపూర్ణ కీ॥ శే॥ కాశీనాథుని నాగేశ్వరరావుగారి

ఉత్కృష్టరచన

ఆంధ్రవాఙ్మయచరిత్ర

సరికొత్తపద్ధతిని, సంగ్రహరూపంలో నడిచిన నమగ్రసమీక్ష. వైయ్యంజ్ఞ వాఙ్మయచరిత్రకు విశుద్ధదర్పణం. పాతచరిత్రల నన్నిటిని అవలోదన చేసి, సమన్వయించి క్రోడీకరించిన సినలయినచరిత్ర.

శాసనాలలోనూ వాటిలోనూ అవ్యక్తస్వరూపంలో ఉండి ఉండి, నన్నయధర్మమా అని ఒక్క ఊపు ఏవ్యాకారంతో బైటపడి, నానాటికి నవనవోజ్జ్వలం వికసించిన మన వాఙ్మయం పోయిన పురుషోత్తమం పోడిమితో చూపెట్టబడిన ఉత్తమ గ్రంథం.

వెల రు 2-0-0 లు, తపాలాఖర్చు 0-7-0

ఆంధ్రగ్రంథమాల, పో. బా. 212, మదరాసు.

